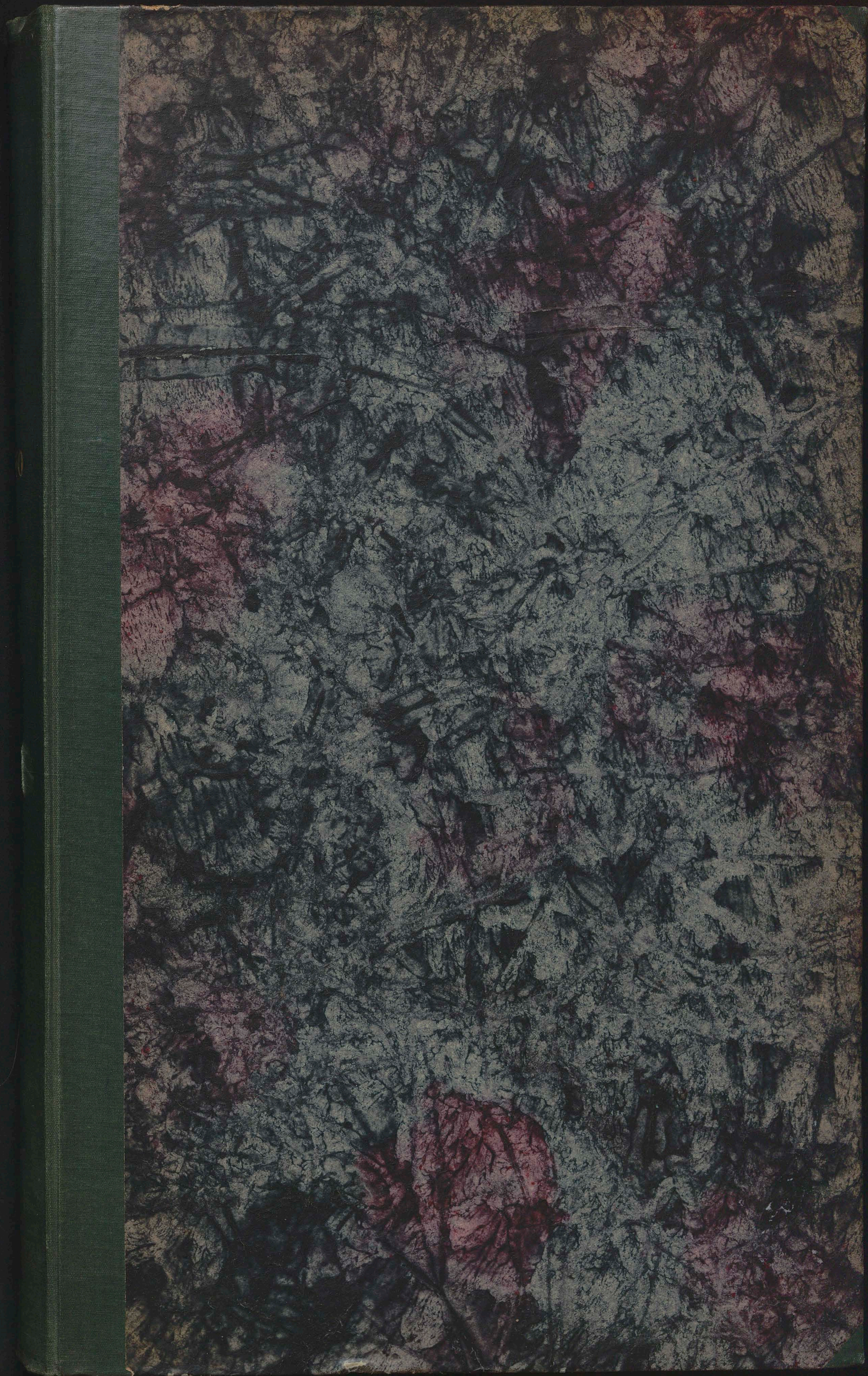
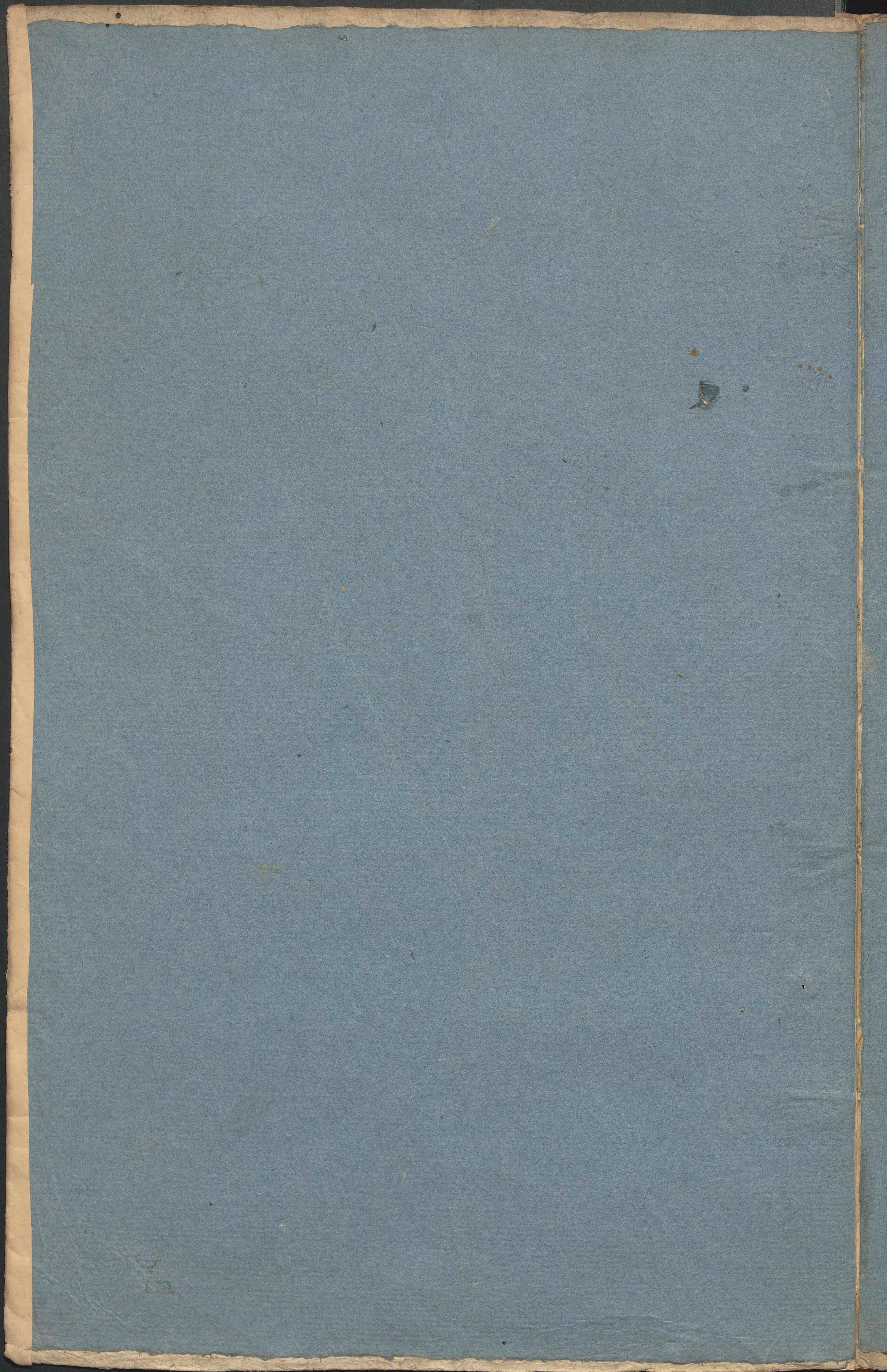

Oprawiono w r. 1943.

N. Inv. 5550.

IV

A.

~~Abelin starostwo na Żmudzi w pow. Korszewskim leży nad rzeką tego imienia wpadaiąca~~

1. Abelin starostwo na Żmudzi pow. Korszewskim leży nad rzeką tego imienia, wpadaiąca w Niewiażę

Adamów miasteczko w okolicy Łukowa, należy do familii Krasińskich, miewa dobre jarmarki gospodarskie —

1 Alexandrówka miasteczko w dawnym Województwie Bracławskim w dobrach zwanych Poberezze.

1. Alexandrya małe nowe miasteczko na Wołyniu z 120 Dymów — nad R. Horyniem. —

Alwernia wieś o 5 mil od Krakowa a o pół od Wisły na lewym brzegu tejże w górę od tamtego miasta — Jest tam Klasztor Bernardynów osobliwej piękności położenia.

2. Andrychów miasteczko i włość w Gallicyi Cyrkule na wielkim gościńcu z Krakowa do Wiednia. Należy do familii Aszkiewiczów. Ma znaczny handel płóciankami kolorowemi Blizko iest miasta Kent —

1. Andrytowicze miasteczko po-
 słie w dawnym Województwie Kij-
 skim powiecie Owruckim.

Za Panowania Michała Korybuta. 1667.

1. Andruszów miasteczko międzÿ
 Smoleńskim a Mścisławiem. wsła-
 ne zawartym tu między polską i R-
 syą 1667 zawieszeniem broni na lat
 15. Naźywa to się też Pacta andrusz-
 skie.

Andrzejów Jędrzejów mia-
 steczko w Województwie Krakow-
 skim o 9 mil od Krakowa na pół-
 noc = wschód. Ma sławne staro-
 stwo.

Andrzejowo miasteczko z
 550 mieszkańcami niedaleko Bu-
 tenki.

Andrzejów wieś w Ziemi
 słuig z pięknym stawem Dzied-
 zina Bonieckich.

1. Annopol miasteczko na Woły-
niu z 229 dymami niedaleko Ostro-
ga należy do X. Jabłonowskich

Annopole miasteczko w da-
wnym Województwie Lubelskim
powiecie Urzędowskim. –

1. Antokol pałac do Jen: Arty-
lleryi Litew: przedtem należący bli-
sko Wilna. –

1. Antoniów miasteczko w
Litwie powiecie Mozyrskim –

1. Antopol (Zantopol) mia-
steczko w Brzeskim Litewskim.

1. Antopol. miasteczko litew-
skie w Mińskim. –

Ardatów miasto stoł-
eczne cyrkułu w gubernii Niż-
nio-Nowogrodzkiey

Aurajoki rzeka w Finlandy
wpadaiąca przy Abo zatokę Botnic

Augustow miasteczko Polsk
w dawnym Woiewodztwie Podl
skim dziś w departamencie Łom
skim leżące, — Nazwane iest od
la Zygmunta Augusta który ie
1560 założył. —

B. —

2\. **Babia góra** jedna z najwyższych Karpackich w byłym województwie Krakowskim. Jest obfita w kruszce zioła lekarskie i wody mineralne. Na wierzchu jey ma bydź jezioro. —

2\. **Babice** miasteczko i dobra w ~~byłym województwie Krakowskim. Jest obfita w kruszce~~ w Gallicyi cyrkule Przemyskim w położeniu górzystym. Tegoż imienia są miasta w Sandomirskim i Mińskim. —

3\. **Babimost** miasteczko w dawnym województwie teraz Departamencie Poznańskim stołeczne powiatu. Było starostwem w posiadaniu Potockich, leży nad rzeką Szwiwą Obrą. Ma kościół Katolicki i Luterski 262 domy 1400 mieszkańców przeważnie Niemców i Polaków. Wyżywia się z rolnictwa nawet winnice są tutay. 60 szewców opatruie okolicę obuwiem, a liczni sukiennicy grubym suknem. W okolicy rośnie wiele chmielu. —

Babin wieś w byłym Województwie teraz Departamencie Lubelskim wielka i piękna na drodze pocztowey z Lublina do Krakowa. W środku onego pięknego dla polskiey wieku 16. był dziedzicem tamecznym Pszonka wesoły i maiętny ziemianin ten w swoim domku wprowadził zabawę pod nazwiskiem Rzeczypospolity

Babinskiey, gdzie wszy towarzyske

uszczane bywały nadaniem urzędu- i

tak gadały bywały Kanclerzami, g

nayhetmanami rozmuchniey podst

tkani: Kaszowski uczony aleź[illegible]

był Kanclerzem.—

Bakalarzewo miasteczk

szlacheckie niedaleko Wygrów w dy

stamencie Łomżyńskim.—

2. Balice wieś w Gallicyi ty

kule Przemyślskim z pałacem,

należy do Bauorowskich.—

Balice wieś w bywszym Woj

teraz depar: Krakow: o mile od

kowa. W tamecznym starym zam

przyjął Firley Henryka III ja

go pierwszy raz do Polski teraz n

leży do Darowskich.—

2. Białigród albo Białygró

miasteczko dobra w Gallicyi ty

kule Sanockim.—

Badwierzycki miasteczko szlacheckie w departamencie Łomżyńskim.

1. **Bar** miasto polskie z 406 dymami na Podolu, z zamkiem dość warownym przez swe położenie na skale wśród bagien. Było to niegdyś starostwo nadane przez Rzeczpospolitą familii Wychowskich. Tam się zawiązała r. 1768 sławna Konfederacya Barska.

Baranów miasteczko Polskie i dobra w byłym województwie teraz departamencie Lubelskim z pałacem nad rzeką Wieprzem o 3 mile na północ od Puław. Należy do familii Byszewskich.

Baranów miasteczko Polskie w byłym województwie Sieradzkiem teraz w dep. Kaliskiem nad samą granicą Śląska.

2. **Baranów** miasteczko Polskie nad Wisłą w byłym województwie Sandomierskiem teraz w Galicyi cyrkule Tarnowskim należy do imienia Potockich w tamecznym zamku którym przemieszkiwał często król Stefan Batory.

3. Barczyn, miasteczko szlacheckie z 620 mieszkańcami w Bydgoskim departamencie nad Notecią — Mieszkańcy są semi rzemieślnicy — Należy z dawna do familii Łochockich.

2. Barysz miasteczko i dobra w Galicji cyrkule Stanisławowskim; z kościołem i cerkwią Ruską. —

Bartsch Barcz rzeka ... Szlązku poczynająca się w Po... przy wielkim Głogowie wpada w Odrę — Sławne są tameczne ... pale. —

3. Baszków wielka i piękna wieś w departamencie Poznańskim między Kobylinem i Zdunami nad granicą Szląską ... dwa kościoły. —

1. Batów miasteczko w ... wym województwie Podolskim pamiętne klęską Marcina Kalinowskiego Hetmana Kor. od Kozaków i Tatarów r. 1652 pamiętne. —

Bażantarnia bardzo piękny pałacyk wśród ślicznego lasku a półtory mili od Warszawy na wiejskiej drodze do Lublina. Należy do dóbr Wilanowskich. —

2. Belz miasto Polskie przedtem stołeczne Województwa potem dostało się pod panowanie Austryackie do cyrkułu Żółkiewskiego — dziś posiadane jest przez familię Potockich. — Ma kościół katolicki i cerkiew ruską — w okolicy znaczne lasy dębowe dostarczają do fabryk potażu. — Tu też był obraz cudowny Maryi Panny przewieziony przez Bolesława Księcia Opolskiego regenta Polski pod Królem Ludwikiem do Częstochowy. —

Belweder pałacyk i ogród blisko Warszawy tuż przy Łazienkach — Było to niegdyś dziedzictwem familii Lubomirskich pierwej Króla Stanisława Augusta który tam fabrykę fajansów i wielkie cieplarnie założył. W latach 1802. 3 i 4. familia Burbońska mieszkając podczas pięknej pory w Łazienkach słuchała codziennie mszy w ubogim drewnianym kościółku tamecznym.

Betzyce miasteczko polskie
3 mile od Lublina na pocztowym
gościńcu do Krakowa, dziedzictwo
Tyszowskich. W tamecznym starym ko-
ściele długo widać było chorągiew któ-
rego Jan Sobieski służywał M...
gdy jadąc z Warszawy do dóbr ...
chorował czas jakiś w tym mie...

(Bendzin – między tem miasteczkiem a Bytomiem na-
stąpiło uroczyste zrzeczenie się pretensyi do Korony Pols-
kiey Arcy Xięcia Maxymiliana r. 1584. –

Bendzyn miasteczko p-
olskie w byłym województwie, tera-
partamencie Krakowskim, między
miasteczkiem a Bytomiem w Szląsku
zawarta była ugoda r. 1584. Rudo-
lfa II Cesarza i Króla Polsk. Zygmun-
ta III w której brat Cesarski zrzekł
swych mniemanych praw do Kor.
Polskiey. – o mil 11 od Krakowa. –

3. **Benszew** miasteczko z...
kiem w Polszcze w departamencie
owniy województwie Poznańskie
przy mysłów bywały otwarte – Z pr...
niesieniem liczy z 1060 mieszkańców
a 153 domy. – Ma sukiennicze i
wełniane fabryki. –

1. **Beresteczko** miasto w by-
wszym Wołyńskim dość osiadłe
~~słynące porażką Chmielnic-~~
~~kiego wodza Kozaków złączonego~~
~~z 300.000 Tatarów przez Jana Ka-~~
~~zim. r. 1650.~~ Należy do domu
... Właściciele o kościele mi-
wają oddawna wolności. – Leży
6 mil od Dubna a 7 od L...

nad rzeką Styrem. znaczne staraniem i dawna w
dziejach Polski sławne. dnia 28 czerwca 1651. w którym
Jan Kazimierz Król dowodząc osobiście kolumną środkową wojsko wszystkiem
polskim pobił zupełnie Chmielnickiego dowodzącego 400.000
Kozaków z Tatarami. – Mikołaj Potocki dowodził prawym skrzy-
dłem, a Marcin Kalinowski, hetman polny, lewem – artylerya
była pod rozkazami Przyjemskiego – Jeremiasz Xiąże Wiśnio-
wiecki przywodził straży –

1 **Bereza** miasteczko Polskie w byłym województwie Brzeskim Litewskim należy do xiążąt Sapiehów, których tam są groby familijne. —

1. **Berezo~~wka~~na** miasteczko Polskie w województwie Wołyńskim.

1. **Berezyna** rzeka w byłym województwie Połockim wypływa i z czasem wpadająca w Dniepr; inna rzeka tegoż imienia wpada w Niemen przy Utrzesnym. —

1. **Berezyna** miasteczko Polskie w byłym województwie Mińskim. —

Bezdań wieś w dawnym województwie Mazowieckim teraz w departamencie Płockim, niedaleko Nasielska za Narwą. Tamieczne jezioro wspomnieli sławni poeci polscy Sarbiewski i Naruszewicz obydwa w bliskości tejże wsi czas jakiś przemieszkujący.

1. **Biała** miasteczko w bywszym [illegible]
iewodztwie Brzeskim Litewskim ter[az]
stołeczne powiatu w departamencie
siedleckim, z ozdobnym pałacem k[s]
iąż[ą]t Radziwiłłow. —

2. **Biała** rzeka w Galicyi wypły-
waiąca z gor Karpackich wpa-
daiąca w Dunaiec po przeszłym[?]
niu Sandeckiego cyrkułu. —

2. **Biała** rzeczka wypływaią[ca]
z gor Karpackich wpadaiąca
w Wisłę niedaleko Oswiecimia od
ona Szląsk Austryacki od Ga[li]
cyi. —

2. **Biała** miasto otwarte [na]
Granicy Gallicyi i Szląska Au[stry]
ackiego naprzeciw miasta B[ielska]
nad rzeką graniczącą Białą
Jest tutay Kościoł Katolick[i]
i Luterski, ktorego Predyka[nt]
przełożony iest nad Duchowie[ń]
stwem Luterskim w pobl[iskich]
cyrkułach Gallicyi. — Tutay
są kilkuset Sukienników [o]
procz wielu tkaczow grubego
cienkiego płotna. Te dwa art[y]
kuły są przedmiotem obszerne[go]
handlu. — Wielu niemcow tu
osiadło a dla pomnożenia lud[no]
ści miasto ogłoszone iest 178[?]
wolnym. —

Białaczew miasteczko z 38 dymami w byłym Woje wództwie Sandomirskim teraz de partamencie Radomskim. —

Białobrzegi miasteczko z 38 dymami nad Pilicą w byłym powiecie, teraz depart. Radomsk.

1. Białacerkiew miérne, cokolwiek ufortyfikowane mia sto polskie w byłym Wojewódz twie Kijowskim. Było to niegdyś starostwo dawane od Rzeczy pospolitey Krolowi Stanisławo wi Augustowi wraz z trzema innemi a przez tegoż familii Branickich. Tu tay zaszła r. 1626 sławna porażka Tatarow przez woyska Polskie. —

Białobrzegi miasteczko nad Pilicą w byłym Powiecie teraz departamencie Radomskim.

1. Białogród miasteczko w byłym Województwie Wileńskim. —

1. Białopole miasteczko pol skie w dawnym Województwie Kijowskim. —

2. Białykamieni~~ec~~ miasto
polskie w Gallicyi cyrkule Z-
ezowskim należy do familii Xiążąt
Radziwiłłów.—

1. Białystok dobrze zabu-
wane miasto w Polszcze w byłem
województwie Podlaskim. Miało
proste i dobrze zabudowane ulice
tudzież piękny pałac i ogrody o-
toczone wielkiemi kosztem od Jan
Branickiego Het. W. Koronnego
słusznych piękności nazywano
bywa Wersalem Podlaskim. Pa-
ni wdowy wspomnianego Hetmana
z domu Xiężniczki Poniatowskiej
stały się te dobra familii Pota
i od tej rząd Pruski nabył miasto
i pałacu w którym umieścił władze
administracyjne departamentu
Pokojem Tylżyckim dostał się
Białystok Rosyi z przyległą oko-
licą. Liczy się tam 425 domów
3500 mieszkańców między któ
wiele niemieckich profesyonistów
Białystok należał do dóbr Tyko-
cińskich darowanych przez Rzeczpo-
litę sławnemu Czarnieckiemu

1. Bielica miasteczko ze sta-
rostwem w Województwie Wileń-
skim w Litwie nad rzeką Niemnem

1. **Bielorucz** miasteczko Polskie w byłym województwie Mińskim. —

Bielozero wielkie i rybne jezioro w Rossyiskiey Gubernii Nowogrod.

Bielozersk miasto cyrkułowe w Rossyiskiey Gubernii Nowogrod na południowey stronie jeziora Białego. Składa się z twierdzy i przedmieścia. Większa część publicznych budowli znayduie się w pierwszey. Ma ona 450 domów a 2780 mieszkańców, którzy powiększey części żyią z rybołowstwa. Jednak iest tam i cokolwiek handlu tłuszczem, bydłem, świecami, i zakupionym w południowych prowincyach zbożem. —

1. **Bielowicze** miasteczko w Litwie w Xięstwie Słuckim. —

Bielsk miasteczko Polskie z 365 mieszkańcami w byłym województwie teraz departamencie Płockim. —

Bielsko-Bielsk miasto przedtem stołeczne powiatu iednego w byłym Województwie Podlaskim. Ma 1800 mieszkańców powiększey części obrządku Ruskiego — w mieście żydzi nie mają mieszkać. —

Bieżuń miasteczko Polskie w byłym województwie a teraz departamencie Płockim z pałacem należy do Zamoyskich —

Biłgoray miasteczko [...] skie w dawnym województwie [...] dep. Lubelskim: ma 376 dymów [...] Leży w okolicy przeważnie [...] sney — Osiadłe jest powięks[...] częścią Sitarzami którzy [...] towar po bardzo odległych kra[...] jach stronach rozwożą. Jest d[...] dzictwem Potockich. —

2 **Birza** dobra i miasteczko [...] w Galicyi cyrkule Sanockim [...]

Biskupice miastecz[...] w byłym województwie teraz [...] departamencie Lubelskim o 3 m[...] na południe od Lublina. Należ[...] do Kazimirskich. —

Błażki miasteczko [...] skie szlacheckie z 640 miesz[...] cami w depar. Kaliskim. Ma [...] czny handel zbożem

3. **Bledzejów** miasteczko
polskie nad Obrą w departam.
Poznańskim niedaleko Między-
rzecza. Ma 96 domów 40 pustek
i 690 mieszkańców niemców lub
polaków, którzy tylko rolnictwem
żyją.—

Błonie miasteczko Polskie
w byłym Województwie Ma-
zowieckim teraz stołecznego po-
wiatu w departamencie Warsza-
wskim, o 4 mile na Zachód War-
szawy z stacyą pocztową wiel-
kich 2 traktów Gdańskiego i
Poznańskiego.—

3. **Brnin** miasteczko polskie
w byłym Województwie teraz
departamencie Poznańskim —
Ma 140 domów 960 mieszkańców
Polaków i Niemców żyjących z
rolnictwa i fabryk sukna
grubego— Należy do Działyń-
skich z wielkiemi przyległościa-
mi. Jest to stare gniazdo fa-
milii Brnińskich i Opalińskich

2. **Boberka Bóbrka** miaste-
czko z kościołem Katolickim i
cerkwią Ruską w Galicyi Cyrku-
le Brzeżańskim ze stacyą pocz-
tową.—

2 **Bobowa** miasteczko i dobra
w Gallicyi cyrkule Sandeckim

Bobrek miasteczko i zamek
w byłym Województwie Kra
kowskim teraz w Gallicyi nal
do familii Wielopolskich - W
się Konfederacyi Barskiej
było to miejsce mocnym
[illegible] Związkowym.

2. **Bobrowa** miasteczko
w Gallicyi nad rzeką Białą w
kule Sandeckim, na granicy
Tarnowskiego cyrkułu. —

Bobrowniki miastec
Polskie z 350 mieszkańcami
skim Województwie teraz d
Płockim. - Było przedtem powiato

Bobrowniki miasteczko
skie nad rzeką Wieprzem w byłej
ziemi Łukowskiej z Kościołem far
starożytnym - Dane było wraz
z wsią Dęblinem i wielą przyleg
ami przez Rzeczpospolitą Hieronimo
Lubomirskiemu Hetm. K. ten
nabyły do [illegible] —

1. **Bobrujsk** miasto litewskie w byłym wojewodztwie Mińskim nad rzeką Berezyną;—

2. **Bochnia** miasto w cyrkule tegoż imienia w Gallicyi ma bardzo ważne kopalnie soli, które zatrudniaią 1000 ludzi a wydaią 900,000 Centnarów corocznie.— Znayduią się tutay: Alabastry— Kalcedony maią ku kościół i robotę—

Boczki miasteczko Polskie w byłym w. wojewodztwie Podlaskim należące do Potockich. Ma fabrykę sławnych kandrugów 223 domów 1500 mieszkańców.—

Bodzencin miasteczko w byłym powiecie teraz departamencie Radomskim— Należało przedtem do Biskupstwa Krakowskiego.—

1. Bog Bug rzeka w Rusi przed-
polskiey, wypływaiąca z iezioro
iednego w byłym Województwie
Podolskim, a nie daleko Oczakowa
wpada w Dniepr. Jest znaczna al-
e dla odstępów skał wszystkich i zbadu
spławna — Po obydwu stronach
kray iest bardzo żyzny.—

1. Bogopol Bohopol
miasteczko nowo założone na-
przeciw Olwiopola w Rossyjskiey
gubernii Podolskiey.—

Bogorya miasteczko w Po-
wiatecku w byłym Woje-
wództwie Sandomirskim teraz w de-
tamencie Radomskim z lat
81. dymów.—

1. Bohusław miasteczko bo-
ski w byłym Województwie
Kijowskim nad rzeką Roś. Było
starostwo darowane przez Rzeczpo-
spolitą Królowi Stanisławowi Au-
gustowi a przez tegoż synowco-
wi iego xięciu Stanisławowi Poni-
atowskiemu.—

3. **Bojanów** miasteczko Polskie
w byłym województwie teraz de-
part. Poznańskim nad samą gra-
nicą Śląską — Ma wielki ratusz
Kościół Ewangielicki i szkołę, a oprócz
[illegible] 383 po większey części dre-
wniane domy, i 2670 mieszkańców
niemców prawie wszystkich lu-
trów a 165 żydów — Nayznacznie-
yszym rękodziełem tutay iest su-
kiennictwo gdyż 250 maystrów
zatrudnia 904 prządzących osób
i prawie wszystkie w własnie far-
bują. — Prócz tego miasto iest
składem handlowym fabryk
wełnianych Rawickich, Wschow-
skich, a przeto handel tutey-
szy przez żydów prowadzony
iest znaczny. W latach 1791. 92.
i 94 były tutay mocne pożary
iednakże teraz iest tylko 17
pustych placów — Miasto należy
do familii Unruhów. —

Bolesławice mia-
steczko Polskie w byłym
województwie Sieradzkim
teraz w depart. Kaliskim z 149
dymami i klasztorem panieńskim.

Bolesław miasteczko Pol-
skie w byłym województwie
teraz departamencie Krakow-
skim. —

Bolemów miasteczko Po[...] w byłym województwie Rawskim te[...] w Departamencie Warszawskim z 5[...] mieszkańcami i Kościołem katolickim o 3 mile od Łowicza — Było starost[...] darowane przez Rząd Pruski Księ[...] tom Radziwiłłom. —

3. **Borek** miasteczko szlach[...] ckie w byłym Województwie Ka[...] lisz departamencie Poznan[...] skim, Ma 193 domy i 1230 m[...] szkańców —

1. **Boremb** miasteczko w byłym województwie Wołyńskim z pa[...] pałacem ymienia Czackich. —

2. **Borszczów** miasteczko Gallicyi cyrkułu Zaleszczyck[...]

Bożawola mieścina w
bywszym województwie teraz
departam: Lubelskim założone
przed kilkudziesiąt laty przez jedne
go z familii Brodowskich
do ktorey dotąd należy. Oddal
ony mili od Rychawy o tyleż
od Krasnika. —

1. Bracław miasto pol
skie stołeczne przedtem woje
wództwa tegoż imienia nad Bo
hem na Ukrainie w kraju rzad
kiey pięknosci i żyznosci. —

1. Brahiłów miasteczko
polskie nad jeziorem z ktorego
rzeka Now wypływa w byw
szym województwie Bracław
skim — Należy do familii
Potockich. —

13. Brańsk miasteczko
polskie z 1000 mieszkań
ców w bywszym wojewódz
twie Podlaskim nad rzeką
Nurzec, przedtem było stoł
eczne powiatu. —

1. Brasław miasto litewskie
stołeczne przedtem powiatu iedne[go]
w Województwie Wileńskim leży p[rzy]
samey granicy Kurlandzkiej na[d]
jeziorem niedaleko Rzeki Dźwiny

3. Brdów miasteczko Polsk[ie]
z 450 mieszkańcami w byłym
Województwie Inowrocławskim
w departamencie Poznańskim.

3. Brodnica po Niem: St[ras]
burg. Miasto wsrzód bagnów z zam[-]
kiem nad rzeką Drwęcą w byłym
Województwie Chełmińskim z Ma[gi-]
strat luterski. —

2. Brody miasto Polskie w Gal[i-]
cyi cyrkule Złoczowskim, na grani[cy]
Wołyńskiey – ma zamek 4 para[fi-]
alne kościoły 13,000 żydów i 20[00]
chrześcian, tudzież znaczny prze[ch-]
owy handel. Położenie tego
miasta iest bardzo wygodne [dla]
kupcy przeto tam często trudni[ą]
się przesyłaniem towarów kra[jo-]
wych i zagranicznych mianow[icie]
tureckich, i ruskich. jako to, [...]
wosku to i w skór zaięczych fut[er]
angielskich, smażonych owoców i t[d.]
żydzi maią tutay wszelką szkołę [...]
ły drewniane r. 1783 spaliło się [...]
ale znowu się pobudowały – r. [...]
ogorzała część miasta —

1. **Brodziec** miasteczko litewskie w byłym Województwie Mińskim nad rzeką Berezyną. Teraz w Rossyjskiey Guberni Mińskiey. —

3. **Broyce** po Niem: Brötz miasteczko Polskie w byłym Województwie teraz dep. Poznańskim, nad samą granicą Polską niedaleko międzyrzecza. — Ma 160 domów 1000 mieszkańców niemców luteranów, między którymi wielu piwowarów i sukienników. —

Brudzewo miasteczko Polskie w byłym Województwie a teraz w Departamencie Kaliskim z tego miejsca piszę się familia Miel̨żyńskich. Jest tam 370 mieszkańców.

1. **Brusiłów** miasteczko w byłym Województwie Kijowskim teraz w Guberni Rossyjskiey Witebskiey. —

3. Brześć Kujawski miasto
Polskie stołeczne bywszym
w Wielkiej Polszcze teraz powiatu
w departamencie Bydgoskim
Ma ratusz 2 Kościoły 1. Klasztor
były Kollegium Jezuickie
domów z przedmieściem 91. 40
pustych placów 800 mieszkańców
Wojny Szwedzkie przyprawiły
o upadek to miasto przedtem zna-
czne — Teraz atoli zaczęło się
podnosić. —

1. Brześć Litewski miasto
polskie stołeczne przedtem woje-
wództwa leży na lewym brzegu
Buga. — Teraz miasto cyrkułowe
w Rossyjskiej Guberni Słonimskiej
Jest tutaj główna żydowska
Synagoga Biskup Grecki, miejscy
handel zbożem, futrami końm-
mi, lnem miodem itd. —

2. Brzysk miasteczko w Gallicyi
cyrkule Dukielskim na wielkiej
Cesarskiej drodze niedaleko Tar-
nowa, należy do Familii Pio-
trowskich. —

Brzeznica miasteczko Polskie w Kaliskim dep: w powiecie Piotrkowskim. Było to przedtem starostwo znaczne od Rzpospolitey wraz z starostwem Krzepickim na utrzymanie fortecy Częstochowskiey.—

2. **Brzeżany** miasteczko w Galicyi cyrkułu z zamkiem wielkim w którym sławna familia Sieniawskich zwykle mieszkiwała.— Teraz należy z wielo innemi miasteczkami i wsiami w tey okolicy do księżny z Czartoryskich Lubomirskiey marszałkowey W. K. która była ostatnią dziedziczką imienia Sieniawskich—.

przez Sieniawskich – należy teraz do familii Potockich—

Brzeziny miasteczko i ~~dobra~~ ~~Hrabiów~~ w Łęczyckim Województwie Łęczyckim stołeczne powiatu nad zatamowaniem Warty: miało to przedtem Kasztelana większego, i należało do Lasockich córka ostatniego dziedzica z tego imienia Pani Ogińska teraz iest iego właścicielką—

w Cyrkule Stanisławowskim nad rzeką Strypą.—

2. **Brzostek** miasteczko i dobra w Galicyi Cyrkule Dukłańskim.—

Brzoza wieś z pięknym pałacem Imienia Ożarowskich w byłym Powiecie teraz Departamencie Radomskim o 3 mile od Radomia.—

2. **Brzozdowce** miasteczko nad Dniestrem w Gallicyi Cyrkule Brzeżańskim z Katolickim Kościołem i Cerkwią ruską.—

2. **Brzożów** miasteczko i dobra w Gallicyi Cyrkule Sanockim.—

1. **Brzostowica** miasteczko w Litewskiey Guberni Słonimskiey, należące do P. Krzyżakowskiego któremu się dostało w posagu po żonie z domu Potockiey.—

2. **Buczacz** miasteczko w Gallicyi Cyrkule Zaleszczyckim nad rzeką Serete: z pięknym gorzystym położeniem ze starym zamkiem, z naturą piękną wieżą mającym.— Należy familii Potockich.

2. **Budzanów** miasteczko w Gallicyi cyrkule Tarnopolskim należące z przyległą włością do imienia Potockiey.

2. **Bug** rzeka w Polszcze wypływaiąca w Gallicyi niedaleko Lwowa płynie z południa ku północy pod Dubienką, Włodawą, Kodniem, Brześciem Litewskim, Mielnikiem, Drohiczynem, Nurem, przy Sorotku o kilka mil od Warszawy przyimnie w siebie Narew, a pod Nowodworem o 3 mile po niżey Warszawy wpada w Wisłę. Jest spławna od Buska.—

1. **Buki** miasteczko w byłym woiewodztwie Kijowskim teraz w gubernii tegoż imienia.—

2. **Bukowce** miasteczko i dobra w Gallicyi cyrkule Brzeżańskim.—

2. **Bursztyn** miasteczko w Gallicyi cyrkule Brzeżańskim z katolickim Kościołem i ruską cerkwią i należy do familii Rzewuskich.—

2 **Busk** miasto nad Bugiem w Z
czowskim cyrkule w Gallicyi. Jest tam
3 cerkwie Ruskie, kościół Katolicki
i fabryka skór. Było to przedtem mia
sto powiatowe w województwie Bełzki
i miało Kasztelana teraz należy do fam
Mierów. W bliskości są fabryki żelazne
i znaczne rybołówstwo w okolicznych
stawach.—

Busko miasteczko w byłym wo
jewództwie, teraz departamencie Krak
skim.—

2 **Buszowice** miasteczko w G
licyi w cyrkule Halickim.—

Bużenin miasteczko w byłym
województwie Sieradzkim, teraz depart
Kaliskim nad Wartą o 3 mile od Sieradza.
Ztąd się pisze familia Mierzków.

Bychawa wielka miasteczko
w byłym województwie teraz w depart
Lubelskim o 4 mile na południe od Lu
blina w pięknym położeniu górzystym
z starożytnym kościołem i zamkiem.
Do Imienia Bychawskich należało po
tem do Pileckich, Myszkowskich, Sta
dnickich, Steckich, teraz do Szypiónów

Buchawa mała wieś o pół mili od Wielkiej z pięknym murowanym kościołem i pałacykiem Skarszewskich. Tutaj wygasła familia sławna Radziejowskich na synu małoletnim Kasztelanica Radziejowskiego zabitym z pistoletu przez nieuwagliwą lekkomyślność —

3. **Bydgoszcz** po niem: Bromberg, miasto stołeczne departamentu od niego nazwanego Bydgoskim, nad spławną rzeką Brahe. To miasto wsparte od Rządu Pruskiego do którego należało podniosło się mocno i coraz staje się bardziej kwitnącym. — R. 1793 miało domów 374, między którymi 100 murowanych, kościoły katolickie, luterskie, 3 klasztory, wielki magazyn solny, koszary i 3100 mieszkańców między którymi większa część protestantów. R. 1801 liczba domów wynosiła już 554 a mieszkańców 4140. Natomiast rozrzyna się Kanał prowadzący do Noteci łączący Wisłę z Elbą. Tytuł Księcia Bydgoskiego otrzymał Generał francuski Victor. Departament Bydgoski ma powiaty: Bydgoski, Chełmiński, Toruński, Kamiński, Wałecki, Inowrocławski, Michałowski, Brzeski, Kowalski, Radziejowski. —

Bystrzyca wieś nad rzeką tegoż imienia o mile od Lublina z pałacykiem Rojewskich.

Bystrzyca rzeka w Lubel-
skim województwie teraz departamen-
cie Lubelskim płynie pod Lublinem
a o 2 mile poniżey wpada w W-
bywała w dawnych wiekach sła-
wna. —

1. Bystrzyca miasteczko w
wym Województwie Witebskim.

C

Cegłów miasteczko Polskie w depar: Siedleckim, o kilka mil na wschód Warszawy. —

Celejów pałac o pół mili od Wisły między Puławami i Kazimierzem z pięknym ogrodem Angielskim założonym przez panią Sewerynowa Potocką z domu dziedziczkę Sapieżanki. —

1. Cepcowice wieś w byłym Województwie Wołyńskim około Ołyki z pałacem Urbanowskich.

2. Charzewice wieś nad Sanem w Gallicyi niedaleko Rozwadowa należy do Książąt Lubomirskich ma pałacyk i ogród. —

Chełm miasto Polskie przedtem w Województwie Ruskiem teraz w departamencie Lubelskim stolicę zne dawniej swego imienia ziemi. — Miało biskupstwo teraz przeniesione do Lublina —

Chełmce miasteczko w departa-
mencie Radomskim niedaleko
Chęciny. —

3. Chełmno miasto niegdyś sto-
łeczne województwa nad Wisłą w
miłem położeniu — Ma 6 kościo-
łów i klasztorów, 1800 mieszkań-
ców biskupstwo fundowane
przez Xięcia Mazowieckiego któ-
rego kościół katedralny jest pię-
kny — leży teraz w departam-
encie Bydgoskim i jest stołecznym
powiatu. —

3. Chełmża po Niem. Calmen-
miasto w departamencie Bydgo-
skim przedtem w Województwie
Chełmińskim, leży nad jeziorem
w okolicy przyjemnej, ma ko-
legiatę i klasztor franciszkański
a 800 mieszkańców. —

Chęciny miasto Pol-
przedtem stołeczne powiatu w Wo-
wództwie Sandomirskim teraz w
Radomskim. W okolicy dobywają
marmury i kruszec. —

1. **Chmielnik** miasto i Starostwo w Województwie byłym Podolskim, darowane od Rzeczypospolitey Królowi Stanisławowi Augustowi a od tegoż Xięciu Józefowi Poniatowskiemu —

1. **Chocim** mocne miasto tureckie na granicy z Podola przeciw Kamieńcowi Podolskiemu nad rzeką Dniestr. We wszystkich woynach Polski z Turcyą miejsce to stało się pamiętne, mianowicie atoli Chodkiewicz r. 1621. i Jan Sobieski 1673 sławne tam odnieśli zwycięztwa. —

2. **Chocimierz** miasteczko w Gallicyi cyrkule Stanisławowskim a 7 mil od Sniatynia o 3 mile od Stanisławowa, gniazdo domu wygasłego Chocimirskich —

Chocz miasteczko w byłym Województwie teraz depar. Kaliskim niedaleko Prosny ma Kollegiatę o 3 mile na północ od Kalisza.

Chodel miasteczko w departamen-
cie Lubelskim, niedaleko Kraśnika.
Przedtem należało do familii Maciejow-
skich, których w kościele tameczniym
starożytnym widać groby — Potem dosta-
ło się Jezuitom, a po tych skasowaniu
Wołowskiemu Obożnemu Polnemu Ko-
ronnemu. — . —

3. **Chodecz** miasteczko w byłym
województwie Brzeskim Kujawskim teraz
w depar: Bydgostskim — Ma 360 mieszkań-
ców. —

2. **Chodorów** miasteczko w Galicyi
cyrkule Brzeżańskim — Należy do imie-
nia Rzewuskich. —

3. **Chodzieszyn** miasto w depar:
Bydgostskim niedaleko Notcei — ma
2500 mieszkańców. —

1. **Chomsk** miasteczko w byłym
województwie Brzeskim Litewskim
powiecie Pińskim nad Jasiołdą
o 9 mil od Pińska. —

2. **Chorostów** miasteczko w Galli-
cyrkule Zaleszczykim, między
Szczytnem i Kamiencem Podolskim

1. Choroscz miasteczko szlacheckie z 600 mieszkańcami o 2 mile od Białego Stoku.—

Chorzelen miasteczko w departamencie Płockim niedaleko Prasnycza.—

3. Choynice miasto w byłym województwie Pomorskim teraz w Prussach Zachodnich nad Rzeką Brdą o 2 mile na północ Tucholi.—

Chroberz zameczek w byłym województwie Sandomirskim powiecie Chęcińskim teraz w departamencie Krakowskim nad Nidą niegdyś zbudowany przez Bolesława Chrobrego teraz w gruzach —

2. Chirów miasteczko szlacheckie w Gallicyi cyrkule Samborskim.—

Ciechanów miasteczko w byłym województwie Mazowieckim stołeczne ziemi teraz w departam: Płockim — Leży w ruinach o 3 mile na północ od Pułtuska.—

Ciechanowice miasteczko fa-
milii Ossolińskich w byłej Ziem
Nurskiey teraz w departamencie
Łomżyńskim —

Ciepielów miasteczko w Depar-
tamencie Radomskim, przedtem nale-
żące do Xiążąt Sanguszków później
do familii Karczewskich. —

2 Ciesanów miasteczko w Galli-
cyi cyrkule Żółkiewskim z Ko-
ściołem Katolickim i Cerkwią
Ruską —

1. Cimkowice miasteczko w
Litwie Mińskim woiew. byłym
Nowogrodzkim należące do Xiąząt
Radziwiłłów o 4 mile na północ
od Nieświeża. —

Ćmielów miasteczko należą-
ce do Małachowskich nad rzeką
Kamienną w depart. Radomsk.
Ma 179 dymów. —

1. **Cudnów** miasteczko w byłym Województwie Wołyńskim pamiętne wielką porażką woysk Rossyiskich przez Het. Polsk. Stanisł. Potockiego i Jerzego Lubomirskiego — leży od Dubna mil 22 od Berdyczowa 4.—

3. **Czacz** wieś w byłym Województwie teraz departamencie Poznańskim powiecie Kościańskim blisko miasteczka Śmigla — Miejsce to niegdyś gniazdem familii Czackich będące, ma piękny pałac zbudowany przez Srokolskiego. —

3. **Czarnkow** miasteczko nad Notecią w departamencie Bydgoskim — Ma 1701 Mieszkanc

1. **Czarniawczyce** miasteczko w byłym Województwie Brzeskim Litewskim z pałacem Xiążąt Radziwiłłów. —

1. **Czarnobyl** miasteczko nad Dnieprem w byłym Województwie Kijowskim — Należy do Chodkiewiczów —

1. Czarnokozienice wieś ... w byłym Województwie Podolskim.—

1. Czarny Ostrów miasteczko w byłym Województwie Podolskim przy nim rzeka Bug ma źrzódła.

1. Czartków małe miasteczko w byłym województwie Podolskim o 3 mile na południe od Trembowli.—

1. Czartorysk miasteczko na wołyniu niegdyś dziedzictwo Xiążąt Czartoryskich należy do familii Radziwiłłów.—

2. Czchów miasteczko w Galicyi Cyrkule Bocheńskim nad Dunajcem miało przedtem Kasztelana.—

3. **Czempin** miasteczko w dep: Poznańskim z 800 mieszkańcami

1. **Czerniechów** miasteczko seu miasto stołeczne przedtem województwa na brzegu do posli na wschodn. brzegu Dniepru i po którego utracie tytuł przeniesiony został od Nowogrodu na Wołyniu —

3. **Czerniejów** miasteczko familii Lipskich blisko Gniezna —

Czersk miasto nad Wisłą o 5 mil w górę Warszawy. Przed kilku wiekami stołeczne Księstwa Mazowieckiego potem ziemi jednej u tymże, teraz powiatu w departamencie Warszawskim. Ma 365 mieszkańców. —

Czerwonogrod - miasto powiatowe Województwa Podolskiego - dziś wieś z kościołem Parafialnym blisko miasteczka

Częstochowa miasto w byłym województwie Sieradzkim teraz stołecznego powiatu w departamencie Kaliskim. — W bliskości tej kościół i klasztor Paulinów cokolwiek ufortyfikowany

Uaznacznych skarbów ktore
pobożni zgromadzili przy ołta
rzu Panny Maryi. —

D

2. **Dąbrowa** miasteczko z pięknym pałacem w Galicyi cyrkule Tarnowskim —

2. **Dębica** miasteczko w Galicyi cyrkule Pilzneńskim niedaleko rzeki Wisłoki o 3 mile od Sędziszowa a 6 od Rzeszowa. Leży na wielkiey drodze pocztowey z Krakowa do Lwowa.

2. **Dębowiec** miasteczko w Galicyi cyrkule Myślenickim. Było to przedtem starostwo wyznaczone od Rzeczypospolitey na utrzymanie fortecy Częstochowskiey —

Demblin wieś nad Wieprzem niedaleko Wisły w byłey Ziemi Stężyckiey teraz Departamencie Siedleckim ma piękny pałac i ogród należy z miasteczkiem Bobrownikami do familii Mniszków —

1. **Dniepr** wielka rzeka wypły-
wająca z okolic Smoleńska a wpa-
dająca przy Oczakowie w morze Czar-
nym pod Mohilowem Czernichow
Kijowem Ekatarynosławiem. Dla
skał: Wodospadów, niewszędzie spła-
wna.—

2. **Dniester** rzeka poczynająca
się z Jeziora w Górach Karpa-
ckich w Gallicyi — Ubiegtszy znaczną
przestwór Krajów i dzieląc Rossyj-
skie od Tureckich wpada w morze
Czarne przy Owidiopolu —

2. **Dobczyce** miasteczko i wie
w Gallicyi Cyrkule Bocheńskim

Dobra miasteczko w depar-
tamencie Kaliskim przedtem
w Województwie Sieradzkim —

Dobre miasteczko o kilka mil
na wschód Warszawy, na trakcie
Grodzieńskim —

2. **Dobromil** miasteczko w Gal-
licyi Cyrkule Samborskim.

Dokudów miasteczko w depar-
tamencie Lubelskim niedaleko od Bu-
gu —

1. Dołhinów miasteczko w byłym powiecie Oszmiańskim w Li-
twie —

2. Dolina miasteczko i włość
kameralna w Galliçyi cyrkule
Stryjskim —

Dobrzyn miasto polskie
stołeczne przedtem ziemi w by-
łym województwie, teraz departa-
mencie Płockim nad Wisłą. Ma
216 domów i 560 mieszkańców —

3. Dobrzyn miasteczko fami-
lii Działyńskich nad Drwęcą nie-
dawno założone —

3. Dobrzyce miasteczko w by-
wszym Województwie teraz De-
partamencie Kaliskim: z 530
mieszkańcami z pałacem Górzyń-
skich.—

3 Dolsk miasteczko z 810 mie-
szkańcami w departamencie Po-
znańskim—

Dombie miasteczko w depar-
tamencie Warszawskim powiecie
Łęczyckim.—

1. Dombrowica miasteczko
nad Horyniem na Wołyniu—

Doniec czyli Mały Don zna-
czna rzeka Rossyiska wpadająca
w Don kraju Kozaków Dońskich.

1. Dorpat dobrze zbudowane mia-
sto Rossyiskie w Gubernii Inflanc-
kiey na wielkiey drodze do Peters-bur-
ga — R. 1802 założona tam była Aka-
demia, bardzo dobrze urządzona i fun-
duszami opatrzona — Ma bibliotekę, ogród
botaniczny muzeum i rozmaite kolle-
kcye. —

Drążków miasteczko nad Wieprzem w departamencie Siedleckim z pałacykiem Hrabiów Tarnowskich.—

Drohiczyn miasto w byłym województwie Podlaskim teraz w departamencie Łomżyńskim nad Bugiem.—

1. **Drohobusk** miasteczko w byłym województwie Wołyńskim o 5 mil od Ostroga nad Horyniem, ma opactwo Greckie.

2. **Drohobycz** miasteczko z [illegible] przedtem starostwo w Galicyi cyrkule Samborskim, w bliskości są obfite warzelnie soli.—

1. **Druja albo Sapieżyn** miasteczko w byłym województwie Wileńskim nad granicą Połockiego drewniane z zamkiem, ma cokolwiek handlu-

13. **Drużbaki** po niem: Rauszenbach wieś w Spiskim królestwie z słonemi wodami w kamień wszystko obracającemi.—

3. **Drwęca** po Niem: Dribentz rzeka polska w byłym województwie Chełmińskim teraz departamencie Bydgoskim wpadająca w Wisłę. —

Drzewica miasteczko dość porządne z fabryką taśm, o 15 mil od Warszawy na trakcie Krakowskim ze stacyą pocztową. Było przedtem w województwie Sandomirskim, teraz w departamencie Radomskim.

1. **Dryszyn** miasteczko w byłym województwie Mścisławskim o 10 mil od Mohylowa na wschód. —

Dubienka miasteczko nad Bugiem w byłej ziemi Chełmskiej dość handlowe z 274 dymami teraz w departamencie Lubelskim. —

1. **Dubienki** miasteczko w byłym województwie Wileńskim należące z tytułu xięstwa do domu Radziwiłłów. —

1. **Dubissa** rzeka Litewska w byłym Xięstwie Żmudzkim płynie przez miasto Rosienie wpada do Nie

1. **Dubno** miasto znaczne na Wołyniu
należało przedtem do bogatszych Xiążąt O-
strogskich potem zostało się familii Xią-
żąt Lubomirskich w którey dotąd zostaie.
Po odpadnieniu Lwowa w panowanie
Austryackie Dubno wyznaczone było na
mieysce Kontraktów które tam ściąga-
ły liczne ziazdy. — Dzisiayszy dziedzic Xiążę
Michał Lubomirski wiele uczynił ku wygo-
dzie bezpieczeństwu i zabawie gości kontra-
ktowych — Zamek tameczny otoczony iest
rowami nakształt czworoboku — od r. 1794
Kontrakty przeniesione były do Kijowa. —

1. **Dubrowica** — **Dąbrowica**
miasteczko nad rzeką Horyniem w by-
łym Województwie Brzeskim Litewskim
z pałacem i Szkołami a przedtem stytu-
tem Xiężtwa. —

1. **Dubrowna** lub **Dąbrowna**
miasto w byłym Województwie Witeb-
skim, nad Dnieprem, między Orszą a Smoleń-
skiem —

2. **Dukla** miasto w Galicyi Cyrkule
tegoż imienia z pałacem i ogrodem obszer-
nym, założonemi od familii Mniszchów.
Teraz należy do Hadnickich — Jest oyczy-
zną S[go] Jana zwanego z Dukli. —

2. **Dunajec** rzeka wypływająca
z gór Karpackich w Galicyi wpada-
jąca w Wisłę naprzeciw Nowego miasta

2. **Dunajów** miasteczko i włość w Gallicyi w cyrkule Brzeżańskim z pa
cyskiem Arcybiskupa Lwowskiego. —

3. **Duninów** miasteczko w byłem
Województwie Brzeskim Kujawskim
teraz depar: Bydgoskim. Było prze
starostwem. —

1. **Durben** miasteczko w Kurlan
z zamkiem nad rzeką tegoż imienia

3. **Dybów** miasteczko w byłym
Województwie Inowracławskim teraz
departamencie Bydgoskim naprz
ciw Torunia, przez Wisłą. Było st
rostwem. —

2. **Dynow** miasteczko nad rzeką Sa
w Gallicyi w cyrkule Sanockim jest
szlacheckie z przyległą włością. —

1. **Dyrwiany** miasto niegdy
stołeczne powiatu w byłym Księst
Żmudzkim. Sądy jego odbywały się
w Telszewic. —

3. **Działdów** po niem: Soldau
miasto znaczne nad rzeką Działdów
ką w byłym Województwie Chełmiń
skim teraz w departamencie By
gostskim. —

Dziatoszyn miasteczko familii Męcińskich w byłym województwie Sieradzkim teraz w departamencie Kaliskim nad Wartą. Jest porządnie zabudowane, ma proste ulice parę i 1260 mieszkańców między którymi 700 żydów, znaczny wełną prowadzących handel. —

Dziatoszyce miasteczko w byłym województwie teraz depart: Krakowskim z 159 dymami o 3 mile na północ-wschód od Krakowa. —

Dziatyń wieś z kościołem parafialnym i zamkiem w byłej ziemi Dobrzyńskiej teraz departamencie Płockim, jest to gniazdo i dziedzictwo znakomitej familii Działyńskich. —

Dzierzkowice wielka wieś z kościołem w departamencie Lubelskim należąca do starostwa Urzędowskiego. —

1. **Dziewieniszki** miasteczko w byłym województwie Wileńskim o 9 mil od Lidy na północ, było to starostwo. —

1. **Dzikiepole** step między byłą granicą Polską a Dnieprem, ma to dotąd zamieszkany. —

1. **Dzisna** miasteczko niedaleko rzeki Dźwiny powiatem w Województwie P... stołeczne cyrkułu w guberni Rossyiskiey Mińskiey. — —

1. **Dźwina** rzeka poczynająca w okolicach Wiarnij w Rossyi przy... około Witepska Połocka, Dyneburga Rygi a wpada w morze Bałtyckie, ... spławna. —

E.

1. **Ekaterynosław** miasto cyrkułowe nowozałożone w Nowey Rossyi na wschód Bracławia w guberni Kijowskiey. —

Embach rzeka w Inflantach wypły... z jeziora Wirzeru a wpadająca w Pejp... Jest spławna nawet dla znacznych statk...

Eygiergole wieś od wieków szlachta Litewska Wimborowie - Eygierdowie Skirgiłłowie - Mickiewiczowie mają w niey swoie osady - niedaleko Rzeki Wili o mile od Kowna w Guber. Wileńskie...

Eygule wieś należąca do Starostwa Rumszyskiego w pięknem położeniu nad R. Wilią w Powiecie Kowieńskim w Guber. Wileńskiey.

Eyragoła miasteczko Parafial... w Pow. Rossieńskiem w Guber. Wileńskiey, ... Starostwem nad Rzeką Dubissą. —

F.

Falenty wieś o półtory mili od Warszawy na drodze do Krakowa; gniazdo familij Faleńckich, poźniey dziedzictwo Opackich z których Zygmunt podkomorzy warszawski wymurował tam roku 1625 pałac dotąd stojący; Król Zygmunt ~~III~~ nabył go, często w niem mieszkał i tamże umarł 1632 dnia 2 kwietnia.–

~~Fal~~

1. Falczyn miasto Moldawii nad Rzeką Prutem; tam Piotr I otoczony był z całem woyskiem od Turków r. 1711 przed zawarciem pokoju Prutskiego.

Falkenberg po polsku Niemodlin małe miasto z 1100 mieszkańców i zamkiem nad Rzeką Kamienną w Górnym Szląsku, w Xięstwie Opolskiem należącym do Hrabiów Pharma, Cyrkuł Kameralny bardzo pięknym ma 14000 ludności.

~~Fatesz małe miasto Cyrkułowe Rossyjskie z 123 drewnianemi domami w Gubernii Kurskiey~~

1. Fellin miasteczko Rossyjskie z 630 mieszkańcami: w Gubernii Inflantskiey cyrkule Dorpackim większa część mieszkańców są Niemcy, a Estonowie żyią z zarobku.–

1. Felsztyn miasteczko w bywszym województwie Podolskiem w Powiecie Kamienieckiem.

2. Felsztyn miasteczko w Gallicyi w Cyrkule Samborskiem.–

Festenberg otwarte miasto z 1296 mie-
szkancami w górnym Szląsku o 5 mil od Oleśni-
Robią tutay wiele sukna. Tomiasto z przyległą w oko-
łicy do hrabiów Reichenbach.

Fidiggow miasteczko i włość w Pomeranii
Cyrkule Greifenbergskim niedaleko Odry. Miesz-
cy których liczba wynosi 860 oprócz rolnictwa
trudnią się połowem ryb.

1. Filipów miasteczko z 790 mieszkańców m-
białym stołczim i Węgrami.

Finkenstein wielka wieś przedtem Habe-
dorf w Prusach Zachodnich w Cyrkule Ma-
rienwerder nazwana od bywszego ministra d-
Berlińskiego hrabiego Finkenstein ma 117 d-
wrócił piękny zamek i łoże znaczną te-
żąca do hrabiów Dohna. Roku 1807 Cesarz Na-
on przebywał czas niejaki tam na wiosnę.

Finska czyli Finlandzka zatoka jest p-
nocna wschodnia część morza Bałtyckiego
rozciągająca się ku wschodowi aż do uy-
Newy i Petersburga.

2. Firlejów miasteczko w Galicyi w Cyrk-
Brzeżańskim, dawne dziedzictwo imienia F-
lejów.—

Firley miasteczko bardzo nikczemne w
departamencie Lubelskim do Lubartowskiego
należące, o 5 mil na północ Lublina. Za-
założone było od familij Firlejów, którzy
bra niegdyś posiadali.—

Fiszhausen królewski zamek i miasteczko z 1100 mieszkańcami, nad zatoką Fischhaff w Prusach wschodnich.

Fontanka Rzeka płynąca przez Petersburg i w tem mieście w Newę wpadająca.

3. Fordon, miasteczko nad Wisłą w departamencie Bydgoskim — ma 540 mieszkańców chrześciańskich a 670 żydowskich. Sternictwo na Wiśle i cokolwiek handlu daie wyżywienie temu mieyscu.

Franopol miasteczko w bywszym w Województwie teraz w Departamencie Lubelskim należy do Wistockich.

2. Fredropol miasteczko szlacheckie w Gallicyi, w Cyrkule Przemyskim. —

3. Freystadt miasto z 476 domami i 2687 mieszkańcami w dolinie w Xięstwie Głogowskiem, w Szląsku iest stołeczne cyrkułu od niego nazwanego i ma stary zamek 3 katolickie fary klasztor Karmelitów i Luterski Kościoł. Wielu Sukienników tam mieszka. Zamiastem założona iest Luterska Szkoła roku 1709 na mocy Konwencyi Altranstadzkiey. —

Freywalde miasteczko szlacheckie z 500 mieszkańców w Szląsku przy granicach Luzacyi.

Fridrichsham właściwie Fridrichshawn miasto w Rossyiskiey Gubernii Finlandzkiey nad Fińską zatoką w tey części Finlandyi która roku 1743 była Rossyi przez Szwecyę ustąpioną.

1. Fridrichstadt po łotewsku Jaunna Riga miasteczko na lewym brzegu Dźwiny ~~w części Zelandyi~~ w Gubernii Kurlandzkiey — należy do Kapitanii Zelborskiey — okolica przyległa ryzyna nazywa się Oberlande czyli kraj górny. —

Fridrichsthal nowa osada w Szląsku Górnym cyrkule Opolskim — R. 1792 miała 40 domów i różne rękodzieła.

2. Frisztak miasteczko zamek i ratusz w Galicyi w cyrkule Sanockim. —

G.

1. Gadtäsch, Gadiacz miasto nad rzeką Psol, w Gubernii Czernichowskiey w Rossyi iest małe ale ma jaki Natwik Handel miodem, woskiem, zborzem, wełnęy tajem. Teraz iest miastem Cyrkułowem w Gubernii Pułtawskiey.

~~Ga~~

Gałęzów wielka i piękna wieś w przyiemnym położeniu o 4 mile na południe od Lublina Należy z przyległemi do familij Tarnowianów a była gniazdem imienia Gałęzowskich przed pół wiekiem znaczne dobra w tych stronach posiadających.

2 Gallicya dzieli się na 19 Cyrkułów, a te są: Myslenicki, Bocheński, Sandecki, Tarnowski, Dukłański, teraz Jasielski, Rzeszowski, Przemyślski, Sanocki, Samborski, Żołkiewski, Lwowski, Brodzki, albo Złoczowski, Brzeżanski, Tarnopolski, Stryjski, Stanisławowski, Zaleszczycki, i Bukowinski czyli Czernowicki przyłączony roku 1786. Niliczy się tutay Zamojski który w roku 1809 wcielony został do Xięstwa Warszawskiego wraz z całą Nową czyli Zachodnią Gallicyą. W każdym Cyrkule iest Kreishauptman czyli starosta 4 Komissarzy i Sekretarz i inni pomnieysi. W całym Kraju który się składa z 96 miast 200 miasteczek i 6160 wsi – Powierzchnia Kraju wzięta z Bukowiną wynosi 1560 mil kwadratowych a podług rachuby 1798 liczba mieszkańców ... się powiększaiąca wynosiła 3.611.000 a w 3 lata później była większa o 33000 wprawdzie trzeba prawie część dwudziestą tey rachuby odiąć, na ubyły Cyrkuł Zamoyski i promień iednomilowy w koło Krakowa. Familij Żydowskich liczy się 38000 – Rząd Kraju najwyższy iest w Wiedniu w Galicyiskiey Nadworney Kancelaryi.

a we Lwowie jest gubernia i najwyższy Sąd Apellacyjny. Od roku 1776 Galicya ma ustanowione stany prowincyonalne, złożone z magnatów czyli Panów szlachty i najznaczniejszych miast. – Duchowieństwo nie składa osobnego stanu ale Biskupi i Opaci należą do klassy panów. Mają prawo dzielić i stosować do miejsc nakazane od urzędu dostarczania także mogą czynić przełożenia do gubernium. Ustanowione 17 przytem urzędów koronnych dla wyższej szlachty, ale te nie są dziedziczne – Manufaktury krajowe nie są dotąd ważne, jednak znajdują się niektóre płócien, tabaki, materyi wełnianych także wiele hut szklannych, a dla takowego handlu który prawie cały jest w ręku Żydów założone są wyborne drogi – Religia panująca w kraju jest katolicka – Arcybiskup mieszka we Lwowie, biskupi w Tarnowie i Przemyślu – Żydzi mają wolność Religii i swe synagogi i luteranów sprawami trudni się superintendent tey Religii w Państwie Austryjackiem w Cieszynie mieszkający. Do wychowania młodzieży są ustanowione Liceum we Lwowie 6 gimnazyów po znaczniejszych miastach.

Garbow szlacheckie miasteczko bardziey do wsi podobne w byłym w Województwie teraz w departamencie Lubelskiem, na wielkiej drodze z Warszawy do Lwowa. Należy do Księżnej z Granowskich Lubomirskiej. W okolicy są piękne drogi drzewami wysadzone. –

1. Gardensk miasteczko w południowey stronie Xięstwa Żmudzkiego teraz w Gubernii Rossyiskiey Wileńskiey. –

Gardzienice wielka wieś w byłym Województwie, teraz departamencie Lubelskim niedaleko Piasków nad rzeczką Radomirką od Sobieskiey-woli płynącą. Tam mieszkiwał często sławny Stefan Czarniecki w zamku, teraz spustoszałym. —

Garwolin miasteczko z 87 Dymami w byłym Województwie Mazowieckim teraz departamencie Warszawskim, stołeczne powiatu było to starostwo należące do familij Bielińskich wielkie w tey stronie mającey dziedziczne posiadłości

Garz miasto z 1060 mieszkańcami w średnicy Pomeranii w Rendowskim cyrkule. Utrzymują się rolnictwem, rybołostwem i fabrykami bawełnianemi w których robią pończochy, szlafmyce, rękawiczki. —

Gawriłów miasteczko Rossyiskie w Guberni Włodzimierskiey w cyrkule Suzdalskim

3. **Gdańsk** po franc: i po Niem: Danzig. miasto wolne pod opieką Francyi i Saxonii a niegdyś Hanzeatyckie pod opieką polski. — Jest wielkie ma 5.000 domow dawnym budowanych sposobem i 48000 mieszkańców. — Od kilkunastu wieków iest to miasto mieyscem odbytu na zboże polskie, dostawiane tam kilkunasto spławnemi rzekami — a przez Gdańszczan odbywane do Anglii Holandyi Francyi Szwecyi i innych krajów. — Handel ten nie iest teraz tak obszerny jak przed dwoma lub trzema wiekami. Gdańsk był mocną twierdzą ale w woynie francyi z Prusami r. 1807 zdobyciu przez wojska pierwszy, znacznie uszkodzone. Następującego roku wielkiego doznało pożaru — po Hamburgu iest to najznakomitsze miasto handlowe w tey

ercyi Europy – Tytuł Xięcia Gdańskiego
otrzymał r. 1807 marszałek francuzki
Lefebure.

2. Gdów miasteczko bardzo nikczemne w Ga-
licyi w cyrkule Bocheńskim, na wielkiey
drodze robioney z Krakowa do Lwowa, z
stacyą pocztową.–

~~Gdów małe cyrkułowe miasteczko w Gu-
bernii Rossyiskiey St. Petersburg.~~

1. Gedroice miasteczko Litewskie w by-
łym Woiewództwie Wileńskiem zwało się
od Xiążąt Gedroyciów niegdyś w tych stro-
nach obszerne posiadaiących włości, o 7
mil na północ od Wilna.

2. Gerynia wielka wieś w Galicyi w
cyrkule Stryiskim maiąca 6 Dworów
tylko młynów.–

Gielniów miasteczko szlacheckie w Woie-
wództwie Sandomierskim z bi Dymanni
w departamencie Radomskiem na wschód
Opoczna – Tutay się urodził Sty Władysław
zwany Gielniowczyk złożony w osobney
kaplicy Kościoła Bernardynów War-
szawskich którego był zakonnikiem.–

Gilge nazywa się w Prusach południowa odno ga rzeki Niemna czyli Memla.—

~~**Głazow** miasto w Cyrkule Rossyiskie w Gubernii Wiatka nad rzeką Czapką wpadaiącą w Wiatkę~~

Glinianka miasteczko w byłym Woiewództwie Mazowieckiem teraz w Departamencie Siedleckim. Ma 36 dymów iest nikczemne.

2. **Gliniany** miasteczko w Galicyi w Złoczowskim Cyrkule z pałacem familii Potockich i Kościołem Katolickiem — przytem to miesce miało się zgromadzić ów sławny rokosz pod panowaniem Króla Ludwika; o czem dawni dziejopisowie bynajmniej niewspominaią, późnieysi zdaie się że tę baykę wyrobili, a Naruszewicz obalił ią swą uczoną krytyką.

Gliniany miasteczko w byłym Woiewództwie Sandomierskiem teraz w Departamencie Radomskim z 43 dymami o 3 mile na północ Sandomierza.

1. **Glińsk** miasto małe Rossyiskie w guberni Czernichowskiey miało przedtem własnych Xiążąt.—

2 Głogów miasteczko w Gallicyi w Cyrku-
le Rzeszowskim – Mieszkańcy tameczni po
większey części żydzi robią rożne drobne fra-
szki złotnicze iakoto pierścionki, szpilki pier-
siowe, kulczyki, a inni i rożnorzey potrzebuią.

Głowaczów miasteczko w byłym Woj-
wództwie Sandomierskiem teraz w Depar-
tamencie Radomskiem nad rzeką Radomką
ma kościół parafialny i murowany. –

Głowno miasteczko w departamencie
warszawskim powiecie Łowickim z 5[illegible]
mieszkańcami – przedtem było w Wojewódz-
twie Rawskim. –

Głuchów miasto [illegible] Rossyjskie
przedtem w Gubernii Nowogrodzko – Siewierskiey
teraz w Czernichowskiey. – Składa się z wła-
ściwego miasta i 4 przedmieść ma z temiż
przeszło 1000 domów po większey części cha-
[illegible] – po zburzeniu miasta Baturina
było siedliskiem hetmana Kozackiego i Guber-
nii Mało-Rossyjskiey póki nowy rozkład nie
nastąpił – Znajdują się tutay i o 4 mile z
tąd znaczne fabryki Saletry. W bliskości ko-
pią przednią glinę na porcelanę do Moskwy
i Petersburga posełaną. –

Głuszkowa wieś w Rossyiskiey Guberni Kur skiey. ~~ta~~ Z bardzo znaczną fabrykę sukna która umieszczona w wielu wielkich budowlach, trudni 100 Warsztatów, kilkaset Robotników a wyrabia wełnę z 17000 owiec – Roku 1752 darowana była Kośmie Matwejowi i do tąd posiadaią one iego następcy w bardzo ulepszonym stanie. —

Głusk miasteczko z 94 domami i ratuszem murowanym pod dachówką w bywszym Woiewodztwie, teraz departamencie Lubelskim o milę na południe od Lublina na wielkiey drodze do Jarosławia i Przemyśla. Jest to gniazdo familij Głuskich teraz należy do Ewy z Gołczewskich Wessowskiey starościny Sieradzkiey. – W Abramowicach wsi z miasteczkiem tym się stykaiącey iest piękny Kościół parafialny, wymurowany niedawno staraniem i kosztem tameczznego Plebana J. X. Jezierskiego Officyała Lubelskiego, z ładnym pałacykiem i porządnemi budowlami Ekonomicznemi. i

1. Głusk miasteczko nad Rzeką Ptyczą w bywszym województwie Mińskim w Litwie.-

Gniewaszów miasteczko szlacheckie w bywszym Województwie Sandomierskiem teraz w departamencie Radomskim na wielkiey drodze pocztowey z Warszawy do Lublina i Lwowa – Obok niego leży drugie zwane Granica obydwa niemogą się dotąd podnieść po wielkim pożarze r. 1790 – Są tam domy murowane dość porządne – o mil 15 od Warszawy a o 2 małe od Puław.

3. Gniewkowo miasteczko z 890 mieszkańcami
w departamencie Bydgoskim powiecie Ino-
wrocławskim —

3. Gniezno naydawnieysze miasto w cały
tey przestrzeni krajów które w późnieyszych
wiekach zwały się Polską, Szlązkiem, Bran
deburgią Prusami i t. d. bo założone podług
podań jakie o owych czasach mieć podobna,
około roku 650 przez Lecha przywódzcę ludu
Słowiańskiego w iego przenosinach ze wschodu
ku Zachodowi, Wisle, Warcie, Odrze, i Elbie. Mia
było nazwane bądź od gniazd orlich w okolicy
wynalezionych, bądź ztąd że pierwszym by
to gniazdem stałym przybyłego ludu — Zaw
jest bardzo stare, bo jeżeli wątpić niemożna
o istnieniu jakiegoś Xiążęcia Piasta w tamty
okolicy to i Gniezno iego stolicą po Kruszwi
było już także niezawodnie w srzodku 9
wieku. Wiekiem potem Gniezno było już ba
dzo znakomitym miastem, kiedy Cesarz Ot
III nawiedzaiący grob S'go Wojciecha dziwi
się wspaniałości Bolesława Chrabrego w tey
mieście rozpościeranej. Tenże Król a może ju
i oyciec iego Mieczysław I podług powsze
go mniemania fundował tu Arcybisku
stwo, które w późnieyszych wiekach po
skało Xięstwo Łowickie, tytuł prymasa Kró
lestwa pierwszego Xiążęcia i legata Pap
skiego, naypznakomitsze miejsce po Król
a w ich niebytności władzę namiestniczą
W późnieyszym Czasie Gniezno podupadłe
dzo, było siedliskiem Kasztelanii, a od 1
województwa utworzonego z małey części
łączonej od Kaliskiego — Dziś iest miastem
powiatowem w Departamencie ~~Poznańskim~~ Bydgoskim
Rolnictwo i chów bydła tudzież liczne dzi
wieństwo tutay dają wyżywienie mieszka
com których liczba wynosi 4000 samych
Polaków, katolików i 700 Żydów. Oprócz
Kościoła Katedralnego ma 8 innych i
Klasztory a 512 domów. Kapituła

z 8 prałatów i 23 kanoników – W Seminaryum
tameczným 3 professorowie układaią młodzi
duchowną. W Maju bywa tutay czterotygo-
dniowy jarmark, na który wielka liczba lu-
dzi się zgromadza, i daje miastu znaczny za-
robek – W byłych trybunałach koronnych
prezydent, i wiceprezydent zawsze z tey ka-
pituły byli obierani – Są tutay złoty z Wzre
dnich wiekach tu się odbywały koronacye
Królów – Roku 1613 pogorzało znaczniey, a
dawniey cierpiało wiele w woynach krzyża-
ckich – Leży w równinie między jeziorami, i pa-
górkami o 14 mil od Kalisza 7 od Poznania, a
95 od Warszawy. –

Gorzków miasteczko w byłey ziemi Chełmin
skiey teraz w departamencie Lubelskim o 2 mi-
le od Krasnegostawu, o milę od Żółkiewki
tyleż od Turobina – Miasteczko należało z
wielu przyległemi dobrami do familii Żółkiew-
skich potem Daniłowiczów na koniec Sobie-
skich – Po śmierci Królewicowsynów Ja-
na III dostało się w podziale spadkowym
domowi Mniszków – W tameczným pięknym
murowanym kościele farnym pochowana jest
zmarła w środku 18° wieku z Szembeków
Mniszkowa Marszałkowa nadworna Koron-
na – Jest tam staw piękny i ratusz wielki. Na-
leży teraz do Darowskich –

Gołomb wieś wielka nad Wisłą, z pięknym
kościołem o dwóch wieżach dwie mile poni-
żey od Puław – Miejsce wsławione w dzie-
jach polskich konfederacyą związaną, r. 1672
na stronę Króla Michała Wiśniowieckiego prze-
ciw możnowładzcom na których czele był pri-
mas Prażmowski –

1. Goldingen po łotewsku Kuldiga
miasto i mieszkanie urzędnika Cyrkułowe-
go w Kurlandyi nad Rzeką Windawą, teraz
należące do Gubernii Rossyiskiey Gradzień-
skiey — Jest obszerne, ale nieregularnie zbu-
dowane, a małe łąki, pola, i puste place mię-
dzy domami. — Większa część domów jest
niskich, pokrytych słomą, lub dranicami
i ulice niektore tylko brukowane. Liczba
mieszkańców wynosi 1000 dusz. Przyjem-
nego życia mieszka tamwiele szlache-
ckich familii. Miasto ma niemiecko-lu-
terski Kościół, w którym także i łotew-
skim językiem odbywa się nabożeństwo,
tudzież Katolicki Kościół — Dawny za-
mek spustoszał zupełnie —

3. Gollub Gollup miasto z 1260 mie-
szkańcami i zamkiem nad Rzeką Drwę-
cą w powiecie dawniey Michałowskim, w
Prusach Polskich teraz w Departamen-
cie Bydgoskim — ma Kościół luterski
i Katolicki —

2. Gołogury miasto w Gallicyi w
Cyrkule Złoczowskim z starym zam-
kiem, Katolickim i luterskim Kościo-
łem. —

1. Gottwa nikczemne miasto cyrkułowe przedtem w Rossyjskiey Guberni Kijowskiey teraz w Połtawskiey. —

3. Gołańcza miasteczko z 950 mieszkańców chrześcian y 220 Żydów w departamencie Bydgoskim — Mażyrne pła i wielu sukienników. —

Gołuchów wieś w byłem Województwie teraz w Departamencie Kaliskim niegdyś gniazdo Gołuchowskich późniey Leszczyńskich, którzy tutay zamek wybudowali. —

3. Gombin miasteczko z 1180 mieszkańców powiatowe w byłym województwie Rawskim, teraz w departamencie Warszawskim — Między mieszkańcami wiele iest sukienników i 380 Żydów

1. Gondin miasteczko w byłym Xięstwie Żmudzkim stołeczne cywunostwa czyli powiatu. —

1. Goniondz małe miasto nad Rzeką Bo-
brem w okolicy Białego stoku. Przedtem
było stołeczne powiatu w województwie
Podlaskiem. —

3 Gonzawa miasteczko z 280 mieszkań-
cami w byłym województwie Inowro-
cławskiem teraz w departamencie Byd-
goskim — Tam r. 1225 zabity został zdra-
dą Leszek Biały przez Swiatopełka Xię
Pomorskiego —

3. Gopło wielkie jezioro długie na 3 mil
w departamencie Bydgoskim — Przedtem mu-
siało być daleko obszerniejsze i połą-
czone z Wisłą przez Noteć teraz wody swe ma
z tejże Rzeki —

Goray miasteczko z 293 dymami
w byłym Województwie teraz w departa-
mencie Lubelskim o 8 mil na południe
od Lublina. Było to niegdyś gniazdo
familii Gorayskich obszerne w tey
stronie dobra posiadającey przed estu
ma wiekami. Teraz należy do ordynacyi
Zamoyskiey — Okolica iest piękna gó-
rzysta —

Gorbatow małe miasto cyrkułowe w Rossyiskiey Gubernii Niżnoy Nowogrodzkiey nad Rzeką Zna. Mieszkaiący w liczbie 305 familiy żyią z rolnictwa.—

2. Gorlice miasteczko i włość w Gallicyi w Cyrkule Jasielskim.—

Gorochowce miasto Cyrkułowe Rossyiskie niedaleko wyścia Rzeki Właśny w Okę w Rossyiskiey Gubernii Włodzimirskiey— ma 618 dorosłych mężczyzn mieszkańców 4 kościoły 6 fabryk skórzanych iedną Mydlaną i warsztat do lania dzwonów.—

1. Gorodna Miasteczko w Rossyiskiey Gubernii Czernichowskiey.

1. Gorodec miasto Cyrkułowe Rossyiskie w Gubernii Witebskiey Ma 125 Mieszczan i 194 Żydów—

1. Gorzdy, miasteczko w byłym Xięstwie Żmudzkim przy granicy Pruskiey, było niegdyś starostwem.—

Gorzno miasteczko w bywszej ziemi Do
brzynskiey teraz depar. Płockim było
niegdyś warow otoczone – o 6 Mil od Dobrzyn

Goslice wieś 2 mile od Sandomierza sła
wna porażką Kurinów pod Leszkiem Czar
nym.–

Gostinin miasteczko z 588 mieszkan
cami w bywszym województwie Raw
skim stołeczne ziemi; teraz w departa
mencie Warszawskim, stołeczne powiatu
Miasto przedtem Starostwa. Tutay u
marł więźniem Car Szuyski.

Gostków wieś w bytym Wojewódz: Łę
czyckim teraz departamencie Warszaw
skim niedaleko Lutomirska z pałacem
imienia Załuskich –

Gostom wieś z pałacem gniazdo i dzie
dzictwo familii Gostomskich. Leży nad
pilicą w bytym Województwie Rawskim
teraz w departamencie Warszawskim
o mile od nowego miasta.–

3. Gostin miasteczko Polskie w departamencie Poznańskim powiecie Krobskim na południe Poznania, sławne swemi jarmarkami na bydło. Zawiera ono wraz z przedmieściem 250 domów i 1029 mieszkańców, z których trzecia część iest Niemców, i wiele płócienników. –

Goszczyn miasteczko z 511 mieszkańcami w byłym województwie Mazowieckiem teraz w departamencie Warszawskim. –

Gowarczów miasteczko szlacheckie w byłym województwie Sandomirskim teraz w departamencie Radomskim ma 87 dymów.

Grabów miasteczko szlacheckie z 550 mieszkańcami w byłym województwie teraz w Departamencie ~~Lubelskim~~ Kaliskim w bliskości są te kruszki żelazne.

Grabowiec otwarte miasteczko w byłym wojewódz: Bełzkiem teraz w departamencie Lubelskim Księstwa Warszawskiego.

Grabowiec miasteczko Szlacheckie w bywszym Województwie Sandomirskim teraz w departamencie Radomskim. —

1. Gradyszk nikczemne miasto cyrkułowe nad Dnieprem w bywszey Gubernii Rossyiskiey Kijowskiey teraz w Połtawskiey. —

1. Granna miasteczko ze stacyą pocztową nad Bugiem w bywszym województwie Podlaskim teraz w departamencie Siedleckim. —

1. Grobinen miasteczko Rossyiskie z parafią nad Morzem Baltyckiem niedaleko Libawy w Gubernii Kurlandzkiey. Domy powiętszey części nikczemne stanowią tylko iedną Ulicę. Zamek tuteyszy znacznie podupadł, w Kościele miejskim nabożeństwo odbywa się po Niemiecku i po Łotewsku. Niedaleko ztamtąd przy Heiligenaa iest granica Żmudzka.

1\. **Grodek** mały miasteczko nad Bugiem w Departamencie Sidleckim, przedtem w Województwie podlaskiem. —

1\. **Grodek Grudek** miasteczko nad Rzeką Smotrycz w byłym Województwie Podolskim powiecie Kamienieckiem. —

1\. **Grodek** w Litwie niedaleko Grodna.

2\. **Grodek** miasteczko w Galicyi nad Dniestrem w Cyrkule Lwowskiem z wielkiemi stawami z których pochodzą Stawne solone karpie znane pod imieniem Lwowskich.

1\. **Grodno** otwarte miasto w byłym Województwie Trockim w Litwie nad Rzeką Niemnem na której iest most murowany — w czasach ostatnich Polskich było miejscem Seymów co 6 lat tam przypadających. Zawiera wiele podupadłych pałaców pomieszanych z mizernemi domami przecież po Wilnie iest największem miastem w Litwie. Liczba Chrześciańskich mieszkańców wynosi 3000 a Żydów 1000. —

Grodzisk miasteczko z 470 mieszkańcami w byłym województwie Rawskim teraz w departamencie Warszawskim.—

Grodzisko miejsce niedaleko od Miasta Skały, o 3 mile na północ z Krakowa ma ciekawe starożytności i położenie bardzo piękne górzyste.—

3. Grodzisko otwarte miasto w byłym Województwie teraz Departamencie Poznańskim, o 5 mil na południe Zachód od Poznania sławne jest dobremi piwami. W mieście tam jest 320 domów a 2800 mieszkańców polaków i niemców. Są tutaj Sukiennicy i Szewce.— Należy to miejsce do familii Radomickich.

Grojec miasteczko w byłym Województwie Rawskiem teraz w Departamencie Warszawskim było przedtem starostwem.—

Groiec miasteczko 707 mieszkańcami w byłym Województwie mazowieckim teraz w Departamencie Warszawskim.—

Gruszyn, wieś w pięknem położeniu z pięknem pałacykiem w byłem powiecie teraz departamencie Radomskim na wielkiey drodze pocztowey z Warszawy do Lublina. Należy do Xiążąt Lubomirskich.

2. Grybów włość i miasteczko nad rzeką Białą w Gallicyi w cyrkule Sandeckim. —

Grzegorzewo miasteczko z 550 mieszkańcami w byłym Województwie Łenczyckiem teraz w Departamencie Warszawskim —

2. Grzymałów włość znaczna i miasteczko z katolickiem kościołem i cerkwią ruską w Gallicyi w Cyrkule Tarnopolskim. Należy z wielo innemi w tych stronach dobrami do Xiężny Lubomirskiey marszałkowey wielkiey Koronney. —

Grzymiszow miasteczko z 280 mieszkańcami w byłym Województwie teraz departamencie Kaliskiem. —

1. Gżat miasto w Rossyiskiey Gubernii Smoleńskiey nad rzeczką tegoż imienia. Handel tutayszy iest dosyć znaczny. Tutay ładuią na statki zakupione zboża, konopie, zołarz i prowadzą

rzekami, lub Kanałami do Petersburga

Gura Góra miasteczko z 645 miesz-
kańcami w byłym Województwie mar-
wieckim teraz w departamencie Warsza-
wskim —

Gurzno miasteczko z 715 mieszka-
ńcami nad ieziorem tegoż Imienia w de-
partamencie Płockim przedtem w
Ziemi Dobrzyńskiey.

Gurów wieś i przedtem starostwo teraz
dziedzictwo familii Łubieńskich w by-
tem Województwie Rawskim, dziś
w Departamencie Warszawskim. —

2 Gwozdziec włość i otwarte miasta-
czko w Gallicyi w Cyrkule Zaleszczy-
ckim z Kościołem Katolickim i
cerkwią ruską, tudzież z stacyą pocz-
tową; —

H.

1. Hadziacz miasteczko w bywszym Województwie Kijowskiem sławne odbytą tutay Komissyą z Kozakami pod Janem Kazimierzem Starostwo to dane było Chmielnickiemu. —

2. Halicz, miasteczko w Gallicyi nad Dniestrem w Cyrkule Stryiskim. Było przed kilku wiekami stolicą Xięstwa udzielnego a w Swiecie pod trzema tylko Królami trwającego Królestwa Halickiego. Po przyłączeniu do Polski było stołecznym miastem Ziemi Halickiey w Województwie Ruskim, miało Kasztelana i Starostę grodowego tudzież Kościół farny Katolicki Cerkiew ruską i stacyą pocztową. —

1. Harria, Harnland powiat w Esth-
landyi nad zatoką morską Finlandzką
dziełący się na wschodni i Zachodni a na-
leży do Guberni Inflanckiey. —

1. Hasenpoth małe miasto w pil-
tyńskim Cyrkule w Rossyiskiey guber-
nii Kurlandzkiey zamieszkane po
większey części przez Żydów. Z dawne-
go zamku tylko niektóre widać szcząt-
ki.

Hebdów opactwo Norbertańskie nie-
daleko od Krakowa poniżey nad Wi-
słą, teraz iest mieyscem głównym po-
wiatu w departamencie Krakowskiem.

1. **Heiligenaa** miasteczko Rossyiskie nad rzeką tegoż imienia w Xięstwie Kurlandyi iest ono granicą między tym Xięstwem a Żmudzią.

Helenów pałac z ogrodem o 2 mile na zachód od Warszawy; założony od Michała Ogińskiego Hetmana W. Litawskiego w ostatniey ćwierci 18º wieku ma wiele pięknych budowli, austerya i młyn podobne są pałacom.

1. **Hołoby** wieś z Kościołem łacińskim w Województwie Wołyńskim w okolicy Kowla, ma pałac i należy z włością przyległą do familii Wilgów.

1. **Hołowno-Przypeć** miasteczko w byłey ziemi Chełmińskiey przy którym rzeka Przypeć się poczyna. Niedaleko z tamtąd iest wielkie ieziero Świtosz.

1. **Horodziec** miasteczko Litewskie w dawnym Województwie Brzeskim teraz w Gubernii Słonimskiej przy nim idzie przerznięty Kanał dla połączenia morza Czarnego z Baltyckiem —

2. **Horodenka** otwarte miasteczko w Galicyi w Cyrkule Zaleszczyckim.

Horodło miasteczko niegdyś powiatowe w dawnym Województwie Bełzkiem, później wraz z tym że w Galicyi, a od roku 1809 w Księstwie Warszawskim w Departamencie Lubelskim

1. Horodyszcze miasteczko z 108 dymami i Klasztorem Benedyktynów w byłym Województwie Brzeskim w Litwie, teraz w departamencie Lubelskim Xięstwa Warszawskiego.

1. Horszów miasteczko w Rossyiskiey Gubernii Mińskiey okręgu Słuckim.

1. Hulewiczów, miasteczko w byłym Województwie Wołyńskim, gniazdo familii tego imienia.

1. Humań miasto w dobrach tego imienia bardzo rozległych w byłym Województwie Bracławskim do familii Potockich należące. To miasto wzięte było przez Gontę przywódzcę Haydamaków r. 1770 przez kapitulacyą, mimo którey niesłychane wykonał tam okrucieństwa.

J.

Jabłona wieś z pięknym pałacem, wielkiemi plantaryami i promenadami po bliskich lasach o 2 mile na północ Warszawy nad prawem brzegiem Wisły. Dzieło to iest Xiążęcia Michała Poniatowskiego Prymasa, a dziedzictwo teraz iego Synowca Xiążęcia Józefa, ministra woyny. Wielu Królów odwiedzało to mieysce. Cesarz Napoleon był tam wielekrotnie r. 1807.

2. **Jabłonów** miasteczko teraz należące do dóbr Kameralnych w Gallicyi w Cyrkule Stanisławowskim nad rzeką Prutem. Jest tam skład Soli warzoney w okolicy. Mieysce to było dziełem i dziedzictwem familii Xiążąt Jabłonowskich.

2. Jabłonkau, Jabłonka otwarte miasteczko z 1400 mieszkańców słowiańskich w Xięstwie Cieszyńskim w Śląsku Austryackiem nad Rzeką Elsa, między wysokiemi górami. 0 Mile stamtąd iest Szaniec, nazwany od tego mieysca, założony r. 1753 a ostaniaiący przeyście przez gory do Węgier.

Jadrin małe miasto cyrkułowe nad Rzeką Sura, w Rossyiskiey guberni Kazańskiey.

2 Jagielnica miasteczko i włość w Galicyi w Cyrkule Zaleszczyckim.

Jagotin miasteczko Ruskie Rossyiskie w Guberni Połtawskiey.

1. **Jahorlik** mała rzeka w byłym Wo-
wództwie Bracławskim płynąca z półno-
cy ku południowi a w roku 1703 wyznaczo-
na granicą między Turcyą a Polską. Pr-
zy uyściu iey w Dniestr leży miasteczko Ja-
horlik.-

1. **Jakobstadt** miasteczko z Kościo-
łem katolickim i Cerkwią grecką w Ros-
syiskiey Guberniii Kurlandzkiey w Cy-
rkule Selburskim. Mieszkańcy tameczni
po większey części chodzą w ~~świat~~ niedźwie-
dziami po obcych krajach.-

1. **Jampol** miasteczko w byłym Wojewódz-
twie Bracławskiem, przy którym Rze-
ka Dniestr ma wodospad. Należy do fa-
milii Potockich. - Jest to miasteczko do
znaczne i maiące pocztową.-

Janików miasteczko szlacheckie z 51. dymami w bywszym Województwie Sandomirskim, teraz w departamencie Radomskim. –

1. Janiszki miasteczko w połnocney części xięztwa bywszego Żmudzkiego ze stacyą pocztową teraz w Rossyiskiey Gubernii Wileńskiey.

2. Janów miasteczko w dobrach Kameralnych w Gallicyi cyrkule Lwowskim o 3 mile od tey stolicy na wielkiey drodze do Wiednia; ze stacyą pocztową. –

Janów miasteczko w bywszym Województwie teraz departamencie Lubelskim, należące do ordynacyi Zamoyskiey. Ma klasztor Dominikański i fabryki sukienne. –

x

x

3. Janowiec miasteczko w byłym Woje-
wództwie Gnieźnieńskim teraz departamen-
cie poznańskim z 375 mieszkańców. —

Janowiec miasteczko w byłym Wojewódz-
twie ~~[illegible]~~ Sandomirskim teraz w depar-
tamencie Radomskim nad Wisłą na prze-
ciw Kazimierza z starożytnem Zamkiem na
wysokiej górze niegdyś przez Firlejów, Tar-
łów, Lubomirskich mieszkanym. Ma dwa
kościoły. —

2. Jaryczów miasteczko w Galicyi cyrkule [illegible]-
skim należące do Książąt Nassau po familii
Grodzkich. —

1. Jarmolińce miasto ze stacyą pocz-
tową w Rossyjskiej gubernii Podol-
skiej przedtem w Województwie tegoż i-
mienia. —

2. Jarosław miasto znaczne i handlowe nad Sanem w Galicyi w Cyrkule Przemy-skim – Nayznacznieyszemi przedmiotami tameczneg handlu iest płótno, miód, wosk, świece woskowe cybula. Ma fabrykę sukien grubych dla woyska i około 11,000 mieszkańców – To miasto iedno z naj porządnieyszych w polszcze należało od wieków do znakomitych domów iako to: Jarosławskich iedney familii z Tarnowskiemi, Ostrogskich, Sie-niawskich dziś iest dziedzictwem Xiążąt Czartoryskich.–

1. Jasionówka włość szlachecka i miasteczko w okolicy białegostoku należy do familii Kuczyńskich.

2. Jasło miasto stołeczne cyrkułu w Gallicyi z zamkiem i stacyą poczto-wą przedtem cyrkuł ten był w Du-kli.–

2. Jasienica miasteczko i włość w Galli-cyi cyrkule Sanockim ze stacyą pocz-tową.–

1. Jawka miasteczko niedaleko od Dniestru z stacyą pocztową w Gubernii Rossyiskiey Mikołajewskiey, między Tyraspolem i Owidyopolem.

2. Jawornik miasteczko w Gallicyi w Cyrkule Rzeszowskim –

2. Jaworów miasteczko w Gallicyi w Cyrkule Przemyślskim na wielkiey drodze zrobioney; zaczyna się piękniey podnosić w mury – Było to starostwo i ulubione mieszkanie Króla Jana Sobieskiego przed i po wstąpieniu na tron ale dziwno dla czego, bo okolica ta iest piaszczysta i najmniey wabna.

2. Jazłowiec miasteczko z kościołem i zamkiem starem wpięknym położeniu niedaleko Dniestru w Gallicyi Cyrkule Zaleszczyckim należy do Pani z Potockich Moszyńskiey Stolni: Ko

1. Ibraz miejsce obronne w bywszym Wojewodztwie Brzeskim Litewskim nad rzeką Strumieniem — Otoczone błotami i tylko z jedney strony przystępne o 12 mil ku południowi od Pińska.

Jedlinsko miasteczko w bywszym powiecie teraz w departamencie Radomskim z szkołami.

Jędrzejów albo Andrzejów miasto stołeczne powiatu w departamencie Krakowskim z sławnym Opactwem i prze pyszną tegoż budowlą. —

1. Jedwabno miasteczko 480 mieszkańcami w bywszey Ziemi Łomżyńskiey teraz w departamencie tegoż imienia powiecie Goniadzkim należy do Rembielińskich. —

1. Jelec miasto cyrkułowe Rossyiskie w Gubernii Smoleńskiey.—

Jeruzalem miasteczko w byłym Woje-
wództwie Mazowieckiem teraz w departa-
mencie Siedleckim na południe ku wscho-
dowi od Warszawy.—

Jeziorna wieś o trzy mile na połu-
dnie od Warszawy z stacyą pocztową ku
Lublinowi — Ma wielką papiernią; a nale-
ży do Obór dóbr familii Wielopolskich

1. Jeziorzyszcze. miasto w byłym
województwie Połockim z starostwem ...
gdyś. Tu Stanisław Pac sławne odniósł
zwycięztwo r. 1566 nad Moskwą.—

1. Jeziorozce miasteczko w byłym
Województwie Wileńskim powiecie Brasła-
wskim I nad rzeką Illukszta.—

2. Jezupol miasteczko szlacheckie nad Dniestrem w Gallicyi Cyrkule Stanisławowskim —

Ilmeńskie Jezioro w Rossyjskiey Gubernii Nowgorod przy mieście tegoż imienia, w które wpadają znaczne rzeki i strumienia.

1. Ilsna mała rzeka w byłym Wojewodztwie Brzeskim Litewskim teraz w Rossyjskiey Gubernii Minskiey przy Mieście Brześciu wpada w Bug.

1. Illukszta rzeka w byłym Wojewodztwie Wileńskim przy granicy Kurlandzkiey — Nad nią leży w Semigalii miasteczko tegoż imienia —

Iłża porządne miasto murowane z [illegible]
gły z zamkiem, w byłym Województ-
wie Sandomirskim teraz w departa-
mencie Radomskim. Zamieszkane [illegible]
po wielkiey części przez garncarzy. B-
yło to dobra niegdyś Biskupstwa
Krakowskiego poźniey do Lubelskie-
go przyłączone, jednak nigdy w isto-
tnie posiadanie nie oddane. Teraz są
narodowe.—

1. Inflanty obszerna prowincya R-
ssyiska, niegdyś polska poźniey szwe-
dzka, — Jest niewymownie żyzna na-
pełniona jeziorami bardzo rybnemi.
Mieszkańcy pochodzący od Lettów Li-
wonow i Esthonów są po większey
części Luteranie. R. 1783 otrzy-
mał ten kray nowe urządzenie.—

1. Ingul i Ingulec rzeki w by-
polskiey Ukrainie, pierwsza wpa-
w Bóg druga cokolwiek daley ku
wschodowi w Dniepr.

Jnowłodz miasteczko w byłym Województwie Lenczyckim, stołeczne powiatu, teraz w depart: Warszawskim. Leży nad Pilicą:–

3. Jnowrocław miasto stołeczne byłego Województwa tego imienia, teraz powiatu w departamencie Bydgoskim. Zabudowane iest drzewem – Roku 1801 miało 2330 mieszkańców między temi 760 Żydów którzy trzymają w ręku niewielki handel tego miasta. Jest tutaj fabryka Saletry – Początek tego miasta ma bydź pod Mieczysławem I lub II. Leży blisko rzeki Noteci i ieziora Gopła. Województwo Jnowrocławskie zwane było w dawnych wiekach Gniewkowskim po łacinie Palatinatus Wladislaviensis. Wraz z Województwem Brzeskim Kujawskim przyłączone było do ciała narodowego przez Władysława Jagiełłona – Herb i Mundur miało ten sam co Województwo Kujawskie z którymi Seymikowało razem w Radziejowie z każdego wysyłało 4 posłów. Dzieliło się na powiaty Jnowrocławski i Bydgoski miało Wojewodę i dwóch Kasztelanów. Część tego Województwa pod rzeką Notecią odpadła pod panowanie Pruskie r. 1772. Ale w pokoju Tylżyckim zwrócone daleko nawet poza tęż rzekę – Kraj iest błotnisty iednak urodzajny, iednak w lasy ubogi. Leżało między byłemi Województwami Pomorskim, Gnieznieńskim, Brzeskim, Kujawskim i Chełmińskim.

Józefów miasteczko w departamencie
Lubelskim należące do ordynacyi Za-
moyskiéy o 6 mil od Zamościa ku
Jarosławiu. — Wzięto nazwisko od swe-
go założyciela Józefa Ordynata Zamoy-
skiego.

Józefów miasteczko porządne z pa-
łacem i klasztorem Bernardynów
nad Wisłą o 4 mile powyżéy Kazimie-
rza, w bywszym Województwie, teraz
Departamencie Lubelskim. Założone
to w pierwszéy połowie ośmnastego wie-
ku przez Józefa Potockiego het-
ma W. Koronnego, potem należało do
Króla Stanisława Augusta dał
tegoż Synowca Xięcia Stanisława
Poniatowskiego przez którego prze-
dane Xięciu Alexandrowi Lubo-
mirskiemu, należy dziś do iego Córki
Pani Rzewuskiéy. —

Isjum, Izium znaczne cyr=
kułowe miasto Rossyiskie w Rossyi=
skiey Gubernii Słobod-Ukrain sluię
nad rzeką Donec. Dopiero r. 1765 zosta
to prawem mieyskim nadane. Ma
718 domów a 4250 mieszkańców, któ=
rzy żyią z rolnictwa i bardzo staran
nego chowu bydła.

Iwanozero czyli Jezioro Janow=
skie w Rossyi; z niego powstaie się
rzeka Don. Za pomocą kanału nowego
w tey stronie wyrznętego, morze Balty
ckie połączone iest z Kaspiiskim
i Czarnym.-

1. Jug rzeka w północney stronie Ros
syi po swym połączeniu z Sucho=
ną przybiera nazwisko Dwiny-

w Roku 1362. Pod Gedyminem W. X. Litewsk. Prusacy opanowali Zamek Jurborski.—

1. Jurbork miasteczko nad Niemnem w dawnieyszym Xięstwie Żmudzkim stołeczne powiatu od Niego nazwanego — Zmię gwarzaca miasto Jerzego.

Jurew-Polskoy miasto Cyrku[łowe] we Rossyiskie w Gubernii Włodzim[ir]skiey — Wyprawiaią tutay wiele skór ju[chtowych], tudzież ogrodnictwo iest znacz[ne]

Jutroszyn otwarte miasteczko w [by]wszym Województwie Kaliskiem, ter[az] departamencie Poznańskim przy gran[icy] Szląskiey — Ma dwa katolickie i jed[en] ewangelicki kościoły 172 domy, i 1200 [mie]szkańców polaków i niemców.—

Iwaniska włość i miasteczko z 158 dymami w byłym Województwie Sandomirskim, teraz departamencie Radomskim. należy do familii Sołtyków. –

1. Iwankow miasteczko nad Rzeką Teterów przedtem w Województwie Kijowskim teraz w Gubernii Kijowskiej. –

wieś Iwanowice ~~miasteczko~~ naypotniec od Krakowa z stacyą pocztową ku Warszawie. Należy do Halewskich. – 3 mile od Krakowa
3 kościół

1. Izraław albo Zasław.

3. Izbice miasteczko z 720 mieszkańcami w byłym Województwie Brzeskim Kujawskim teraz w departamencie Bydgoskim. Ma pałac, kościół należy do Xiążąt Czartwertyńskich. –

K.

Kalisz miasto stołeczne byłego Woje-
wództwa teraz departamentu Kaliskiego
murem opasane i bardzo dawne. Jeżeli mo-
żna istotę to za podanie, nader ściśle inter-
puje trzymać należy wzmiankę Ptolomeu-
sławnego Geografa w drugim wieku po
Chrystusie, w opisie dawney Germanii status-
cego miasto, albo osadę Calisia w jednego
ludów w tey właśnie okolicy gdzie leży mia-
Kalisz. była osoda pod owczas istot-
ta czy nie, starożytność Kalisza można
nazwaczać równą z Gnieznem i Poznan-
to iest około siódmego wieku: były może
dawna osoda będzie trwała aż do przyjścia
Sarmatów w te strony utrzymywała się
była odnowiona – Kalisz leży w ślicznej o-
kolicy bogatey włąki, i pastwiska między-
ma pasmami pagórków w dolinie i na
trzech wyspach utworzonych 4 ramionami
ki Prosny dość znaczney i ztąd do Warty spła-
wną łatwo być mogący. Miasto ma dwa
wne i 2 boczne przyiazdy. Dziś iest siedliska
prefekta Departamentowego sądu pie-
rwszey Instancyi i Appellacyjnego tegoż de-
partamentu – Znajduie się tam wielki
pięknie zbudowany Korpus Kadetów
125 Uczniów do czego użyto część byłego
Jezuickiego Kollegium. Pierwsze koszta
utworzenie tego instytutu wynosiły 10,00
talarów, a roczne koszta 16,850 talar-
Obok tey Budowli stoi były Kościół Jez-
uicki piękny: z drugiey tegoż strony
gmach odpowiadaiący korpusowi Kade-
tów, iest drugie skrzydło byłego Kol-
legium Jezuickiego, urządzone później
na dom władz rządowych departament.
Na prawdzie iest prefektura w 18 potrzeb
a w tylnym 16 są inne magistratury.

Katolicki Kościół farny fsanny z Maryi iest tylko piękna budowla. R. 1792 to miasto po niosło wielką szkodę od ognia, ale ta nagrodzona zostałe gdyż od tego czasu Kalisz został odbudowany bardzo ozdobnie. Rynek i kilka ulic tworzą ~~Rynek~~ ogół nader wabny, a piękne miejsca położenie, ślicżne przechadzki publiczne, wiele domów rzadkiey piękności nadaią temu miastu pozór daleko przyjemnieyszy od wielu miast wielkich. Francuzi ten naród umieiący cenić wszystko wszystko co iest przyjemnym znaleźli Kalisz szczególniey pięknym; a z wdzięcznością im właściwą przezwali pięknym Kaliszankom. Il n'y a que Paris et Calische. Język w okolicy Kalisza iest bardzo czysty; nawet wieśniacy wymawiaią go doskonale dobrze. Lud iest nader piękny i dobry. — Leży to miasto o 12 mil od Poznania 16 od Piotrkowa 18 od Torunia 28 od Warszawy, 13 od Wrocławia a tak droga z iednego z tych ostatnich miast do drugiego iest o 11 mil krótsza niż przez Piotrków, a przyjemnieysza idąc przez okolice tyle od przyrodzenia uposażone, i tyle miasta jako to Kalisz Łęczycę, Łowicz Błonie. To miasto ma Katolicki Kościół farny, trzy kaplice, sześć klasztorów, Kościół Ewanielicki, domów 186 murowanych 5 w mur pruski, 450 drewnianych i 65 pustych placów, a podług rachuby roku 1801 mieszkańców około 6000 prócz woyska. — Niedaleko od miasta przy wsi szlacheckiey Lawadzie w bardzo piękney okolicy Szwedzi r. 1796 Szwedzi byli porażeni przez Polaków, Sasów i Rossyan: dotąd widać ślady szańców. — Także niedaleko od Kalisza przy wsi Winiarach dziedziczney pan Jenerał Zajączek zaczął wznosić wspaniały pomnik Cesarzowi Napoleonowi. —

Rolnictwem wcale się mieszkańcy Kaliscy nie trudnią, ale handlem, rękodziełami, i rzemiosłami, tudzież żyią z magistratur tutayszych — Duchowieństwo iest tutay liczne — Departament Kaliski dzieli się na następuiące powiaty: Kaliski, Koniński, Wartski, Szadkowski, Sieradzki, Piotrkowski, Radomski Częstochowski, Wieluński Ostrzeszowski, Odalanowski. —

3, Kalisz miasto stołeczne dawniey
nego Xięstwa iedney li~~onego~~nii piastów,
późniey Woiewodztwa w Wielkiey-Pols
dzielącego się na powiaty Kaliski, Nakl
ski i Koninski. Herb miało Wieniaw
a mundur ten sam co Woiewodztwa Po
skie_Rzeki w nim są znacznieysze: N
tec, Prosna i Warta. Miało Woiewod
3 Kasztelanów, to iest Kaliskiego, Na
kielskiego, Biechowskiego_Sey
kowało w Srodzie wraz z Woiewodz
Poznańskim, i obierało wraz z tymże
posłów na seym i 2 deputatów na Tryb
Kraj ten iest piękny i żyzny teraz
po większey częsci Departament Kali
do ktorego przyłączone iest dawne Wo
two Sieradzkie.—

1\. Kalnik miasteczko cokolwiek obronne w byłym Województwie Bracławskim o 12 mil na południe od Bracławia.-

w 1831m Roku w Czasie powstania Narodowego

Kałuszyn miasteczko z 73 dymami przedtem w Województwie Mazowieckiem teraz w departamencie Siedleckim o 10 mil na wschód od Warszawy. Należy do familii Rudzińskich.

2\. Kałusz albo Kaługa miasteczko w Galicyi w Stryjskim cyrkule, blisko gór Karpackich.-

Kalwary otwarte i rzędnie zabudowane miasteczko z 450 domami i 2700 mieszkańcami między którymi 1140 żydów, stolica powiatu w departamencie Łomżyńskim.

2. Kalwaryia miasteczko w Galli[cyi] cyrkule Myślenickim na wielkiey drodze z Wiednia do Krakowa o 5 mil od te[go]że miasta. Ma zamek, Kościoł. Ku[...] pliczki naśladuiące pamiątkę męki pa[...] na Jezusa. Należy do Familii Książąt Czartoryskich.

Kamień wieś pod Warszawą na p[...] gdzie tam byli obrani Królowie Polscy H[en]ryk de Valois i August III.

Kamieńczyk miasteczko z 78 dy[ma]mi przedtem stołeczne powiatu w[...] wrey ziemi Nurskiey Województw[ie] Mazowieckim, teraz w departamencie Warszawskim Leży nad Bugiem.

×

1. Kamieniec Podolski miasto przedtem stołeczne Województwa Podolskiego niedaleko od Chocimia w Moldawii cokolwiek na połowie rzeki Dniestru z zamkiem warownym na przez położenie i sztukę na skale: teraz bardzo podupadłym. Ma powiększey części domy drewniane, ale nie które murowane i porządne; mieszkańcy handlują najwięcey futrami do bliższey Wołoszczyzny i Mołdawii - Miejsce to wsławione jest w dziejach Polskich tysiącznemi dzieły walecznemi pod wodzstwem ~~Woje~~ mianowicie Chodkiewicza, Lubomirskiego i Sobieskiego - R. 1672 było wzięte przez Turków i dopiero R. 1699 traktatem Karłowickim wrócone było Polsce - Jest tam Biskup Katolicki i ormiański - Niedaleko ztamtąd są tak znane w dziejach Okopy Sty Troycy.

3. Kamin otwarte miasteczko w byłym województwie teraz departamencie Poznańskim, niedaleko od Warty z 450 mieszkańcami przedtem miało Kasztelana. -

3. Kamińsk miasto w departamencie Bydgoskim stołeczne powiatu przedtem miało Kasztelana. -

Kamionka miasteczko z 171 dymam
w bywszym Województwie teraz departam
cie Lubelskim – Należy z przyległą włoś
do Xiężny z Granowskich Lubomirskiey d
wociem, a do familii Zamoyskich dziedzi
Były to niegdyś dobra Zbąskich później Bie
lińskich. –

2. Kamionka wielka wieś podobn
naywiększa w Polszcze mająca 1000 do
4 Cerkwie i kilka tysięcy mieszkańców;
Gallicyi w cyrkule Stanisławowskim
leży do Xiążąt Jabłonowskich.

w [illegible]
d. Ks. Jabłonowskich

1. Kaniew Kaniów, małe miaste
bywszym Województwie Kijowskim terażn
w gubernii tego imienia nad Dnieprem
Było to starostwo darowane od Rzeczypospo
Królowi Stanisławowi Augustowi, a od te
iego Synowcowi Xięciu Stanisławowi Pon
towskiemu – Tam w Maju r. 1787 widz
się król wspomniony z Cesarzową Kat
rzyną II płynącą dnieprem do Chersoni
gdzie miała się widzieć z Cesarzem Józe
II..

2. Kanty albo Kenty miasteczko w Gal
cyrkule Myślenickim – Tam się urod
Sty Polski Jan zwany Kanty Akad
mik Krakowski. –

3 Kargowa miasteczko w byłym woiewódz. teraz Departamencie Poznańskim w Powie Babimostskim nad granicą Brandeburgii — sławne targami wielkiemi na Swinie — Jest własnością Unruga. —

2. Karpackie Góry wielki łańcuch gór ciągnący się właściwie od Granic Saxonii Cieszyn i Slązka aż do Wołoszczyzny przez Morawią między Polską i Węgrami, atoli w pierwszey tamtey części maią miano Olbrzymich, w drugiey przez Karpatow nazywają się Tatrami i maią rozmaite mieyscowe nazwiska jako to Bieszczady, Krapaty i td. Jest do podobieństwa że to miano iest w powinowactwie z Chrobacyą i Chrobatami krajem i ludem tych okolic aż do 9 wieku.

Kazanów miasteczko w byłym Woiewództwie Sandomirskim teraz w Departamencie Radomskim; ma 55 dymów i Kościół murowany.

Kazimierz miasto założone przez Kazimierza Wgo przy Krakowie od którego dzieli ie odnoga Wisły otaczaiący ie z drugiey strony w kształt wyspy. Ma kilka Ulic Murowanych i Kościołów bardzo obszernych, między któremi ieden zwany na Skałce, gdzie S. Stanisław poniósł męczeństwo pod czas modlitwy. —

Kazimierz miasto nad prawem brz
Wisły w bywszym Województwie teraz depar-
mencie Lubelskim stołeczne powiatu o
mil od Lublina. Założone było sposobnie p
Kazimierza W[ielkie]go dla ułatwienia handlu
zbożowego; jakoż w następujących wiekach
Jagiellońskich rozwinął się tenże tak, iż ku
Gdańscy i zagraniczni przyjeżdżali ażeby
mieysce zakupować płody polskie. Do
czas bardzo zmnieyszony przecież handel
miasta nietylko zbożem, ale i innemi s
miotami pierwszey potrzeby, nawet z najd
szey Rusi jest dość znaczny. — Położen
Kazimierza w dolinie zewsząd otoczony
wysokiemi górami porosłemi drzewem i
krzewem jest dziwnie piękne — Wkoło ka
dratowy rynek otoczony ~~[illegible]~~ starożyt
nemi i kamiennemi domami, z których
towa wiele wielkiej liczy, zamek gru
zaty żywiołę wieża okrągła mieszka
ulubione wielkiego Króla, mnóstwo o
zdobnych wiekami szpichlerzów, wszystk
to tworzy ogół tak uderzający że kto Ka
zimierz widział wspomina go sobie z p
bem nawet wśród najpiękniejszych miast
choćby zagranicznych. Bliskość Janowca
i Puław które z góry zamkowey prz
sobą widzieć można jest szczególną
zaletą tey okolicy która z względu do
piękności mieyscowych rzadko inne
wziąć może pierwszeństwo —

należało do Familii Węgorzewskich Wozen[illegible] które ~~[illegible]~~ jest Dziedzictwem W^o Maxymiliana Mielskiego – w pow^e Szamotulskim –

3. **Kazimierz** miasteczko w departamencie Poznańskim pamiętne męczeństwem nieszczęśliwego Patkula skazanego przez Karola XII i ćwiertowanego tam 1706 r. Ma to miejsce 140 mieszkańców. –

Kazimierz liche miasteczko na prawo Lutomirska w byłym województwie Łęczyckim teraz departamencie Warszawskim –

3. **Kcynia** po niem. Exin miasto narodowe w Departamencie Bydgoskiem dobrze zbudowane i wesołe ma 1350 mieszkańców między temi 400 żydów. Było przedtem stołeczne powiatu w województwie Gnieźnieńskim. –

Kempno miasteczko szlacheckie z 3180. mieszkańców w byłym województwie Sieradzkim teraz departamencie Kaliskim przy samey granicy Śląskiey. Robią tutay grube sukna. Handel tego miasteczka, osobliwie końmi przez żydów prowadzony iest znaczny. —

1. **Keydan** miasteczko w Xięstwie Żmudzkim teraz w Rossyiskiey gubernii Grodzieńskiey. Założone było dla iedney kolonii Szkotów pod panowaniem Jakoba I Króla Angielskiego ze swey oyczyzny wyszłych z przyczyny Religii reformowaney. Długo kwitnęło przemysłem i rękodziełami teraz podupadło. Należy do Xiążąt Radziwiłłów. Ma wiele żydów, Kościoł Kalwiński i Luterski, w którym grób założyciela tego miasta Xięcia Radziwiłła. —

Kielce miasto w byłym Województwie Sandomirskim, teraz Stolica powiatu w departamencie Krakowskim — Ma 331 Domów po większey części murowanych, zamek niegdyś Biskupów Krakowskich, teraz Kiel

do których to miasto z przyległemi dobrami należy, katedrę biskupią, seminaryum, fabrykę żelaza i własnego nowo ustanowionego Biskupa. Miano tego miasta podobne wymawianiem do Kieltów albo Celtów ludu okrywającego, podług podobieństwa całą Europę przed dwoma tysiącami przeszło lat, dało powód sławnemu Naruszewiczowi do mniemania, że okolica ta mogła być mieszkaną od ludu Kieltyckiego wiele wiekami przed przyjściem tutay Sarmatów. Wiadomo jak wiele miast po całey Europie wzięto imię od ludu okolicę iego zamieszkującego na przykład: Tywrów, Radymno leżą tam gdzie mieszkali niegdyś Tywerzanie, Radymiczanie. Być samo mniemanie może tylko domysłem iednak zawsze miłym dla mieszkańca tey ziemi do którey się ściąga. —

t 1 **Kien**, mała wyspa przy brzegach Esthlandyi, należąca do Inflant. —

1. **Kiernów** iedno z naydawnieyszych miast Litewskich w Województwie Wileńskim nad Wilią dziś nikczemne. —

Kiernozia miasteczko w byłym
Województwie Rawskim powiecie Gostyń
skim; teraz w departamencie Warszaw
skim ma 83 domy.

1. Kieydanów albo Koydanów
miasteczko w byłym Województwie
Mińskim z zamkiem; na wielkiey drodze
do Smoleńska z Litwy.

1. Kieydany miasteczko w byłym
Xięstwie Żmudzkim, należy do Xiążąt
Radziwiłłow – 0 mil 6 na połnoc od Ko
wna – W Gubernii Wileńskiey w powie
Rosieńskim ma kilka kościołów zbo
kalwińskí iest własnością Czapsk
go Hrabiego –

1. Kijów miasto stołeczne dawniey
udzielnych i potężnych Xiążąt w śre
dnich wiekach z których kilku uciekaj
się pod opiekę Krolów Polskich Bole
sława Chrobrego i Smiałego, przy
mowa

wojska polskie do miast i krajów swo-
ich. Poźniey przyłączone do polski było
stołecznym województwa tegoż imienia
którego część na lewem brzegu Dnieprze
leżąca ustąpiona była Rossyi przez
traktat zwany paktami Andruszowskiemi
r. 1667. w Dziewiętnaście lat poźniey pod
panowaniem Jana Sobieskiego i samo
miasto Kijów było oddane Rossyi z
kawałkiem ziemi po prawem brzegu
Dnieprsu nad którym to miasto iest poło-
żone. Kijów maiący początki ukryte w
starożytności odległey już w szóstym wie-
ku był miastem znacznym i znanym
w Konstantynopolu z którym handlo-
wał. Jeszcze w 11 i 12 wieku był podziwem
i rozkoszą Królów polskich znaiących oso-
biście wielkie podówczas miasta Niemiec.
Dopiero od tey epoki zaczął upadać i ni-
gdy niemógł się podnieść do dawnego
stopnia kwitnienia — Ma twierdzę za-
łożoną przez Piotra I-go. Jest mieszka-
niem Arcybiskupa Greckiego przedtem
i Łacinskiego — Dzieli się na trzy części:
Stare miasto, Podol czyli Dolne i Pie-
czarską twierdzę. To ostatnie nazwa-
wisko od klasztoru Mnichów założo-
nego tam 11 wieku, a przedtem mieszka-
jących w Pieczarach pod górą na ktorey
dziś klasztor stoi. W tych podziemnych
jaskiniach leży wiele set ciał złoża-
żonych męczenników Greckiego Kościo-
ła — Jedynym wyżywieniem mieszkań-
ców tego miasta prócz rolnictwa są
gorzelnie, gdyż handel tam czyny wcale
iest mało znaczący — Jest w Kijowie
Akademia maiąca 9 Professorów wszy-
stkich duchownych której biblioteka
bogata w rzadkie rękopisma roku
1780 pogorzała. — We trzy lata poźniey
urządzenie szkoły tey liczącey do 1000
uczniów, zostało ulepszone. — Roku
1797. Gubernia Kijowska utraciła
wszystkie swe Cyrkuły na lewym
brzegu Dnieprsu a nato miast otrzy-
mała 12 na prawym a te są w Mach-
nowce, Piatykorach, Radomyślu
Skwirzu, Humaniu, Czerkassach
Czehrynie, Wasilkowie, Bohusła-
wiu

i Lipowcu. Wszystkie te mieysca należą
do bywszy[ch] Województwa Kijowskiego i Bra
cławskiego — Kijów ma 4 Kościoły Ka
tolickie i wiele Cerkiew. — Część Województ
Kijowskiego należąca do Polski aż do roku
1793 dzieliła się na powiaty: Kijowski
Owrucki, i Żytomirski — Miała mundur
turkusowy, wyłogi czarne, spodnie i ka
zelka lub żupan biały. Seymikowało i są
dziło się w Żytomirzu, gdzie obierało
6 posłów i iednego deputata.

Kikol miasteczko szlacheckie w byw
Ziemi Dobrzyńskiey teraz w depart
mencie Płockim ma 480 mieszkańców

Kirytow miasto lyntkutowe Ros
skie w Gubernii Nowogrodzkiey — Ma
355 domów tylko prawie Kramów i 2
mieszkańców trudniących się powiększey
części drobnym handlem — Takie robią
tutay obrarki —

57

3. Kiszkowo miasteczko w byłym Województwie Gnieznieńskim teraz w departamencie Poznańskim na południe od Gniezna. Należy do familii Radzimińskich i ma 250 mieszkańców.—

1. Kitaygrod miasteczko niegdyś obronne w byłym Województwie Podolskim przy ujściu Rzeki Tyrnawy do Dniestra.

3. Kłeczewo miasteczko szlacheckie w byłym Województwie Gnieznińskim teraz departamencie Poznańskim. Ma fabrykę wełnianą i jedwabną 112 domów i 1200 mieszkańców — Należy do Gurowskich. —

1. **Kleck**, miasteczko w byłym Wojew
twie Mińskim w Litwie, stołeczne Ordyna
tegoż imienia, iedney ~~fam~~ linii Xiążąt
dziwiłłów. —

3. **Klecko** miasteczko w byłym Wo
wodztwie Gnieznieńskim teraz w depa
mencie Poznańskim z 640 mieszkań
mi. —

Klemensów, pałac ordynato
Zamoyskich o pół mili od Szczebrzes
a 3 od Zamościa nad rzeką Wieprzem
zwany od Imienia Klemensa Zamo
skiego zmarłego w środku 18 wieku

Kleparz przedmieście północne Kr
kowa, tam znaczne bywaią targi
konie. —

1. **Kleszczele** miasteczko z 1100 m
cami w byłym Województwie Podl
teraz w departamencie Łomży
skim było to starostwo należą
ostatnich czasach do familii Ciechkow

1. Klewań miasteczko w byłym w Województwie Wołyńskim otoczone murami i Zamkiem – Dawne dziedzictwo Xiążąt Czartoryskich na którym się ta familia pisze

Klimontów miasteczko w byłym Województwie Sandomirskim teraz departamencie Radomskim od 2 mile na Zachod od Sandomirza. – Ma Klasztor i Kościół Dominikański – Miejsce to było starym dziedzictwem familii Ossolińskich i zawiera groby ich, – Posiadane było przez Kanclerza W[iel]k[ie]go K. z tego Imienia. Poznie odłączone od Dóbr Ossolina o pół mili z tamtąd leżącego, dostało się w ostatnich czasach Domowi Ledóchowskich. –

1. Klimowicze miasto w Rossyiskiey gubernii Mohilowskiey – Ma 255 Mieszczan. –

Klin miasto cyrkutowe w Guberni
skiewskiey. Ma składy soli i wodki 17
my i 1100 mieszkańców żyiących po w
części z kramarstwa.

Klin okolica tak nazwana nad Bu
oka w Rossyiskiey Gubernii Włodzimirsk

Kliszów wieś w bywszym Wojewódz
teraz w departamencie Krakowski
i pamiętna nieszczęśliwą porażką woy
polskich przez Karola XII Króla Szwe
kiego r. 1702 w Lipcu.

Kłobucko miasteczko z 1150 mie
szkańców w bywszym Województwie Siew
skim teraz w departamencie Krakow
Jest tam klasztor majętny kanoników
gularnych mających piękny kościoł i bu
owle klasztorne.

Kłoczów wieś z pałacykiem imienia Rostworowskich w byłey Ziemi Stężyckiey teraz departamencie Siedleckiem.

Kłodawa miasteczko z 1200 mieszkańcami w byłym Województwie Łęczyckim teraz w Departamencie Warszawskim na wielkiey drodze z Poznania do Warszawy z stacyą pocztową. Jest tutay wiele kuśnierzy Sukienników i gorzelni. Było to przedtem Starostwo należące do familii Kossowskich.

Kluczkowice małe miasteczko z ładnym Kościołkiem okrągłym, i wielkim browarem, w okolicy lesistey ale przyjemney przedtem w Województwie teraz departamencie Lubelskim – Należy do dóbr Opolskich pani Rzewuskii z Xiążąt Lubomirskich.

Klwów miasteczko w byłym Powiecie
teraz departamencie Radomskim nieda
ko Pilicy – Ma 91 dymów – Należy do Dobr S
gostwa familii Swidzinskich –

2, Knichenice miasteczko otwarte
w Galicyi cyrkule Brzeżańskim. –

2, Kniesen po węgiersku Gniasa,
słowiańsku Gniazdow, miasteczko jedn
z 16 będących w Hrabstwie Spiskim.

3. Knyszyn miasteczko w byłym
Województwie poznańskim z 1700 mie
szkańcami w pięknym położeniu d
którego było ulubionym mieszkaniem
Króla Zygmunta Augusta, który
założył pałac i ogród ozdobny, wspom
niany przez dziejopisa Stryjkowsk
i umarł tamże r. 1572 – Starostwo t
dane było potem imieniowi Gnińskich
do 8 pokoleń później przeszło w dom
Czapskich –

1. **Kobiele** miasteczko w byłym Województwie Trockim.

Koblin. Kobylin miasteczko w byłym Województwie teraz departamencie Kaliskim niedaleko od granicy Śląskiej. — Ma Katolicki i Luterski kościoły 269 domów a rachując z przedmieściem 1830 mieszkańców polaków i Niemców, dobre rolnictwo, i fabryki sukien i skór. —

1. **Kobylna** miasteczko w byłym Województwie Kijowskim na mappach bywa nazywane Kotelna. —

Kobyłka wieś o 3 mile na wschód Warszawy z Oszpaniałym Kościołem i fabryką pasów. Niegdyś dobra Załuskich pod Jezuickie. —

1. **Kobryn** miasteczko nad rzeką Muchawicą w byłym Województwie Brzeskim Litewskim, teraz stołeczne Cyrkułu w gubernii Słonimskiey. Ma opactwo wyznania greckiego i unickiego. Blizko tego mieysca kończy się Kanał łączący Muchawiec z Prypecią. —

Kock miasteczko nad Rzeką Wieprz już tutaj dostatecznie opisanym w byłym Woje: Lubelskim teraz Departamencie Siedleckim. Mieysce to starożytne dziedzictwo Firlejów, których tam były groby, później Sapiechów ostatnia mieysca tego z domu tych Xiążąt dziedziczka Anna Xiężna Jabłonowska ozdobiła sposobem rzadkim w polszcze. Wzniosła tam piękny pałac z wielo innemi budowlami przy nim obszerne ozdobne ogrody. W mieście wymurowała Kościół w wybrnym stylu, różne domy i całe dwie strony obszernego ~~domu~~ rynku, złożone z całych domów zajezdnych sklepów i innych budowli, wzorem regularnym i ozdobnym. Słowem mieysce to uczyniła iednem z naypięknieyszych w porównaniu z innemi kraju mi

gdyby w ten sposob było dokończone. Leży o 6 mil na połnoc od Lublina i ma stacyą pocztową.

1. **Kockenhausen** byłe miasto znaczne w Inflantach w kraju Lettenskim nad rzeką Drwiną z mocnym zamkiem – w dziejach polskich 16 i połowy 17 wieku, miejsce to bardzo iest często wspominane w woynach z Moskwą i Szwecyą – Od czasu zburzenia tey twierdzy przez Sasów r. 1701. miejsce to iest nikczemne.

1. **Kodeń** miasteczko w byłym Województwie Brzeskim Litewskim, teraz w departamencie Siedleckim – Było to nad Bugiem dawne dziedzictwo familii Sapiehów z tytułem Hrabstwa. Ma stacyą pocztową.

1. **Kodnia** miasteczko w byłym Województwie Wołyńskim przy granicy Kijowskiego gruntu ma obszerne.–

Z wyka
Dania
w
Stavożyta

Köben miasteczko nad Odrą z
mieszkańcami i zamkiem, w Szląsku w Xię
twie Głogowskim. – Ma przewoz na rzec
wiele Sukienników a należy do familii
Kottwitz. –

1. Krokanów, miasteczko w b
wszym Woiewodztwie Bracławskim
w równinach obszernych niedaleko s
tuki.

2. Kotaczyce miasteczko w którym
wiele garncarzy mieszka, rozsyłając
daleko swoj towar. Leży w Gallicyi w Cy
kule Tarnowskim. –

Kotbiel vel Kotubiel

2. Kolbuszów, miasteczko
licyi w Cyrkule Tarnowskim – da
należało do Wielkiey Ordynacyi X.
Ostrogskich, którey tutay nat
piony

podziat roku 1757 przez Xięcia Janusza Sanguszka ostatniego Ordynata, zwany iest pod imieniem Transakcyi Kolbuszowskiey — Jest tutay zamek przeszło 100 ~~tka~~ tokarzy, robią cych wszelkiego rodzaju naczynia domowe, które daleko rozsyłaią.

1. **Kolin** miasteczko niegdyś powiatowe w ziemi teraz departamencie Łomżyńskim.

1. **Kotki** miasteczko z kościołem parafialnym w byłym Woiewodztwie Wołyńskim. —

Koło miasteczko z 1369 mieszkańcami w byłym Woiewodztwie teraz departamencie Kaliskim na wyspie utworzoney rzeką Wartą — Było przedtem starostwem. —

2. Kołomyja miasteczko niegdyś sto-
łeczne powiatu w województwie Ru-
skim teraz w Gallicyi. Okolica ta-
meczna nazywa się Pokuciem. —

2. Kołomyja miasteczko w Gallicy[i]
cyrkule Stanisławowskim — przedtem
stołeczne powiatu w byłym Wojewódz-
twie Ruskim. Ma wiele żydów Kości[ół]
parafialny Katolicki i Cerkiew Gre-
cką.

Kotubiel wieś i miasteczko z 3 B[…]
nami w byłym Województwie M[a]-
zowieckim teraz w departamenci[e]
Siedleckim na południo-wschód [od]
Warszawy. —

2. **Komarno** włość i miasteczko w Gallicyi Cyrkule Samborskim ma 3 Cerkwie. —

Komarów albo Komorów włość i miasteczko w bywszym województwie Bełzkim teraz w Departamencie Lubelskim niedaleko od Zamościa.

Komarowka włość i miasteczko w bywszym Województwie Lubelskim ziemi Łukowskiey teraz w departamencie Siedleckim. —

Konary 3 miasteczka niegdyś maiące Kasztelanów, to iest w bywszych Województwach Sieradzkim, Łęczyckim i Kuiawskim. —

Kuneburg, Kuneburg miasto Ro-
syjskie w Gubernii Inflantskiey. —

1. Koniawa miasteczko z starostwem
domu Brzostowskich w byłym Wo-
jewództwie Trockim. —

Koniecpol miasteczko w byłym
Województwie Sieradzkim teraz depart-
mencie Krakowskim z 1160 mieszkańca-
mi i Kościołem farnym. Było to niegdyś
gniazdo familii Koniecpolskich która
nayprzód w Województwach okolicznych
kwitnęła, a potem przeniosłszy się na Ru-
do wysokiego stopnia bogactwa i zna-
czenia przyszła. Jeden z tego domu był
sławnym Hetmanem. Na drugiey stro-
nie rzeki Pilicy nad którą leży iest zameck
stary zwany Chrząstów — Należy teraz do
familii Potockich.

Koniecpol nowy miasteczko w byłym Województwie Bracławskim; pamiętne klęskami Tatarów nad Bohem o 17 mil od Bracławia.—

Konin miasteczko z 1230 mieszkańcami stołeczne powiatu w byłym Województwie teraz Departamencie Kaliskim nad rzeką Wartą, która tutay zaczyna być żeglowna, w bardzo pięknem położeniu wśród łąk i pastwisk. Ma starożytny Kościół Fary i dawny podupadły zamek, fundacyi Kazimierza Wielkiego i tyle innych po całey Polszcze. Jest tutay stacya pocztowa z Kalisza do Poznania między którerni miastami prawie w środku jednak z drogi leży.—

Konotop miasto cyrkułowe Rossyiskie w Gubernii Czerniechowskiey. Mieszkańcy żyją po większey części z dostatniego rolnictwa.—

Końskie miasto w byłym Woiewództwie Sandomirskim powiecie Opoczyńskim teraz stołeczne powiatu w departamencie Radomskim — Jest znaczne w tey okolicy, ma 207 domów po większey części porządnych i wiele murowanych, 2 kościoły, ratusz, sklepy porządne, pałac, a w bliskości wielkie fabryki żelazne — Cały swoy byt obecny winno familii Małachowskich, do którey weszło na początku 18 wieku, a która w tamtym kraju wielką liczbę patryotycznych przedsięwzięć z korzyścią i chlubą narodu wykonała. Było to miasto przedtem gniazdem familii Konieckich, iedney linii Odrowążów; znaczney w tych i innych stronach. Leży na wielkiey drodze z Warszawy do Krakowa, i ma stacyę pocztową.

Końskawola właściwiey Konińskawola miasteczko na wielkiey drodze z Puław do Lublina, o milę od tego pierwszego mieysca do którego właściwie należy. Ma 212 dymów, piękny kościół, wiele dobrych domów, bruki i wielkie budowle ekonomiczne, gdyż tutay iest rząd dóbr znacznych przyległych do Puław, w którym to mieyscu iest rezydencya Xiążąt Czartoryskich. —

1. Konstantynów miasteczko w byłym Województwie Podlaskim teraz w departamencie Siedleckim z pałacem i ogrodem.

1. Konstantynów miasto w byłym Województwie Wołyńskim nad Słuczą. W latach 1648 i 1651 zwiedzione, tu były walne boie z Kozakami, leży od 5 mil od Połonnego. Założone było od Konstantyna ~~[illegible]~~ iednego z Xiążąt Ostrogskich do którychże ordynacyi należało. —

1. Konstantynów miasto w byłym Województwie Podolskim niegdyś dobrze obwarowane nad Bohem.

3. Kopanica otwarte miasteczko w byłym Województwie teraz departamencie Poznańskim powiecie Międzyrzeckim nad rzeką Obrą wpadaiącą w Wartę — Ma Kościół Katolicki i szkołę r. 1793 spaliło się 46, tutayszych domów 42. wszystkich mieszkańców 280 częścią polaków częścią Niemców R. 1800 było tam znowu 97. domów i 674 mieszkańców. —

Koprzywnica albo Pokrzywnica mia-
steczko z 215 dymami w byłym Woje-
wództwie Sandomirskim teraz departa-
mencie Radomskim - Należy do tamecz-
go opactwa Cysterskiego.

1. Kopyl miasteczko Litewskie z 950 miesz-
kańcami w Księstwie Słuckim miało ono
z tymże własnych Książąt z familii Olelko-
wiczów teraz należy do Książąt Radziwiłłów

1. Kopyś miasteczko nad Dnieprem w Bia-
łoruskiej Guberni i Mohilowskiej. Ma
613 mieszkańców Chrześcian a 510 Żydów

1. Kormiałów Starostwo w Guber-
nii Wileńskiej w Pow. Kowieńskim ma
Stacyią Pocztową na drodze (wielkiej) z Kowna do Pe-
tersburga. —

1. **Korol** rzeka w byłym Województwie Kijowskim dość znaczna płynie koło Miłogroda. Fedorowki, wpada w rzekę Oltawę przy mieście Oltawie. Nad Korolem leży miasteczko Korol. —

3 **Koronów** miasteczko nad rzeką Brdą w byłym Województwie Inowrocławskim teraz departamencie Bydgoskim. Ma 1100 mieszkańców powiększey części Katolików. —

1. **Koronow** wieś w powiecie Kiejdańskim w Guber: Wileńskiey należy dziedzicznie do Familii Chrapowickich mila od Kiejdan[illegible] między [illegible] —

1. **Korsuń** miasteczko w byłym Województwie Kijowskim. Było to przedtem starostwo darowane od Rzeczypospolitey Stanisławowi Augustowi, a przez niego Synowcowi jego Xiążęciu Stanisławowi Poniatowskiemu, który między innemi ozdobami temu mieyscu przydanemi założył Szkołę tańcu dla młodych Kozaków z okolicy, w którey młodzież płci oboiey wszystka, dziwnie piękna, posiada czarodzieyską zręczność w swoim narodowym tańcu, który tam iest w nayważniejszym stopniu powabny, i bez wątpienia przechodzi w tym tudzież jaki bądź na ziemi, wzięty w swym naturalnym usposobieniu. — W Korsuniu widział się Król Stanisław r. 1787 z Cesarzem Józefem II jadącym do Chersonu w nawiedziny Cesarzowy Rossyiskiey. — Jest tam stacya pocztowa

1. Korszew miasteczko w byłym Xięstwie Żmudzkim –

1. Korzec miasto na Wołyniu stołeczne dóbr rozległych przedtem Xięstwo familii Koreckiey składających później przeszłych do iedney linii Xiążąt Czartoryskich a teraz go mieyscu się piszących – Ostatni dziedzic Xiąże Józef Stolnik W. Litewski założył tamtey fabrykę fayansów bardzo dobrą i wielki odbyt w kraju mającą. Po iego zgonie nastąpionym r. 1810 dobra ~~się~~ te dostały się córkom iego z których trzy są te: Xiężna Eustachowa Sanguszkowa, pani Janowa Potocka, i Xiężna Henrykowa Lubomirska.

3. Kościan miasto stołeczne powiatu w byłym woiewodztwie teraz departamencie Poznańskim nad rzeką Obrą: Ma 1600 mieszkańców, między temi tylko iedną familią żydowską i 5 kościołów. Rolnictwo propinacya miasta, dają wyżywienie temu miastu mającemu 3 wiorsty. Jest poszęści murem opasane, zabudowane dość dobrze w pięknej okolicy –

1. Koselec małe miasto Rossyiskie w Guberni Kijowskiey przedtem teraz w Połtawskiey — który tam ważne jarmarki nawidzane są od kupców wszystkich okolic. —

1. Koselsk a Kozielsk miasto Cyrkułowe w Rossyiskiey Guberni Kaługskiey. Po spaleniu r. 1777 zostało regularniey odbudowane i ma więcey domów kamiennych. Liczba wszystkich wynosi 554 a mieszkańców 2900 — wyżywiają się po większey części z handlu przechodowego — Miejsce to miało sławnych Xiążąt albo Kniaziów — Domy Litewskie Oginskich i Puzynów od nich pochodzą i piszą się z Kozielska. —

Krassów miasteczko z 100 dymami, w byłym Województwie Podlaskim teraz departamencie Siedleckim —

1. Kossow miasteczko w Guber. Grodzieńskiey w Pow. Słonimskim — należy dziedzictwem do Familii Pusłowskich — Ma fabrykę Sukna

3. Kostrzyn otwarte miasteczko w byłym Województwie teraz departamencie Poznańskim na wielkim gościńcu do Warszawy z stacyą pocztową o 3 mile od Poznania. Ma 625 mieszkańców a należy do Klasztoru Franciszkanów w Gnieźnie —

2. Koszow włość i miasteczko w Gallicyi w cyrkule Stanisławowskim z Kościołem Katolickim i Cerkwią Ruską —

Koszyce miasteczko narodowe z 97 dymami w byłym Województwie teraz Departamencie Krakowskim na wschód od Krakowa ma stacyą pocztową na drodze wielkiey ~~[illegible]~~ do Lublina. —

2. Koszyce Wieś w Gallicyi w Cyrkule Tarnowskim ~~należy~~ na drodze z Krakowa do Tarnowa — należy do Familii Bzyalinskich. —

3. Kowal miasteczko w byłym Województwie Brzeskim Kujawskim teraz stołeczne powiatu w Departamencie Bydgoskim, ma 1000 mieszkańców Chrześcian i Żydów. —

Kowno

Wizerunki i Roztrząsania Naukowe N° XII. wyszedł nowo I tom dzieła p.t. Dzieje Starożytne Narodu Litewskiego przez Teodora Narbutta. Wilno 1835 r. [illegible] na str. 97 [illegible] Tom. 5 zawsze o początku nazwania Kowna w opisie [illegible] przy wzmiance podob- [illegible]
„Kaunis (k. 91.) zdaje się być trafnym, a [illegible]
„ najczęściej do prawdy od wywodu Kowna [illegible]"

68a

3. **Kowalewo** miasteczko w byłym Województwie Chełmińskim teraz w departamencie Bydgoskim — Tam roku 1716 skonfederowani byli porażeni przez Jenerała Sarbiego Bose. Ma zamek niegdyś murowany, założony przez Krzyżaków r. 1303 teraz zrujnowany i 420 mieszkańców —

1. **Kowel** byłe Xięstwo w Województwie Wołyńskim przy granicy Ziemi Chełmińskiey, potem starostwo darowane od R^o^pospolitey r. 1775 Wacławowi Rzewuskiemu Kasztelanowi Krakowskiemu i Hetmanowi Wielkiemu Koronnemu — Teraz iest stołeczne obwodu w Rossyiskiey gubernii ~~Rossyiskiey~~ Wołyńskiey nad rzeką Turem —

1. **Kowno** piękne miasto w byłym Województwie Trockim stołeczne powiatu od niego nazwanego, przy uyściu Wilii w Niemen. Zdaleka wydaie się bardzo okazałe dla swego położenia i wielkości Kościołów z Klasztorami — Ma piękny rynek czworoboczny wcale obszerny. Oprócz Katolików mieszka tam wiele Kalwinistów, i Luteranów maiących ieden wspólny Kościół — Żydzi mieszkaią na iednym z przedmieść, a Tatarzy trudnią się ogrodnictwem w okolicy — Teraz iest stołecznym Powiatu ~~[illegible]~~ w gubernii Rossyiskiey Wileńskiey. Ma znaczny handel który wiele zawdzięcza położeniu nad rzeką na którey spławiaią się wszystkie płody prawie całey Litwy. —

M. Franciszek Paprocki ~~[illegible]~~ Jezuita Litewski były Rektorem Kolegii w Kownie wydał ciekawą wiadomość o Kurlandyi — Druk. w Wilnie 1759.

Kowno — iak chce mieć Kojałowicz na 37 karcie od Kownusa Syna Palemona od Zwirka założone —
1362. r. Krzyżacy uczyniwszy wycieczkę z Prus zamek Kowieński opanowali i wraz z 3000 ludzi spalili.
1378 i 1391 roku w Oblężeniu trzymali —
1655 — Woyska Rossyiskie to Miasto opanowały
— Stefan Batory wybieraiąc się na Woynę z Moskwą kazał tu pontony sporządzić —
— 1613 roku Konstytucyia fol: 41. postanowiła aby dla Piątnicy robiących zbroie i szyszaki, miasto Kowno wybudowało. —
— Ustawy mądre Króla Władysława IV Króla Polskiego prawo składu temu miastu nadaiące wyraźnym zakazem, iż nikt zboża daley iak do tego portu wyprowadzić nie może, a ludzie ziemscy pod tym obowiązani byli przywozić do Kowna, dały wzrost krajowemu miastu. —
— Od r. 1468. XX. Bernardyni, Dominikanie Franciszkanie Kanonicy Regularni Kościoła —
— Żył w ~~[illegible]~~ Kownie Paweł ~~Odd~~ Oderben Autor Opisu życia Jerama Baryłowicza —

1. Koydanowo otwarte miasteczko ze stacy
pocztową w Rossyiskiey Gubernii Min
skiey.

Koziegłowy miasteczko w byłym Księ
twie Siewierskim teraz w departamencie
Krakowskim. -

Kozienice miasto w byłym Wojewó
twie Sandomirskim teraz stołeczne powia
tu w departamencie Radomskim niedale
Wisły na wielkiey drodze pocztowey z Wa
szawy do Lwowa ze stacyą; pałacem zbu
wanym przez Króla Stanisława Augusta
często przez niego mieszkanym, dla wybor
go polowania w bliskich borach bardzo r
ległych. - Włości przyległe należą do d
narodowych. —

1. **Kozin** miasteczko w byłym Województwie Wołyńskim między Boresteczkiem a Dubnem.

2. **Kortów** miasteczko z Katolickim Kościołem i Cerkwią Ruską w Gallicyi w cyrkule Brzeżańskim. –

Kozłowka wieś w byłym Województwie teraz departamencie Lubelskim o 3 mile na północ od Lublina; z pałacem wielkim i ogrodem. Należy dziś wraz z miasteczkiem Kamionką i wiele wsiami przyległemi do Zamojskich a jest w dożywociu Małżonki Lubomirskiej z domu Granowskiej. –

M. Wielkopolska. 3. **Koźmin** małe miasto w byłym Województwie teraz w departamencie Poznańskim w powiecie Krotoszyńskim z przedmieściem na 298 domów z których wiele w r. 1810 zgorzało, i 2000 mieszkańców polaków i niemców. Było to gniazdo znakomitey familii Koźmińskich później Przyiemskich z których ostatni podkomorzy Kaliski zmarły na początku 18 wieku był tak kochany od sąsiadów i Obywatelów, że gdy zwłoki iego na pogrzeb z zamku wyniesiono do kościoła, to dzwonów niebyło słychać za płaczem ludzi, podług świadectwa oczywistego. – W ostatnich czasach familia Xiążąt Sapiehów posiadała te dobra i zbyła ie hr: Kalkreuth

Kraków wolne od r. 1815. dawn
sto Królestwa Polskiego założone p
podobieństwa w 7 wieku przez Krakusa
którego mogiła również córki i ego Wandy
wielków stoletcznie przez lud obchodzony p 11
zywana, świadczyć się o tem zdaie nie
wodnie — Ale kto był ten Krakus czy
czy Czech czy Białochrobat tego wiedzie
niemożna — gdyż ani imie ani panowa
Polaków niciest w tey epoce pewno zn
Kraków pod Bolesławem Chrobrym za
bydź stołecznie stolicą królów i mie
ich pogrzebów. pierwszy przywiley utr
na przeszłku 17 wieku gdy wielka ob
ność Polski wymagała miasta stołe
go bardziey środkowego, drugą który
zatrzymał Kraków do ostatnich czas
Jakie Królowie tam bywali Koronowa
przez Stanisława Augusta którem
go dozwolono w Warszawie — Leży to m
sto na lewym brzegu Wisły już w tym
sem spławney dzielący się nadwie odn
tworzący wyspę, na którey iest pam
męczeństwem S[go] Stanisława Ska
i miasto Kazimierz. Nad samą wi
leży skalista góra obszerna, w którey
gdyś co bardzo do podobieństwa m
przebywać zwierzę straszny będące
stenowi okolicy, tego zgładził sz
mą sztuką Założyciel Krakowa.
Na tey górze leży zamek starożytne z
na ktu części dotąd widocznych złożone
szkanie Królów. Stronia zachodnia zda
bydź najstarsza może w niey mieszkali
wsi Królowie lub ich dwór, w południ
umarł Kazimierz wielki. wschodnia był
tem i przybytkiem familii Jagielloń
laty ten obręb otaczający górę do Koł

otoczony murami byzaymniey widokowi nieszko
dzącemi bo od spodu góry wzniesionemi, a gdzie nie
gdzie ogromnemi wieżami wzmocnionemi, obrzę
mający place wolne wewnątrz i Kościoł Katedral
ny, tworzy obraz ogromny i wspaniały, a sam wzy
we widoku iedynego, na przyległe miastu pagórki
wsie, pola, pastwiska, rzeki, i lasy, tudzież na gó
ry Karpackie o kilkanaście mil z tamtąd odległe –
Kościoł Katedralny pokład ciała S. Stanisława
kilkudziesiąt Królów nayslawnieyszych wdzięcznych
polskich mężów, iest budowla nie bardzo stara, bo do
piero w 14 wieku przez Nankiera biskupa Kra
kowskiego wzniesiona, natmiey się innej, zape
wne starością podupadłey. Skarbiec tego Kościoła
iest dziwnie bogaty – Jedna Kaplica, fundowana
przez Zygmunta Augusta ma dach miedziany
grubo pozłacany. Od Zamku prowadzi do miasta
ulica z domów duchowieństwa świeckiego – Rynek
Krakowski jeden z naypięknieyszych w Euro
pie mając wzgląd na dawność iego, iest przy
tem regularny, zbiega się do niego iedenaście
ulic które znowu które znowu innemi są pro
stokątnie przecinane, a prowadzą prawie wszy
stkie do bram, fort lub wyłamów w murach umy
ślnie dla patrzenia z miastem wałów i przed
mieść, przedsięwziętych. W rynku stoi ratusz
z wysoką wieżą i otoczony wiele domami pry
watnemi i publicznemi między którymi iest nay
znakomitsza, sukiennica gmach długi sklepiony
mający po obydwóch stronach składy różnych
towarów dziełem iest Kazimierza Wielkiego i
dowodzi obszerności handlu Krakowskiego prze
wiekami – Na rynku Rynku iest Kościoł Pan
ny Maryi z wysoką bardzo wieżą fundowa
ny w 13 wieku przez Biskupa Krakowskie
go Iwana z familii Odrowążów – Akademia
założona r. 1364 a urządzona 1400 iest budo
wla wpadająca w oko starożytnością swoią,
w której w iey wewnętrzny dziedziniec, zdaie były
przeniesionym w wieki Jagielońskie, tak wszy
stko tam iest dawne proste i trwałe. W mniostwie
ciekawości tego mieysca iest Sala zwana Jagielon
ską: biblioteka – Kollegia Akademiczne za
bliskości, a Kościoł do niey należący na którego stoi
ulicy iest pod tytułem S. Anny i zawiera
zwłoki S. Jana Kantego, niegdyś członka
tey że Akademii – Kraków ma wielką do
70 liczbę wynoszącą Kościołów, wiele z nich
już obrócono na inny użytek. Nayznakomit
sze są Franciszkański gdzie na Konsystarzach

są nagrobki i obrazy Biskupów Krakowskich
Dominikański mający podobnie prokorytarz
dobrze malowanych nadgrobki liczne; międ
któremi wiele z wieków Jagiellońskich świado
o sztuce rzeźbiarskiey, i smaku owych czasó
tak nadgrobek, który Ocieski Kasztelan Bie
położył swemu matemu Synkowi z wyobraż
tegoż w porfirze; iest dziwnie piękny. W tak dłu
wieków przeciągu doznało to miasto różny
losów: było wielekroć razy brane od nieprzyja
i gorzało. w wieku swego nayświetnieyszego, ...
nia pod Zygmuntem I miało do 80,000 ludno
Teraz ta nieprzechodzi 20,000. Handel teraźnie
szy Krakowa iest iuszcze dość znaczny w
mi węgierskiemi, drzewem, rybami; wosk
miadem i surowym płótnem. W czasach Pol
skich był Kraków stołecznym mieyscem woje
wództwa: miał Kasztelana, który był pierwszy
Senatorem świeckim Królestwa, i woiewodę po
mieysce maiącego. — Biskup Krakowski mając
w pierwszych czasach fundacyi tytuł Arcyb
skupi, po zniesieniu zaniechany, był nay bog
szym w Polszcze, i miał mieysce po Arc
biskupach gnieźnieńskim ~~Leł~~[Lwow]skim — Pr
mieście a Krakowa są Stradom, Kleparz na k
rym w XVI wieku mieszkało wielku skrześa
Wesoła gdzie iest ogród botaniczny dobrze utrzy
many — Zwierzyniec z starożytnem Klasztorem
panien: Piasek i Kazimierz — Blisko Zwierzy
ca są mury iuszcze dość dobrze się utrzymujące
pałacu Kazimierza W[go] na ozdobach okien
herby warów który to mieysca odnowili — W
dzie iest mogiła, podług podania Esterki k
chanki Kazimierza — Teraz Kraków iest s
tecznym departamentu — Leży to miasto o m
42 od Budy 60. od Wiednia 57 od Konstan
pola 290 od Paryża 180 od Moskwy 250. D
partament Krakowski ma 11 powiatów n
stępujących: Krakowski, Skalmierski, Ko
cki, Stobnicki, Szydłowski, Miechowski, J
jowski, Olkuski, Krzesowski, Pilecki i Le
ski. —

2. Krukowiec miasteczko na wielkiey drodze z Jarosławia do Lwowa z stacyą pocztową. Kościoł tameczny nowy w pięknym stylu, maiący dwa napisy łacińskie, ieden na froncie: Bogu i ludowi, drugi nad drzwiami: Oycze Nasz który ś iest w niebiosiech święć się Jmie Twoie! Hrabia Ignacy Cetner woiewoda Bełzki założył tam przy pałacu ogród, który iego był rozkoszą i uważany rzecz ieden z naypięknieyszych w okolicy; osobliwie bogaty w rośliny i kwiaty zagraniczne — Córka iego Xiężna Lotaryńska posiadała to mieysce.

2. Krasiczyn wieś z dawnym zamkiem w bywszey ziemi Przemyskiey, gniazdo familii Krasickich. —

nie daleko Rzeki Słuczy —

1. **Krasiłow** miasteczko w byłym Województ-
wie Wołyńskim, niegdyś należące do ordynacyi
Ostrogskiey. —

1. **Krasław** miasteczko nad Dźwiną w byłym
Xięstwie Inflandzkim należy do imienia Pla-
terów. —

1. **Krasna** miasteczko w byłym Wojewódz-
twie Bracławskim.

1. **Krasne** miasteczko w byłym Wojewódz-
twie Potockim.

Krasnik miasteczko dość porządne
w byłym Województwie teraz departamen-
cie Lubelskim stołeczne powiatu nowou-
rzonego - leży o 6 mil na zachód ku połud-
niu od Lublina o 4 na wschód od Wisły. Ma
wny Klasztor i Kościół Katolików regular-
nych Bożego Ciała - Było to niegdyś dzie-
dzictwo familii Krasnickiey, z jedney dzie-
Gorayskiemi Bojdarami. Ostatnia z do-
Anna z Krasnika wniosła te dobra w dom
oyńskich których tutay są starożytne gro-

między inni Jędrzeja Wojewody Bełzkiego, ten będąc posłem polskim w Sztokolmie umiał zo-
biewiąć serce Królowny Szwedzkiey Cecylii i otrzy-
mać zezwolenie oyca iey; a gdy płynął do Polski
dla przygotowania się skutku wielkiemu związku
poymany na morzu od Duńczyków w woynie w
ten czas z Szwecyą będących umarł w wieży Ko-
penhagskiey. a po śmierci przewieziony morzem
do Gdańska potem Wisłą do Krakowa. Co miey-
sce ma miłą powierzchowność i wystawia da-
wną postać miasteczek polskich; iest bowiem
obmurowane, z bramami, a w kościele tam mężnie
go swego mieszczanie na wawych pięknych
widokach Jagiellońskich. Należy teraz do Ordy-
nacyi Zamoyskiey.

Krasnobród miasteczko nad rzeką Wieprzem
niedaleko od iey źródła w górzystym położe-
niu z pałacykiem Hrabiów Tarnowskich.
Leży o 2 mile od Zamościa, w powiecie tegoż
imienia, departamencie Lubelskim. —

1. Krasnoi Wielki miasteczko w Guber-
nii Smoleńskiey na południe Dniepru.

1. Krasnokuck miasto w dawnej Rossyi[illegible]
Ukrainie – Ma 860 drewnianych domów, i 385[illegible]
mieszkańców, dobry chów bydła, obfitość owo[illegible]
i 4 jarmarki do roku –

1. Krasnopol miasteczko z 530 mieszka[illegible]
cami w byłym Województwie Trockim te[illegible]
departamencie Łomżyńskim, niedaleko Wygr[illegible]

Krasnostaw, Krasnystaw mia[illegible]
sto stołeczne powiatu w byłey Ziemi Cheł[illegible]
mińskiey województwa Ruskiego, teraz p[illegible]
dobnie w departamencie Lubelskim nad
Wieprzem, który o milę poniżey pod wsią St[illegible]
erką zaczyna być spławny. Leży na wielkiey
drodze pocztowey od Warszawy do Lwowa
6 mil na południe od Lublina, w bardzo p[illegible]
kney, żyzney, i w łąki obfitey okolicy. Długo
Biskupi Chełmscy obrządku Łacińskiego tu[illegible]
mieli Katedrę nim ta do Lublina przenie[illegible]
na była. – Ma to miasto 48 domów a tak[illegible]
wiele, z których na rynku murowanych, 3[illegible]
mieszkańców, Kościół piękny Katedralny,
Kollegium Jezuickiego przerobiony, fundowany
przez Jędrzeja Potockiego Kasztelana Krak[illegible]
skiego i małżonkę iego z domu Lubomir[illegible]
Klasztor Franciszkanów, dwie Cerkwie Ruski[illegible]
obrządku który tutey już się zaczyna; i Stacy[illegible]
pocztowa. – W zamku tutayszym którego zwaliska
pogorzałe stoją, mieszkał przed kilku mies[illegible]
r. 1588 arcyxiążę Austryacki Maxymilian [illegible]
Cesarski, pojmany w boju pod Byczyną przez [illegible]
kiego Zamoyskiego przy nim bawił Marek Sob[illegible]
Chorąży Koronny, później Wojewoda Lubels[illegible]
dziad Króla Jana, mający w bliskości wielkie [illegible]
bra Wolą-Sobieską. –

1. **Krasnostawek** miasteczko w byłym Wo-jewództwie Płockim nad Wisłą.—

Krasnyczyn miasteczko z 86 dymami w byłej Ziemi Chełmskiej, teraz departamencie Lubelskim o 2 mile od Krasnegostawu. Ma kościół i dwór przy którym piękny ogród, należy do familii Mączyńskich.

1. **Kretynga** miasteczko w byłym Xięstwie Żmudzkim niegdyś dziedzictwo Chodkiewiczów tam pochowany sławny Jan Karol het: Wielki Litewski.—

2. Krytów miasteczko w byłym Województ-
twie Bełzkim teraz w Galicyi Cyrkule Żół-
kiewskim. Leży nad Bugiem, ma zwaliny
starego zamku; było niegdyś dziedzictwem
Kardynała Radziejowskiego.

3. Krobia miasteczko w byłym Wojewódz-
twie teraz stołeczne powiatu w departamencie
Poznańskim na południe od Poznania przy
samey granicy Śląskiey. Ma 170 domów i 860
mieszkańców – przedtem zwało się to miasto
Sułków.—

Krolikarnia dziwnie piękny pała-
cyk leżący o pół mili od Warszawy ku po-
łudniowi; w wybornym położeniu z obszernym
angielskim ogrodem. Należy do familii Tomat[…]

1. Kropiwna mała rzeka w byłym Wo-
jewództwie Witebskim pamiętna odniesio-
nym nad nią zwycięztwem roku 1514 przez
Konstantyna Xięcia Ostrogskiego nad
Moskwą.—

3. Krossen, Krosno bywsze Xięstwo dolnego Szląska, między Xięstwami Głogowskim i Sagańskim a marchią Brandeburską i Luzacyą. R. 1558 ustąpione było domowi Brandeburskiemu jako lenność Czeska a potem do Marchii przyłączone. R. 1742 przy pokoju wrocławskim Szląsk Prusom oddany, ale prawa Czech do Krosna były zniesione. Dzieli się na Cyrkuły Krośnieński i Züllichowski, ma mieszkańców Religii Luterskiey i reformowaney, więcey atoli z pierwszey. —

3. Krosno miasto stołeczne przedtem Xięstwa teraz Cyrkułu Krośnieńskiego. Ma mocny Zamek, który nad Odrą przy ujściu rzeki Bober i prowadzi znaczny handel na tey rzece, tudzież ma fabryki sukienne, piwowarstwo, winnice i rybołowstwo. R. 1708 spaliło się po większey części, ale potem bardzo regularnie odbudowane. Liczba mieszkańców wynosi 3500.

2. Krosno stare miasto w Galliczyi w Cyrkule Jasielskim — Marmury, wiele domów kamiennych i składy win węgierskich któremi handluie. —

2. Krosienko miasteczko szlacheckie nad Du-
najcem w Gallicyi Cyrkule Sandeckim. – –

3. Krotoszyn otwarte miasto w byłym
woiewodztwie teraz departamencie Poznań-
skim, blisko granicy Szląskiey, stołeczne powia-
tu. Jest bardzo porządnie zabudowane i ma wraz
z przedmieściami 515 domów i 4880 mieszkań-
ców polaków i Niemców prócz woyska – Jest tam
Katolicki i Luterski Kościół, Synagoga Żydow-
ska i Zamek – Mieszkańcy prócz rolnictwa
wsparywaią się fabrykami sukien płótna
i skór. Należało do familii Potockich

3. Kruchowo nad iezioram &c: w Depart: Bydgoskim w Po-
wiecie Mogilnickim – dotąd daią się widzieć ru-
iny Murów Zamkowych w których iak ustna
wiadomość niesie przemieszkiwał Bolesław
teraz iest własnością Malczewskiego Obywat.

Krzyżk wieś o 5 mil od Warszawy na pół-
noc Zakroczymia, z kaplicą, dawno
gniazdo Krzyżkich powinnej dziedziców Wo-
szków, Sołtyszków Walickich teraz Małach-
skich. Tam się urodził S. Stanisław Kostka

2. Kryszowice wieś w Gallicyi w cyrkule Przemyślskim, z pięknym pałacem i ogrodem familii Mniszchów. —

2. Krystyanpol miasteczko ślicz-nie w Gallicyi w Cyrkule Żółkiewskim nad Bugiem. Założone iest w środku 18 wieku przez iednego z familii Potockich i nazwane od imienia iego żony. Jest dość porządne, ma pałac murowany, obszerny ale tylko dość mający i 2 kościoły z klasztorami. W ostatnich czasach było mieszkaniem Pani Potockiey z Komorowskich Kasztelanowy Kamińskiey, iedney z nayznakomitszych osób narodu w wieku przeszłym przez swą dobroczynność i oświatę, powszechne podziwienie i uwielbienie ściągaiące. W schyłku swego życia wzrok utraciła, ale ani dowcipu ani nieporównaney przyiemności. Tysiące pozostało pamiątek iey odpowiedzi. Józef II będąc we Lwowie wyświadczył tey znakomitey Pani ze grzeczności nawiedzin; że zaś ta dama nie mówiła żadnym obcym ięzykiem, cesarz okazał swoie nadtem podziwienie, wiedząc że ięzyk francuski od półtora wieku iest pospolity między starannie wychowanemi osobami iey stopnia. Odpowiedziała przez tłumacza: Moi rodzice nie spodziewali się abym miała być kiedy w cudzych krajach. —

1. Krzemieniec, miasto w byłym województwie Wołyńskim, z którego powie-
du z zamkiem na górze skalistey, w
bardzo pięknym położeniu. Było miejscem
Seymików województwa Wołyńskiego, ma
wiele Murów i Szkoły. —

Krzepice, miasteczko i starostwo nie-
gdyś dane od Rzeczypospolitey, klasztorowi
Częstochowskiemu na utrzymanie tame-
czney fortecy. Leży w byłym Woje-
wództwie Sieradzkim teraz departamen-
cie Kaliskim.

Krzesimów wieś. 2 mile na połu-
dnie od Lublina z pałacykiem przedtem
Lubieńskich teraz Stamirowskich.

1. Krzeszów miasteczko nad Sanem w
dawnym Województwie Ruskiem teraz depar-
tamencie Lubelskim powiecie Tarnogrodzkim.
Ma Katolicki i ruski Kościół. Należy do ordy-
nacyi Zamoyskiey. Było to dawniey sta-
rostwo dane dziedzictwem Wielkiemu
Zamoyskiemu od Króla Zygmunta Augusta.

Krzeszowice miasteczko 3 mile na
zachód od Krakowa w departamencie
tegoż imienia i stołecznym powiatu. By-
ło to przed trzydziesto laty wieś dość licha
w dobrach Tęczyńskich, ale gdy r. 1780 odkry-
te tam były wody mineralne i siarczyste
dziedzic tey włości sławny swym patryoty-
zmem wielkiego rodzaju Książe August Ale-
xander Czartoryski Wojewoda Ruski w tym o-
statnim roku życia swego pełnego chwały
uczynił w tym mieyscu pierwsze dla wygo-
dy gości ustanowienia — Po zgonie tego
1781 córka tego męża Xiężna Marszałkowa
Lubomirska statecznie mieysce to ulepsza i o-
zdabia. Wybudowała tam wiele domów mieszkal-
nych pałac do zgromadzeń gości, kościół
w przyległey wsi Tenczynku: tudzież upięk-
szyła naturalne mieysca tego przyjemne po-
łożenie angielskiemi przechadzkami.
Jest tam stacya pocztowa na drodze
do Śląska. —

2. Krzywcze miasteczko i włość w Galicyi, cyrkule Przemyskim. —

NB. Tad. Zakrzewski ostatni Kasztelan Krzywiński —

3. Krzywin miasteczko teraz szlacheckie, przedtem starostwo i Kasztelania, w byłym województwie teraz departamencie Poznańskim. Ma 5410 mieszkańców.

1. Kublicz miasteczko w byłym Województwie Bracławskim nad Sypą. —

1. Kudak twierdza nad Dnieprem wzniesiona niegdyś przez Hetmana Koniecpolskiego przeciw Kozakom dawno zrujnowana, przy niey zaczynają się progi Dnieprowe.

2. Kudryńce miasteczko szlacheckie nad Rzeką Podhorską w Gallicyi w Cyrkule Zaleszczyckim. —

3. Kujawy. w Brześć Kujawski.

2. Kutaczkowce miasteczko w Gallicyi Cyrkule Zaleszczyckim. —

1. Kutezyny miasteczko w byłym województwie Wołyńskim niedaleko Baralii z pałacem familii Poniatowskich.

2. Kulików miasteczko i włość w Gallicyi Cyrkule Żółkiewskim w pół drogi Żółkwi od Lwowa. Ma Kościół i fabryki koców i burek, tudzież mieszkańców przez się potomków od Jeńców Tatarskich Jana Sobieskiego. —

Kumów wieś z przywilejem miasteczka w byłey Ziemi Chełmińskiey, województwie Ruskim na wielkim gościncu z Warszawy do Dubna, teraz departamencie Lubelskim, powiecie Chełmskim — Jest to główne mieysce dóbr Biskupa Lubelskiego, a przedtem Chełmskiego ma Kościół parafialny, rezydencyą Biskupią osobliwie wzniesioną przez Dzisieyszego Biskupa Woyciecha Skarszewskiego, [illegible] pocztowey, między Krasnymstawem i Chełmem,

Kunów włość narodowa w byłym Woiewództwie Sandomirskim teraz departamencie Radomskim z miasteczkiem, mającym 131 dymów nad rzeką Kamienną — Należała przedtem do Biskupstwa Krakowskiego. W bliskości ma Kopalnie Kamieni wybornych do budowy.

1. Kupiszki miasteczko w byłym Woiewództwie Wileńskim było starostwem.

1. Kurkle miasteczko w Guberni Wileńskiey w Powiecie Wiłkomirskim należy do Familii Giedroyciów —

3. Kurnik, Kórnik miasteczko w tym
Województwie teraz departamencie Po-
znańskim. — Ma 600 Chrześcian a 590 Żydów
piękny pałac i ogród, tudzież wielkie przy-
ległości z którymi wraz z bliskiem mia-
steczkiem Bninem należy do familii Dzia-
łyńskich. Przedtem było dziedzictwem Bniń-
skich potem Grudzińskich aż do ostatnich
czasów. Leży nad Jeziorem o 3 mile na połu-
dnie od Poznania, ma fabryki sukien
i skór. —

Kurów miasteczko w byłym Wojewódz-
twie teraz departamencie Lubelskim, powie-
cie Kazimierskim na wielkiej drodze z War-
szawy do Lwowa, o 2 mile od Puław. Jest dobrze
zabudowane, ma Kościół farny piękny i da-
wny przy nim osobne mieszkanie probo-
szcza zbudowane przez samego, wielu pi-
smami znakomitego Xiędza Grzegorza Pira-
mowicza, zmarłego proboszczem Między-
rzeckim. O pół ćwierci mili od Kurowa jest
letni pałac, ogród Angielski, nazwany Ole-
sin, od imienia Syna [struck] założyciela, tego
przez Stanisława Potockiego i Alexandry
z Xiążąt Lubomirskich. Miejsce to jest jedno
z najpiękniejszych. Kurów był gniazdem sła-
wnej i potężnej w tych stronach familii
z tąd imię biorącej. —

Kurozwęki miasteczko w byłym Województwie Sandomirskim teraz departamencie Radomskim, niedaleko Wisły między Sandomirzem a Wiślicą. Ma 144 dymów, pałac, ogród i Kościół. było gniazdem familii piszącey się z Kurozwęk. Z którey wiele było Wojewodów Sandomirskich i Lubelskich. —

Kurtowiany otwarte miasteczko w byłey Żmudzi. teraz w Rossyyskiey gubernii Wileńskiey.

Kurytowce, miasteczko w byłym Województwie Bracławskim na lewym brzegu Bobiey. —

Kurzelów miasteczko 143 dymami w byłym Województwie Sandomirskim powiecie Chęcińskim, niedaleko od Pilicy, z przyległą włością należy do dóbr narodowych.

Kutno, miasto z 2000 mieszkańców między którymi 1370 żydów w byłym Województwie Łęczyckiem teraz w departamencie Warszawskim. Jest dość dobrze zabudowane mające kolwiek handlu, z leżącą pocztową na wielkiej drodze z Poznania do Warszawy i pięknemi mieszkanie zamiastem na kółku, zbudowane przez ostatniego dziedzica Gadomskiego wojewodę Łęczyckiego, teraz należy do P. Krzętkowskiego radcy Rady Stanu.-

2 Kuttkorz włość i miasteczko w Gallicyi cyrkule Złoczowskim.

3 Kuttlau miasteczko z 890 mieszkańcami i Zamkiem w Szląsku w cyrkule Głogowskim.

2 Kuty miasteczko i włość w Galicyi, by- kule Stanisławowskim nad Prutem; i się że musiało być kiedyś znaczne, i niego piękny kawał kraju nad Prutem zywa się Pokuciem.

Kruchów miasteczko w byłym Wo- wództwie Mazowieckim teraz departamencie Siedleckim.

3 Kwieciszewo miasteczko w byłym Wo- jewództwie Inowrocławskim teraz depart- mencie Bydgoskim. —

L.

3. **Łabiszyn, Łabiszyn** miasto na wyspie rzeki Netzy położone w powiecie Bydgoskim. Ma 1 Katolicki i 1 luterski Kościoły, 1,335 Chrześciańskich a 638 Żydowskich mieszkańców. Wyrabiają tamże wiele Sukien. —

1. **Lachowce** miasteczko w byłym Województwie Wołyńskim, z pałacem Xiążąt Jabłonowskich.

1. **Lachowce** miasteczko w województwie byłym Nowogrodzkim, niegdyś twierdza i dziedzictwo Jana Karola Chodkiewicza; później Xiążąt Sapiehskich, od których nabyła ich Rzeczpospolita przez zamianę roku 1775.

1. **Ladyczyn** miasteczko w byłym Województwie Bracławskim teraz w Rossyiskiey Gubernii Podolskiey —

Lasocin miasteczko szlacheckie nad Wisłą naprzeciw Rachowa w byłym Województwie ~~...~~ i powiecie Sandomirskim teraz departamencie Radomskim ma 107 dymów.

Latowicz miasteczko w byłym Wojewodztwie Mazowieckim teraz departamencie Siedleckim. Ma 166 dymów zamek, i włość przyległą, ktora iest starostwem należącym do Xiążąt Czartoryskich. To miejsce należało do dóbr składających oprawę Krolowey Bony, Matki Zygmunta Augusta, ktora w czasie swego wdowieństwa lubiła się, i tutay częściey przebywała niż w Warszawie lub Krakowie.-

Był tam Xiężna Ofiarny - z matki Boskiej ludowej. —

1. **Latyczew** miasto w byłym Województwie Podolskim, przedtem stołeczne powiatu, leży nad rzeką Bohem, żyzney okolicy, Starostwo tameczne należało do Generalstwa Ziem ~~do~~ mennych Podolskich, ktore posiada X. Adam Czartoryski Feldmarszałek Austryacki.

3. Lautenburg miasteczko z 1000 mieszkań ców powiększonych części polskiw Kotakhowz w departamencie Bydgoskim po polsku nazywa się Liezborell. –

Lelów miasteczko z 780 mieszkańcami stolarne powiatu, przedtem w województwie teraz w departamencie Krakowskim. –

1. Leniowka miasteczko w byłym Województwie Bracławskim. –

1. Lesnice miasteczko w byłym Województwie Kijowskim nad rzeką uchodzącą w Roś. –

1. Laszczyn miasteczko w byłym Województwie Brzeskim Litewskim, powiecie Pińskim, z opactwem Bazyliańskim. –

2. Lesznów miasteczko Szlacheckie z Cerkwiami i Klasztorem w Gallicyi w Cyrkule Złoczowskim. —

3. Leszno miasto w byłym Województwie teraz departamencie poznańskim między Poznaniem i Włocławiem na wielkiej drodze pocztowey przy samey granicy Śląskiey. Jest znaczne ma do 8000 mieszkańców i 700 domów po większey części murowanych pięknym ratuszu i pałac. Założone było w połowie 17 wieku przez iednego z familii Leszczyńskich przy wsi zwaney Leszczynka od którey brali Imię. Przeniesienie tam Dyssydentów uchodzących ze Śląska, stało się wkrótce znacznym, a teraz mimo wielokrotnych pożarów iest iedno z najważnieyszych miast w prowincyi tey. — R. 1736 gdy Król Stanisław został Xięciem Lotaryńskim, przedał swe dobra w polsce Alexandrowi hrabi[?] mu, późniey Xięciu Sułkowskie-mu do którego familii dotąd należy. —

2 Leżaysk miasteczko z wielu żydami nad Sanem w Gallicyi cyrkule Rzeszowskim w bliskości iest zamek i obraz panny Maryi cudowny nawiedzany.

Lignica miasto stołeczne Xięstwa i cyrkułu tegoż imienia przy spływie rzecek Katzbach i Szwarcwasser. Ma mury 4 bramy i piękne przechadzki koło miasta, na dawnych wałach. Nayznakomitszemi budowlami są: Zamek dawnych Xiążąt, ratusz, szkoły, dwa kościoły Luterańskie, kościół wspaniały dawnych Jezuitów i wiele innych katolickich kościołów i klasztorów, wewnątrz których kościół S. Józefa zawierający groby dawnych Xiążąt Lignickich i Brzegskich. Okolica jest bardzo rzyzna, mianowicie udają się tam warzywa, które daleko bywają wyprowadzane. Nayznakomitsza z tutayszych fabryk jest cyców. Cesarz Józef I ustanowił tutay r. 1708 szkołę woyskową dla szlachty, która w roku 1774 była znacznie poprawiona, a przez Fryderyka Wilhelma III dla innych stanów otwarta. Liczba mieszkańców z przedmieściami wynosiła r. 1796 prócz garnizonu 6,050. D. 15 Sty. 1760 r. Fryderyk II poraził między Lignicą a Parchwitz woyska Austryackie prowadzone od Generała Laudon.

2 **Limanów** miasteczko i włość w Galicyi w Cyrkule Sandeckim.

2 **Lipnica** miasteczko i włość w Galicyi Cyrkule Bocheńskim. Ztąd był rodem błogosławiony Szymon zwany z Lipnicy.

Lipno miasteczko byłwsze powiatowe w dawnym Województwie teraz podobnie w departamencie Płockim. Ma 117 domów 24 niezamieszkanych pustek a 1280 mieszkańców.

1. **Lipowe** miasteczko w byłym Województwie Bracławskim niedaleko źródł rzeki Supy. —

1. **Lipowiec** miasto okręgowe Rossyjskie w Gubernii Kijowskiey w dawnym Województwie Bracławskim —

1. **Lipsk** miasteczko otwarte w okoliczy Białego stoku. Ma 256 domów, a 403 pustych placów, a 950 mieszkańców.

Lipsko miasteczko szlacheckie w byłym Województwie Sandomirskim teraz departamencie Radomskim ma murowany Kościół Parafialny, należy do familii Kochanowskich. —

Lipsko miasteczko w byłym Województwie Bełzkim przy źródłach rzeki Tanew, jest przy miasteczku Narol. Ojczyzna było sławnego dziejopisa Polskiego Sarnickiego teraz dziedzictwo familii Łosiów.—

1. **Lisianki** miasteczko w byłym Województwie Kijowskim nad Rzeką Tikszą o 7 mil od Korsunia

2. **Lisiatycze** miasteczko w Galicyi Cyrkule Stryiskim o 2 mile od Stryia.

2. **Lisko** miasteczko w Galicyi cyrkule Samborskim nad Sanem.

2. **Litowiez** miasteczko w Gallicyi nad Bugiem między Sokalem a Krystowem.

1. **Lityn** miasteczko wzięcy okolicy by-wszego Województwa Podolskiego. Było starostwo—

1. **Litwa** kray obszerny Europeyski, przedtem, mający udzielnych Wielkich Xiążąt, których tytuł przeszedł na Królów Polskich po złączeniu się obydwóch narodów wspólnie nayprzód pod Władysławem Jagiełłem po-mniey pod jego następcami, a ostatecznie pod Zygmuntem Augustem r. 1569 na seymie Lubelsk. Litwini są ludem Sarmackim z iednego rodu z Lettami albo Łottami. Na końcu 14 wieku Witold W. Xiąże Litewski zabrał w niewolą znaczną liczbę familii Tatarskich i te osadził w Litwie podzieliwszy na przedmieściach miast Xiążęcych i po dobrach rozinych. Zostawiono im wolność i wiarę— Także wiele niemców osiadło po miastach i wsiach, gdzie się trudnią różnemi odnogami przemysłu.— Wieśniacy Litewscy doznają bytu ~~dość~~ mniey uwolnionego.— Litwa w ostatnich czasach graniczyła na wsch. z Rossyą, na południe z Polską, a na zachodzie z prusami, na północ z Kurlandyą.— Jest to kray równy, obfity w zboża, bydło, drzewo, szeroty, len, konopie, chmiel, ptastwo: dla wielu lasów i bagnów miejscami bardzo nieludny. Po utracie wielu prowincyi pół-nocnych głęboko się niegdyś między Szwedzki i Rossyiski posiadłości zapędzających, jako: Inflant Witepska, Smoleńska, Mścisławia po podziale r. 1772 r. następionym, uśrzód składała się Litwa z następujących

Prowincyi i woiewodztwie: Wileńskiego, Trockie-
go, Połockiego, Nowogrodzkiego, Brzeskiego,
i Mińskiego tudzież Xięstwa Żmudzkiego.
Po rozbiorze w latach 1793. i 6. utworzone tam
zostały różne gubernie. — Miasto stołeczne
Litwy iest Wilno. dawna rezydencya Xiążąt.
a potem władz rządowych i sądowych prowin-
cyi. Żydzi są tam liczni i przemyślni, ale powię-
kszey części bardzo ubodzy. —

1. Litewski departament nazywa się w Prusach ta część Prus wschodnich których mieszkańcy mówią Litewskim językiem. Ma ono 300 mil kwadratowych 311000 mieszkańców, między którymi wielu potomków niemców, francuzów Kalwińskiey religii. Większa liczba iest mieszkańców religii Luterskiey. Dzieli się ten departament na 3 cyrkuły: Insterburski, Oleski, i Schesternski. Izba departamentowa ma siedlisko w Gumbinen. —

1. Ljutzin miasto okręgowe w Rossyiskiey Guberni i Witepskiey nad małem Jeziorem z 195 mieszkańcami i 42 żydami.

Liw miasto stołeczne przedtem Ziemi w byłym
Wojewodztwie Mazowieckiem, teraz w departamencie
Siedleckim. Leży na wielkiey drodze z Warszawy do
Wilna i ma stacyą pocztową. —

2 Lubaczów miasto przedtem stołeczne powiatu,
mające Kasztelana mnieyszego — Teraz w Gallicyi w
Cyrkule Zołkiewskim.

1 Lubań miasteczko w byłym Województwie
Nowogrodzkim w Litwie dobrze zabudowane, o
6 mil od Słucka. —

1 Luban, wielkie iezioro w Inflantach i nad niem
miasto tego imienia o 7 mil na północ od Dyneburga.

Lubartów włość znaczna maiąca miasto te-
go imienia, dwa miasteczka i kilkanaście wsi.
Miasto Lubartów leży w departamencie Lubelskim
o 3 mile na północ Lublina, niedaleko od Wieprza
na wielkiey drodze od Brześcia Litewskiego
ma stacyą pocztową i iest stołecznym teraz po-
wiatu. Nazywało się przedtem Lewartów od
herbu Lewart familii Firlejów, do których na-
leżało, zamek przez nich założony. Przeszedł-
szy do m. Xiążąt Sanguszków zmieniło dawne mia-
no i zostało nazwane od przydomku tych Xiążąt
który iest Lubartowicz, ród od Lubarta Xięcia
Litewskiego pochodzi. — Paweł Xiąże Sangu-
szko marszałek W. Litewski urządził to miasto
między 1730 a 1740 rokiem, kościołem fa-
ny-

drugim Klasztorem Kapucyńskim, wielo murowanemi domami w mieście, wielkim pałacem i ogrodem w dawnym francuskim smaku. Jest to jedno z najpięknieyszych majętności prowincyi Lubelskiey, mającej takich kilka jako to: Puławy, Opole, Kock, Radzyn, Markuszów, Domblin, Kozłowki, Józefów i inne.

1 **Lubaszyn** miasteczko w byłym Wojewodztwie Minskim nad Berezyną. —

Lubawa po Niem: Löbau miasteczko z 200 domami 1600 mieszkańcami pałacem Biskupów Chełmińskich; iest dawne przed przybyciem w te strony Krzyżaków założone.

1 **Lubecz** zamek dawny w byłym Województwie Mścisławskim nad Dnieprem; gniazdo xiążąt Lubeckich.

3 **Lubin** miasteczko 144 domami; Klasztorem Benedyktyńskim, przedtem w Województwie Brzeskim Kujawskim powiecie Kowalskim teraz w departamencie Bydgoskim. —

2 **Lubin** wieś blisko Lwowa w Galliczyi; gdzie
przed kilku laty odkryto mineralna wody. Urzą-
dzenia dla wygody przyjeżdzających tam są
dobre, i wiele pobudowanych w tym celu domów
należy do Hr. Ludwika Jabłonowskiego 1833.

Lublin miasto stołeczne byłego Wojewódz-
twa oddzielnego od Sandomirskiego dopiero na
końcu 15 wieku; teraz departamentu mającego
powiaty. Kazimierz, Krasnik, Tarnogród
Zamość, Chełm, Krasnystaw, Lubartów
Hrubieszow i Tomaszów. Leży nad rzeką By-
strzycą poczynającą się o 6 mil na południe
Lublina, w okolicy Zakrzówka, a niegdyś
spławny od Lublina aż do swego ujścia w wieprz
pod Kijanami o 2 mile od tego miasta,
z północnej Strony na Lublin inna rzecz
rzeczkę płynącą od Dombrowicy, starożytne-
go zamku i gniazda Firlejów. — Położenie te-
go miasta jest bardzo przyjemne i dobre, le-
żące w pół drogi z Warszawy do Lwowa. Lublin
jest jedno z największych miast Polskich;
prócz dalekie od swej wielkości pod panowa-
niem Jagiellonów gdzie miało do 40000 mie-
szkańców, i było tak rozległe w murach jak
teraz są jego obszerne przedmieścia, na które
dotąd o ćwierć mili od miasta widać zwaliska
[illegible] 20 i kilka kościołów lub klaszto-
rów między któremi najznakomitsze są Kat-
edralny S.go Michała, do którego przeniesio-
ny od kilku laty Biskupstwo Chełmskie
Pojezuicki teraz Akademicki, mający bi-
bliotekę między najpierwsze w Europie. Do-
minikański gdzie Województwo Lubelskie
Sejmikowało; i gdzie są groby familii
Firlejów; Bernardyński znakomity obra-
zami — Kapucyński grobami familii
Xiążąt Sanguszków. W rynku otoczonym

wielkiemi murowanemi domami z których ie
dne nowe i ozdobne, a inne wielka większą
liczą co stoi ratusz, w dobrey budowie, sta
raniem Króla Stanisława Augusta odnowio
ny. Ku Zamkowi leżącemu w gruzach na
przyległym pagórku, a od Kazimierza
Wielkiego zbudowanym prowadzi porządna
Ulica Grodzka i brama staraniem ostat
niego Wojewody Lubelskiego Kajetana
Hryniewickiego którego dziełem na czele
Kommissyi dobrego porządku są bruki nowe
i inne ozdoby tego miasta. Inna brama
prowadzi z rynku na przedmieście Kra
kowskie na naypiękniejszey części mia
sta, ta brama iest jedna z naywyższych
i ma Zegar. — Znayduie się w Lublinie
wiele dość znacznych domów z okoliczności licznych
zjazdów, dawniey na częste Seymy, później na
Trybunały naprzemian z Piotrkowem tutay się
zjeżdżające, kiedyś nadto inne magistratury woiewódz
kie iako to: Sądy ziemskie i grodzkie, Kommissya
porządkowa itd. Jest nawet wielka naywiększych
pałacami iako to XX Piiarów Warszawskich
gdzie zwykle mieszkiwali Marszałkowie Mię
czyńskich, Potockich, Morskich Xiążąt
Czartoryskich, Sanguszków, Radziwiłłów
Sapiehów Lubomirskich. z tych niektóre
spustoszałe. — Ludności tego miasta rachu
narachuje do 10 lub 12000 dusz, między któ
remi piąta część żydów maiących swoie mię
dzy którymi piąta część żydów, maiących
swoie miasto pod Zamkiem. Handel Lubli
na wprawdzie nie iest ten co przed dwoma
wiekami kiedy jarmarki później Łęczyń
skie tu się odbywały, jednak dotąd iest jaki
kolwiek, dla dobrego wśród bogatych pro
wincyi położenia. — Starożytność Lublina
nie daie się naznaczyć, wiadomo tylko że go
iuż w 12 wieku Rusini zdobyli na Polsce
i że Król Leszek Czarny fundował tam ko
ściół S. Michała po wielkiem nad Litwą zwy
cięstwie a Tatarzy spalili go 1240 roku.
We wszystkich woynach w których niepry
iaciel przedzierał się wgłąb, twierdzami nie
warownego Kraju bywał Lublin brany, iak to
r. 1656. i 1703. opanowali go Szwedzi, któ
rych dziełem godnym iest mniemanego pocho
dzenia od dawnych Gotów, iest liczny widok
spustoszenia tylu miast i zamków na
szych. Rosyanie brali Lublin kilkakro
tnie, Austryacy posiadali go lat 15 w
ostatnich czasach. Leży to miasto o
24 mil od Warszawy, tyleż od Lwowa 10 od
Zamościa, tyleż od Chełmu, i Sandomirza

15 od Brześcia Litewskiego i od Radomia. 34 od
Krakowa, 19 od Jarosławia, 22 od Przemyśla,
w kraju wydającym pszenicę, mającą szczegól-
ną zaletę z białości a trwałości, przechodzącą
nawet Sandomirską, podług doświadczenia uczy-
nionego od familii jednej kupieckiey w Gdańsku
gdzie chowane przez lat 100 próbki pszenic różnych
prowincyi polskich, okazały Lubelską być nay-
trwalszą. Obfitość innych zbóż iest wielka
a taśki ma prawie każda wieś w Lubelskim
gdzie położenie i budowa wiosek nad rzecz-
kami uderza przyiemnie wdzięcznością, na-
wet miejscami są znaczne łąky, po innych
miejscach dawność Cywilizacyi zmniejszyła
i zubożenie. Dawne Województwo Lubel-
skie graniczyło na wschód z Ruskim, przez ziemię
Chełmińską, z Brzeskim Litewskim i Podlaskim
na północ z Mazowszem i Sandomirskim
przez ziemię Stężycką, na zachód przedzielone
było Wisłą od tegoż a ku południowi stykało
się z Ruskim i Bełzkim. Miało powiaty
Lubelski, i Urzędowski, tudzież ziemię Łukow-
ską. Senatorów Wojewodę i Kasztelana Lubel-
skich i Kasztelana Łukowskiego, a mundur
pąsowy, kontusz z zielonemi wyłogami, żu-
pan biały. Sejmikowało razem w Lublinie,
obierało 6 posłów na Sejm, i deputata na Try-
bunał, przez urzędników ziemskich wła-
snych. —

3. Lublinitz otwarte miasteczko stołeczne
cyrkułowe w Szląsku w Księstwie Opolskim
należy do familii Jianeczet, cyrkuł ten przy
granicy polskiej ma 20000 mieszkańców Kato-
lików i po polsku mówiących. —

Lubomierz miasteczko w górach o kilka mil na południe od Krakowa, gniazdo familii xiążąt Lubomirskich z których posiadania dawno już wyszło. —

1. Lubomil miasto w byłéy Ziemi Chełmskiéy na prawéy stronie Bugu. niegdyś starostwo dane w dziedzictwo Wychowskiemu Wojewodzie Kijowskiemu, teraz dziedziczne Branickich. Ozdobne iest obszarem pałacem i ogrodem tudzież wielo porządnemi domami w mieście.

1. Lubonice miasteczko w byłym Województwie Witebskim z starostwem. —

1. Luboszan w byłym Województwie witebskim miasteczko z starostwem. —

3 Lubraniec miasteczko w byłym Województwie Brzeskim teraz Departamencie Bydgoskim z 1150 mieszkańcami. Było to przedtem gniazdem domu Lubrańskich a które przyległa ~~[illegible]~~ zamieniona w ordynacyą, a później zniesiona. Teraz należy do familii Dąbskich których tu iest pałac. —

Ludwinów miasteczko w departamen[cie] Łomżyńskim powiecie Marienpolskim nad rzeką Szeszupą. —

Lutomirsk miasteczko szlacheckie w byłym województwie Sieradzkim teraz de[-] partamencie Kaliskim ma 510 mieszkań[-] ców. Było to miejsce przedtem znaczniejsze i należało do Xiążąt Sanguszków. —

2 **Lutowisko** miasteczko Szlacheckie w Galicyi w cyrkule Sanockim.

3 **Lwowek** miasteczko w byłym Woje[-] wództwie teraz departamencie Poznańskim ma 4 Katolickie i 1 Luterski Kościoły 261 domów i 1700 mieszkańców. —

2. Lwów miasto stołeczne w Galliczyi pod
dem Województwa Ruskiego w Polszcze.
Leży nad małą rzeką Pełtew w okolicy go-
rami wysokiemi otoczoney, w bardzo przy-
iemnym i żyznym Kraju. Założone by-
ło przez Leona czyli Lwa Xiążęcia Ruskiego
wonej w pierwszey połowie 13 wieku. Te-
raz iest wielkie ludne bogate i bardzo
porządne. Ma trzech Arcybiskupów Łacin-
skiego, Greckiego, i Ormiańskiego. Katedra
pierwszego iest też przy wielkim i bar-
dzo pięknym rynku; iest kościoł bardzo
okazały. Grecka leży w podal za miastem
na górze, ma piękny okrągły kościoł, w
wyborney budowie otoczony z pałacami
naymowanemi — cały ten okrąg nazywa
się góra S. Jerzego, czyli w pospolitym mie-
szkowym S. Jura. Ulice nayznakomitsze
porządkiem piętrowiąc budowli, i bru-
ków są: Krakowska, Długa, Halicka, dwie
Ormiańskie i kilka innych w mieście, a
kilka naście na przedmieściach, z samym
miastem rownaiących się rozległością i oka-
załością. Między temi a miastem dawne
fortyfikacye zniesione, rozstały zamienione
w przepyszną przechadzkę publiczną, znacznie
podniesioną, zrównaną, obsadzoną drzewa-
mi i o każdey porze a mianowicie wieczór
zaludnioną. Otacza ona w około całe miasto
do koła, przedstawiaiąc z iedney strony iego
pyszne budowle z drugiey liczne nowe i oka-
załe domy przedmieść, w odległości 150
łokci a przed niemi ustawiczne przesze-
nie wielkiego mnóstwa powozów i ludzi. —
Ta przechadzka iedyna w swym rodzaiu
czyni Lwów nader wesołym mieyscem
i przyiemnym. Liczba mieszkańców Chrze-
ściańskich wynosi i do 30,000, Żydów do
12 Tysięcy. Miało to miasto dwa zamki
ieden na wysokiey gorze nad miastem
panujący, drugi na dole na Ulicy Długiey
obydwa są dawno zniesione. Między nay-
znakomitszemi budowlami we Lwowie
są: ratusz, Kościoł Dominikański okrą-
gły, Jezuicki bardzo wspaniały z grobami
familii Jabłonowskich. Pałac Króla

Jana Sobieskiego wszystko - nietylko w dobrym
stanie utrzymywany, ale w naylepszym gu
stu ozdobiony przez dzisieyszego posiedziciel
P. Rzewuskiego staroste Drohobyckiego mi
łego sztuk pięknych miłośnika. Jest tam
takowy zbiór obrazów, biblioteka i piękne
ty gipsowe. - Przy Jezuickim Kościele
dawnym Kollegium są umieszczone różne re
gistratury rządowe. Przy tutayszym Gimn
azyum iest biblioteka, porządnie i wygodnie
dla czytających utrzymywana. - Na ulicy dł
giey iest okazały teatr, a przy nim wielka
reduttowa Sala. Na rynku w domu Spraw
tego iest inna Sala publiczna wielka i ozdo
bna. Znayduie się prócz tych wiele przyzwoity
domów w naywiększych stolicach dobrze w
dać się mogących. Handel Lwowa iest zna
czny już dla wielkiey liczby maiętnych tego i przy
ległych krajów obywateli którym Lwów mianu
wicie ~~Lw~~ w zimie ulubionym iest pobytem
już że miasto iest środkowym między Au
strya, Rosyą, Polską i Turcyą, z którymi świę
cie ułatwiony wielo wybornemi w Lwowie
krzyżującemi drogami. Leży to miasto o 48
mil od Warszawy, 24 od Lublina, 14 od Zamoś
10 od Brodów, 46 od Krakowa, 103 od Wiedni

1. Lyszkowo albo Liszkowo miasteczko
nad rzeką Niemnem w byłym Wojewódz
twie Trockim teraz w departamencie Łom
żyńskim powiecie Wygierskim. Ma 250
mieszkańców. —

Ł.

1. **Łabuń** miasteczko w byłym Województwie Kijowskim z ozdobnym pałacem należało do familii Steplowskich.

Łabunie wielka i porządna wieś o pół to-ry mili od Zamościa na wielkiej drodze do Lwowa z Kościołem pięknym murowanym pałacem i innemi znacznemi budowlami w pięknym położeniu. Przedtem dziedzictwo Zamoyskich teraz Wielhorskich.—

1. **Łabunów** ^małe^ miasteczko w Gubernii Wileńskiej w Powiecie Kowieńskim na drodze pocztowej z Kowna do Kiejdan ~~jest dziedzictwem~~ ^należące do Familii^ Żabiełłów.—

1. **Ładyczyn** miasteczko w byłym Województwie Bracławskim teraz w Gubernii Podolskiej.—

Łagów miasteczko z 199 dymami w byłym Województwie Sandomirskim teraz departamencie Radomskim — Należało przedtem do Biskupstwa Kujawskiego.—

1. Łahiszyn. miasteczko i Królewszczy-
zna w byłym Województwie Brzeskim Litew-
o 3 mil na północ od Pińska. —

2. Łańcut. miasteczko w Gallicyi w Cyrkule
Rzeszowskim na wielkiey drodze pocztowey
z Wiednia do Lwowa z stacyą pocztową, ko-
ściołem farnym murowanym i drugim. kla-
sztorem franciszkańskim. — Leży nie daleko
Wisłoki już w tem miejscu spławney, w ła-
dnie pięknem położeniu i kraju bardzo
żyznym. To miejsce z bardzo przyległemi do-
brami weszło w dom hrabiów potem Xiążąt
Lubomirskich w pierwszey połowie 17 wieku.
Nabył je sławny Stanisław Wojewoda Krakow-
ski co po śmierci Chodkiewicza ukończył woj-
nę Chocimską pokojem r. 1621. Syn tegoż
Jerzy Marszałek wielki Koronny zbudo-
wał tam zamek bardzo obszerny, a jak je-
den z wieków w Polsce okazały, na kształt
pięciokątny z wielkim we środku dziedziń-
cem narożnemi wieżami; twierdzy postać obro-
nną rowami i wałami mający. Tam wspa-
niale przemieszkiwał ten sławny w dziejach po-
lak zbyt zaślepiony miłośnik mniemaney wol-
ności Elekcyi Królów. Odtąd Łańcut był dzie-
dzictwem i jednym z nayznakomitszych linii
domu tego, aż w ostatnich czasach dostał
się Xiążęciu Stanisławowi Lubomirskiemu Mar-
szałkowi W. Koronnemu zmarłemu 1782. Wdo-
wa po nim Izabella z Xiążąt Czartoryskich mi-
łująca dożywanie na Łańcucie szczególniey przy-
sposobiła. Miejsce to ozdobiła, zbliżając po-
nabywanie się do ozdób nowoczesnych, tak
wewnątrz i zewnątrz zamku jako też z potęż-
ją odwieczne fortyfikacye z angielskiemi
plantacyami. Że Łańcut leży na bardzo
wielkiey drodze, był nawiedzony od wielu
znakomitych w Europie osób. Oddalony jest
o 2 mile od Rzeszowa 4 od Jarosławia. Gale-
rya tameczna obrazów i posągów, godne
byłyby umieszczenia w Stolicy. —

1. **Łanowice** miasteczko i Krolewszczyzna w byłym Województwie Podolskim niedaleko od Wiśniówca.

Łask małe miasto w byłym Województwie Sieradzkim teraz departamencie Kaliskim z murowaną Kollegiatą i 3000 mieszkańcami między którymi połowa iest żydów handlem się trudniących. Chrześcianie zaś rolnicy. Było to mieysce gniazdem familii Łaskich znakomitey w tych okolicach. Jeden z nich arcybiskup Gnieźnieński sprowadzoną z Palestyny ziemią posypać kazał powierzchnię cmentarz kościelny.

Łaskarzew miasteczko należące wtórnie do dóbr narodowych a byłych Ziemi Łężyckiey w województwie Sandomirskiem teraz w departamencie Siedleckim —

Laszczów miasteczko w byłym Wo-
iewództwie Bełzkim teraz departamencie Lu-
belskim powiecie Zamoyskim – Z własności przy-
gła było dziedzictwem majętnej familii
Łaszczów posiadających miasteczko Wara
i inne dobra okoliczne. Jest tam pałac y
Kollegium byłych Jezuitów zaczęte przez
ostatniego Łaszcza sufragana Chełmskiego
nieskończone. Wielki majątek tegoż prze-
szedł w dom Potockich z iego Synowicą.

Łęczna miasto w byłym Wojewódz-
twie teraz departamencie Lubelskim n
Wieprzem, iuż w tem miejscu sławnym, o
mil od Lublina na wschód w bardzo pię
wyniosłym położeniu, ma dwa kościoły
murowane, pałac spustoszały i jarm-
arki liczące się między naysławnieysze w
Polszcze. – Teraz nie są wprawdzie już
znaczne od czasu ścieśnienia granic, ale
kilkanaście lat samych wołów z Ukrai
bywało tam po kilkanaście tysięcy, o
koni i innych towarów. Wielki kam-
ienny ratusz niedokończony, odpowiadał
przy swym położeniu znacznemu od-
wi tego miejsca. Kolleiata Łęczna w owych
czasach do Rodziny Zbiery z Brani Mich
pierzyny.

3. **Łekno** miasteczko z 220 mieszkańcami w byłym w Województwie Gnieźnieńskim teraz departamencie poznańskim.

Łęczyca miasto przedtem stołeczne tegoż Województwa teraz powiatu w Departamencie Warszawskim. Leży w okolicy bagnistej nad rzeką Nerem łączącą się z Wartą i Bzurą. Ma zamek 5 Kościołów między którymi jeden Kollegiacki, gimnazjum piarskie 1500 mieszkańców między temi 706 Żydów 200 rzemieślników. Jest murem opasane. — Roku 1180 był tu pierwszy zjazd znakomitych panów duchownych i świeckich zwołany przez Króla Kazimierza Sprawiedliwego ku pohamowaniu ucisku wieśniaków przez szlachtę. — R. 1294 zrabili to miasto Litwini, 1433 odprawił się tu Sejm, 1462 pogorzało znacznie; 1527 odbył się tutaj zbiór duchowieństwa polskiego. 1656 zajęli to miasto Szwedzi, podobnie i 1703.

Łęgonice miejsce w województwie Jnowrocławskim, pamiętne ugodą Jerzego Lubomirskiego z Królem po bitwie Montwianskiej r. 1666. —

Łentow, albo Łętów miasteczko szlach-
ckie w departamencie Siedleckim. —

3. Łobżenica szlacheckie miasteczko w de-
partamencie Bydgoskim dość dobrze zbu-
dowane, ma 1800 mieszkańców którzy żyją z
rolnictwa, z fabryky rzemiosł i garbarni
Niedaleko od miasta w pięknym Lasku jest
Klasztor Bernardyński sam. 3 kościoły w
tą liczbie 1 Luterski 360 Żydów Kilka bro-
warów i gorzelni. Należy do familii Rydzyń-
skich.

Łobzów stary zamek blisko Krakowa
niegdyś przez Kazimierza Wgo mieszkany
w ogrodzie widać mogiłę podług poda-
nia grób Esterki Kochanki tegoż Króla

Łagiewniki miasteczko w byłym
Województwie Łęczyckiem teraz w depart-
mencie Warszawskim, ma Klasztor Fran-
ciszkański.

1. **Łohoysko** miasteczko w byłym Wo-
iewodztwie Mińskiem o 8 mil od Baryssowa.

1. **Łojowogrod** miasteczko i Królewszczyzna
pamiętne bitwą r. 1649 tutay z Kozakami
stoczoną. —

1. **Łokacze** miasto w byłym Woje-
wodztwie Wołyńskiem z Kościołem i przedtem
zamkiem: Należało do familii Kilgów.

2. **Łomna** wielka wieś z 177 domami i
znaczną własnością przyległą nad Dniestrem
w Gallicyi Cyrkule Samborskim. —

Łomża miasto przedtem stołeczne
ziemi byłym województwie Mazowieckiem
teraz departamentu swego imienia. Ma
194 dymy. 1170 mieszkańców. Jest tutay
klasztor Piiarów i szkoły, tudzież trzy
inne kościoły, było przedtem znaczne
kopiczne fundamenta znaydują bra-
ni o kilka stóp pod ziemią, które od-
stylo i do użycia zdatnemi uczynio-
no, ale trzeba do dawnych domów po
kilku schodach wchodzić. Jest tutay

mieszkanie prefekta i wielki pocztamt. Położenie Łomży nad Narwią jest handlu dobre, ale niema wody pitney, w bliskości jest papiernia. Departament Łomżyński ma następujące powiaty, Łomżyński, Tykociński, Biebrzański, Seyneński, Kalwaryjski, Maryanpolski, Dąbrowski.

3. **Łopienno** miasteczko szlacheckie z 400 mieszkańcami w byłym Województwie Gnieźnieńskim teraz departamencie Poznańskim. —

Łosice miasteczko stołeczne powiatu w departamencie Siedleckim, ma włość do siebie przyległą. —

1. **Łozdziey** miasteczko w byłym województwie Trockim teraz departamencie Łomżyńskim powiecie Wygierskim. Ma 1540 Mieszkańców. —

Łowicz miasto w departamencie War=
szawskim dawniey w Woiewództwie Rawskim
należało do Arcy Biskupów Gnieznieńskich
z wielo przyległemi dobrami, teraz dane
iest przez Cesarza Marszałkowi Da=
voust, Xiążęciu Auersztetskiemu. Ma to mia
sto 356 domów między temi wiele murowa
nych 3380 mieszkańców wcale nieżydów.
Jest tam Kościół Kollegiacki Klasztory,
Dominikanów, Pijarów, Bonifratrów Ber
nardynów i Bernardynek. Miasto to ma zna
czne przyległe role, iednak browary gorzel
nie i rzemiosła wyżywiaią wielką część
mieszkańców. — Xięstwo Łowickie ustąpio
ne było Archidiecezyi Gnieźnieńskiey przez
Konrada Xiążęcia Mazowieckiego w nadgro
dę zabóystwa popełnionego przez tegoż
na Kanoniku Płockim Czapli z obowiąz
kiem aby Arcybiskupi byli zawsze Kano
nikami Płockiemi. Łowicz nadany był
przywileiem miasta przez Arcybiskupa
Skotnickiego, ale naywięcey ozdoby wi=
nien Prymasowi Potockiemu. R. 1764
dozwoliła Konstytucya prymasom robić
wszelkie tranzakcye w grodzie Łowickim.
Leży to miasto nad Bzurą o mil 10 od War
szawy i iest po niey naynaocznieyszym
miastem w Departamencie. —

3. Lubień miasteczko w Woiewództwie
przedtem, a teraz departamencie Poznań
skim, z opactwem bogatym Benedyktyń
skim niedaleko Kościana. —

Lubnice wieś blisko Staszowa w powiecie Sandomirskim nad dobry pałac, a należy do Rodziny Marszałkowej Lubomirskiej. —

1. **Łuck** miasto przedtem stołeczne powiatu i całego byłego Województwa Wołyńskiego nad rzeką ~~Styrem~~. Ozdobione Zamkiem, Katedrą Łacińską i Grecką, Kościołami, wielo pięknemi Klasztorami i Kościołami. Było przedtem miejscem Sejmików Województwa i Sądów tudzież miało starostwo grodowe. Jest dosyć handlowne, żydzi i Karaymowie mają swoją część miasta. Leży w gruntach bardzo urodzaynych o 49 mil od Warszawy, a o 9 od Włodzimierza

1. **Łuczay** miasteczko Litewskie w byłym Województwie Wileńskim przy rzece Drezznie o 8 mil od Dangieli

1. **Łuczynce** miasteczko w byłym województwie Wileńskim przy rzece Drzenie o 8 Połockim niedaleko Staragradu.

1. **Łuczyn** miasteczko w województwie byłym Kijowskim, dobra należące przedtem do ~~familii~~ funduszu Komissyi Edukacyjny. —

Ługa miasto cyrkułowe Rossyjskie w guberni Petersburskiey, było wsią przed rokiem 1783 a li teraz niewiele do miasta podobne.

Łukojanów miasto stołeczne okręgu Gubernii Rossyjskiey Niżnowogrodzkiey nad rzeką Tesze; ma 237 domów i 1470 mieszkańców większey po większey części rolników.

Łuków miasto przedtem stołeczne Zie-
mi w byłym Województwie Lubelskim;
miejsce sądów i Seymików z starostwem
grodowem; teraz stołeczne powiatu w de-
partamencie Siedleckim. Jest nikcze-
mnie zabudowane i zamieszkane od wie-
lu Żydów jakikolwiek Handel prowadzą-
cych. Ma dwa Klasztory, Szkoły X.X. Pi-
jarów i wielkie jarmarki. Doznało kilkokro-
tnie pożarów. Miało Kasztelana, którym
pierwszym po przerwie dwuwieczney a ra-
zem i ostatnim był Jacenty Jezierski.

1. **Łukowa** miasteczko w byłym Wo-
jewództwie Brzeskim Litewskim niedale-
ko Pińska. –

1. **Łukszta** jezioro w Litwie w powiecie
Zorańskim, należało do dochodów Królew-
skich. –

1. **Łuszki** miasteczko w byłym Woje-
wództwie Połockim małe osiadłe. –

2. **Łuszyna, Luszyna** okolica w
górach Karpackich, między Galicyą a
Węgierskim Hrabstwem Marosz. Są
tam wielkie stada koni dzikich. –

Lydynia rzeka w byłym Województwie teraz departamencie Płockim wpada w Wkrę oddzielała przedtem Województwo Płockie od Mazowieckiego.

Łysa-Góra naywyższa w całey Polszcze u środ równin Województwa Byłego Sandomirskiego leżąca, nazwana Łysa dlatego że tam wcale żadnych drzew niemasz. Na niey leży sławne opactwo Benedyktyńskie zwane S. Krzyż bardzo starożytne. Mieysce to iest nader znakomite przez swe położenie wyniosłe, i dozwalające widzieć kray o kilkanaście mil w koło, już przez podania starożytne o niem iescze pogańskich czasów Słowian i Sarmatów sięgające. Świadectwem Naruszewicza długo tam widać było ślady ofiarnych ołtarzów przed przyięciem Chrześciaństwa w Polszcze. A nawet podług iego zdania można wyśledzić wzmiankę Tacyta, w dziele o obyczajach Germanów, gory wyniosłey tyordobioney odosobnioney od innych z iednym z krajów Germańskich leżącey a ofiarami bóstw miejscowych uświęconey; wprawdzie więcey iest podobieństwa że przez tę gorę rozumiał Zopitenberg o 6 mil na wschód Wrocławia leżącą a która zdaie się bliżey mieć znamiona wskazane przez Tacyta. Jednak S. Krzyż ma tyle w tamtych miejscowych podaniach że będzie to nimo nader interessuiącym przedmiotem.

1. Łysków. miasteczko w byłym Województwie Nowogrodzkim o 7 mil od Słonima. —

Łysobyki miasteczko w byłym Województwie Lubelskim teraz departamencie Siedleckim nad Wieprzem w okolicy obfitującej w wyborne łąki. — P. Prot: Potocki dziedzic tego miejsca założył tam w ostatnich czasach fabryki materyi jedwabnych które zmianą okoliczności podupadły. — Jest tam Kościół parafialny i pałacyk. Leżą Łysobyki o 8 mil od Lublina a 11 od Kocka. —

1, Łysowa. mała rzeka w byłym Województwie Wołyńskim, wpada pod Bereszczkiem do Styru. —

M

1. Machnowka miasto znaczne w by-
łym Województwie Kijowskim teraz stoło-
wne okręgu w Gubernii Rossyiskiey Kijow-
skiey. Było to miejsce wcale nikczemne
staraniem i wielkiemi koszty p. Prot. Potockie-
go Starosty Gurowskiego zamienione w po-
rządne miasto. On tam założył liczne fabry-
ki wiele zniósł budowli wystawił pałac
a gdy przedsięwzięcia patryotyczne rozszerzy-
ły się coraz bardziey nawet do handlu na
Czarnym Morzu Machnowka została środ-
kowym punktem wielkich jego interesów i
tam był jego kantor Bankierski, gdyż
do innych zamiarów światłych tworzył i
ten żeby przeszkody pomyślności narodu
szkodliwe zwyciężać. —

2. Machów, Maków miasteczko w
Gallicyi Cyrkule Myślenickim. —

Maciejów miasteczko w dawney
ziemi Chełmskiey, ozdobne zamkiem
trzema Kościołami, Synagogą żydow-
ską z ciosowego kamienia. Należy do
familii Mięczyńskich. Jest o mil 2 od
Lublina. —

Maciejowice miasteczko w bywszym Województwie Sandomirskim ziemi Stężyckiey, teraz w departamencie Siedleckim ma Kościół parafialny i 118 dymów. Tutay w Listopadzie r. 1794 zaszła nieszczęśliwa potyczka między Woyskami polskiemi a rossyiskiemi w ktorey dowodzący pierwszemi Tadeusz Kościuszko okryty ranami poimany został. — O pół ćwierci mili od miasteczka leży pałacyk Familii Zamoyskich z pięknemi Angielskiemi ogrodami. —

2. Magierów miasteczko i włość w Galicyi cyrkule Złoczowskim. —

Magnuszew miasteczko z Kościołem farnym murowanym i kilku porządnemi domami w bywszym Województwie Sandomirskim teraz departamencie Radomskim niedaleko ujścia Pilicy w Wisłę na wielkiey drodze pocztowey z Warszawy do Puław. Należy z dobrami Maciejowskiemi z drugiey strony Wisły leżącemi do familii Zamoyskich.

Małachowice wieś w Sieradzk
gniazdo znakomitey familii Nałęczów
Małachowskich.

Maławieś, wieś z pałacem i ogrod
na wielkiey drodze z Warszawy do Krak
owa blisko Mogielnicy w byłym Woy
wództwie Rawskim, teraz departamen
Warszawskim. Niegdyś gniazdo Ma
chowskich teraz dziedzictwo Walickich.

Mało-Rossyjska gubernia
utworzona roku 1797 za rządów Paw
I składająca się z prowincyi Nowogrod
wierskiey i Czernichowa. Pod Cesarz
Alexandrem pierwszym otrzymała do
owe nazwisko od miasta stołecz
go Czernichowa.—

2. Marcinów miasteczko w Gallicyi Cyrkule Zaleszczyckim, przedtem obronne nad Dniestrem. –

2. Maryanpol miasteczko szlacheckie w Gallicyi nad Dniestrem w Cyrkule Stanisławskim.

Marienpol miasteczko nad rzeką Szeszupą z 139 dymami i 1180 mieszkańcami w byłym Województwie Trockim teraz departamencie Łomżyńskim.

2. Markopol miasteczko w Galliцyi Cyrkule Lwowskim między Sassowem a Brodami. –

1. Markow miasteczko w byłym powiecie Oszmiańskim z starostwem.

1. **Markowica** miasteczko w byłym
województwie Wołyńskim nad rzeczką wpa
dającą w Horyń niedaleko od Klewania.

3. **Markowine** wieś w byłym
województwie Inowracławskim, teraz
departamencie Bydgoskim o milę od
Gęsta, z klasztorem Karmelitów.

1. **Markowo** miasteczko w byłym
Województwie Witebskim nad Dźwi
ną wśród wielkich lasów. –

Markuszów miasteczko w by
łym Województwie teraz departamencie
Lubelskim na wielkiej drodze z Puław
Lublina z stacyą pocztową. Ma pięk
kny kościół farny z dwoma wieżami
i drugi S. Ducha na przedmieściu Lub
elskim obydwa murowane i starożyt
przy pierwszym jest ozdobne mieszkan
Plebana, z ogrodem. Na Błotku nad p
kremi kanałami leży pałac przero
ny obarale z dawnego Zamku p

Kajetana Stryniewickiego ostatniego Wo
jewody Lubelskiego który jak miasto stołeczne
swego Województwa tak i swoie dziedziczne ozdo
bił brukami i porządnemi drogami. Teraźniey
sza dziedziczka Pani Attr. Tarnowska odno
wiła pałac i ozdobiła piękną Kolumnadą.
To mieysce było niegdyś gniazdem Markuszew
skich, iedney linii Firlejów którzy w tey okoli
cy liczne posiadali dobra. —

1. Marussa albo Marchaska rzeka w
byłym Woiewodztwie Podolskim wpada w
Dniestr.

Maryanpol miasteczko w byłym Wo
jewodztwie Podolskim ozdobne kościołem
i pałacem dawnym, imieniu Potockich w
Galliciji nad Dniestrem blisko Terespola.

1. Maryanów miasteczko w byłym
Woiewodztwie Podolskim nad rzeką
Ładawą niedaleko Sutkowrzbowa. —

Marynki pałacyk z pięknym ogro-
dem angielskim tuż przy wielkim parku
puławskim, nad odnogą Wisły; założony i na-
zwany od Xiężny Maryanny z Czartoryskich
wirtembers kiey. —

1. **Maznik** rzeka w byłym Województwie
Kijowskim wpadająca w Olszankę blisko mia-
steczka Olszanki.

Mazowsze kray znaczny w Polsce
otoczony Wielką i Małą Polską, tudzież od pół-
nocy Prusami. Od początków Królestwa na-
leżało do iego ciała. Bolesław Krzywousty od-
dał Mazowsze jednemu z iego Synów, którego po-
tomstwo składało pierwszą linią dziedzicz-
nych Xiążąt Mazowieckich. Pod Leszkiem czar-
nym wróciło do Korony i znowu od niey z no-
wym udziałem odpadło, aż r. 1529 po bez-
potomney śmierci dwóch ostatnich Xiążąt
z domu Piastów do Korony wcielone zostało
i na województwo Mazowieckie zamienione.
to dzieliło się na dziesięć ziem ale były:
Czerska, Warszawska, Wyszogrodzka,
Zakroczymska, Ciechanowska, Roż-
ańska, Łomżyńska, Wizka, Nurska,
Liwska. Miało to województwo wojewo-
dę i 5 Kasztelanów, dzieliło się w każdey zie-
mi na powiaty, a seymikowało po osob-
ziemiach, w niektórych familie szlachty
mniey majętney są tak liczne że szacowa-
ne do 45000. Miasto Stołeczne
to Warszawa — Teraz województwo Ma-
zowieckie

podzielone jest między Departamenta Warszawski, Płocki, Łomżyński i Siedlecki.

2. **Melsztyn** zamek dziś już zupełnie zniszczony nad Dunajcem niedaleko Tarnowa, niegdyś gniazdo Melsztyńskich Spytków. —

1. **Mend** znaczne miasteczko w Rossyjskiey Gubernii Czernichowskiey, ma 800 mieszkańców i 2 wielkie Jarmarki. —

1. **Merecz** miasteczko w byłym Woiewództwie Trockim przy ujściu rzeki Mereczy w Niemen. — Tam roku 1648 umarł Król polski Władysław IV. —

1. **Meszkuc** miasto z starą fortecą w byłym Xięstwie Żmudzkim. —

1. **Mglin** miasto Rossyiskie stołeczne okręgu w Gubernii Czernichowskiey. Ma 4 jarmarki i znaczny handel konopiami. —

1. **Miadzioł** miasteczko w byłym Województwie Wileńskim z starostwem. Miało niegdyś sądy powiatowe. —

3. **Miasteczko** małe miasto w byłym województwie Poznańskim teraz departamencie Bydgoskim niedaleko Noteci. Jnne tegoż imienia w departamencie Lubelskim powiecie Krasnickim. —

Miastków miasteczko w byłym województwie Mazowieckim teraz departamencie Siedleckim pierwey dobra Radziwiłłowskie teraz Xiążąt Radziwiłłów.

2. **Michalcze** miasteczko w byłym województwie Podolskim, teraz w Galliczyi nad Dniestrem o 2 mile od Zaleszczyków.

2. **Michałowcz** miasteczko w byłym województwie Podolskim teraz w Gallicyi, nad Dniestrem od 2 mile od Zaleszczyków, między Szarawką a Żynkowem.

3 **Michałów** miasteczko w byłym Województwie Chełmińskim, niegdyś stołeczne Ziemi; teraz stołeczne powiatu w departamencie Bydgoskim — leży nad Drwęcą 2 mile od Brodnicy. —

1. **Michałowka** miasteczko w byłym województwie Kijowskim nad Irszą —

1. **Michnowka** miasteczko w byłym województwie Bracławskim nad Missą —

Michów miasteczko w byłym Województwie teraz departamencie Lubelskim o 4 mile na północ Lublina z Kościołem parafialnym — Gniazdo znacznego wygasłego domu Michowskich. —

Miechów miasteczko z 181 dymami; probostwem Zakonnym bogatym; w byłym Województwie teraz departamencie Krakowskim teraz miejsce to iest stołeczne powiatu w departamencie Krakowskim. —

Miedniewice wielka i budowna wieś w byłym Województwie Rawskim teraz departamencie Warszawskim z Klasztorem Reformatów —

Miedzna miasteczko z 100 dymami w byłym Województwie Mazowieckim teraz w departamencie Siedleckim należy do Xiężny z Buttlerów Radziwiłłowey. —

1. **Międzybóż** miasteczko w byłym Województwie Podolskim należące z wielą innemi miasteczkami i wsiami w tey okolicy do Xiążąt Czartoryskich. —

z Zamkiem i Szkołą założoną prz Czartoryskiego. —

3 **Międzychód** po niemiecku Birnbaum miasteczko w byłym Województwie teraz departamencie Poznańskim, dobrze osiadłe, ma fabrykę sukienną. Leży nad Wartą o 3 mile od Sierakowa; dziedzictwo Unrugów.—

3. **Międzyrzecz** miasto w byłym Województwie teraz stołeczne powiatu w departamencie Poznańskim, przedtem miało kasztelanią; Leży nad Obrą nie daleko Brandenburskiey granicy. Ma zamek niegdyś warowny, klasztor i kościół Pijarski tudzież Luterski; mieszkańców 3,500 po większey części niemców religii luterskiey. Ma znaczne fabryki sukienne.

Międzyrzecz miasto w byłym Województwie Podlaskim teraz departamencie Siedleckim – Należy z wielkiemi przyległościami do Xiążąt Czartoryskich. Tameczne probostwo zapewne nay bogatsze w Polszcze bo w dobrych latach do 50,000 złotych czyniące dochodu, i zawsze dawane od Biskupów, posiadaczom umiejącym nagradzać prawdziwe zasługi. Dziedzice teraźnieysi oddali przed kilku laty zmarłemu Xiędzu Grzegorzowi Piramowiczowi wsławionemu w Literaturze Polskiey.—

utrzymywane p. Xięży Pijarów —

1. **Międzyrzecz** miasto w byłym Województwie Wołyńskim, niedaleko Korca. Ma pałac, ratusz i szkoły. Należało przedtem do Xiążąt Lubomirskich, teraz do familii Steckich. —

2 **Mielec** miasteczko w Gallicyi Cyrkule Tarnowskim nad rzeką Wisłoką, gniazdo wystawiony familii Mieleckich. —

2 **Mielnica** miasteczko i włość w Gallicyi Cyrkule Zaleszczyckim. —

Mielnik miasto z 149 domami nad Bugiem w byłym Województwie Podlaskim, teraz w departamencie Łomżyńskim. Przedtem było stołeczne Ziemi, miało sądy Ziemskie i grodzkie. —

3 Miłosław miasteczko z 1020 mieszkańcami, w byłym Województwie teraz departamencie Poznańskim, należące do famil: Mielżyńskich mil 1½ od m: Wrześni. —

3 Mielżyn miasteczko z Zamkiem w byłym Województwie Gnieźnieńskim teraz departamencie Poznańskim, gniazdo familii Mielżyńskich. —

3 Mieszkowo miasteczko w departamencie Poznańskim w powiecie Pyzdrskim ma 81 domów i 670 mieszkańców. —

1. Mieżun starostwo w byłym Województwie Trockim. —

2 Mikołajów miasteczko szlacheckie w Galicyi cyrkule Brzeżańskim.

na stronie

2 a Mikołajów miasteczko w Gallicyi Cyrkule Lwowskim. Inne tego imienia są w województwie Nowogrodzkim i Podolskim

Mikołaiów

1. Mikołajówka miasteczko w byłym województwie Podolskim o 2 mile od Latyczowa.

1. Mikoszyn starostwo w byłym województwie Mścisławskim

2 Mikulińce miasteczko i włość w Gallicyi nad rzeką Seret w Cyrkule Tarnopolskim.

1. Miłatyn miasteczko w byłym województwie Wołyńskim z pięknym pałacem i kościołem w którym obraz P. na Jeruzalem ściąga wiele nabożnych.

3 Milczyn miasteczko w byłym Woje wodztwie Inowrocławskim teraz w departa mencie Bydgoskim. —

Miletin miasteczko i włość w Czechach w cyrkule Biczowskim. —

1. Minkowce miasteczko w byłym województwie Podolskim powiecie Ka mienieckim. —

1. Mińsk miasto w Litwie stołeczne Województwa, potem Gubernii Rossyj skiey iest cokolwiek ufortyfikowane ma bpstwo Greckie unickie i ludności 1830 podług ostatniey polskiey rachuby. To miasto wielce ucierpiało od pożaru r. 1762 — Leży nad rzeką Swisłoczą. —

Minsk miasteczko z 75 dymami zie-
mieniem i włościami w byłym Województwie
Mazowieckim w departamencie Siedleckim
należy do familii Rudzińskich. —

1. Mir niegdyś zwane Myszh miasteczko
w byłym Województwie Nowogródzkim z
pałacem Książąt Radziwiłłów. —

3 Mirachów po niem: Mirchau mia-
sto w byłym Województwie Pomorskim
niegdyś starostwo. —

1. Mirgoród miasto Rossyjskie
w Gubernii Kijowskiey. Ma 3000
mieszkańców i 4 jarmarki na bydło
i zboże. —

1. Mirogród miasteczko w byłym
Województwie Bracławskim. —

1. Miropol miasteczko w byłym Wojewodztwie Wołyńskim nad Słuczą.

2 Mława miasto z 124 dymami a 1055 mieszkańcami powiatowe w byłym Wojewodztwie teraz podobnie w departamencie Płockim. Tutay Żydzi niemogą mieszkać.

Mniszew wieś znaczna z Klasztorem parafialnym i pięknym pałacem nad Wisłą przy ujściu w nią Pilicy; o 7 mil od Warszawy na wielkiey drodze do Lublina. Należała z przyległą włością do Xiążąt Sapiehów.

1. Mnoha rzeka w byłym Wojewodztwie Kijowskim.

1. Mnohoy miasteczko w byłym Wojewodztwie Kijowskim nad Rzeką Mnohą.

Modliborzyce miasteczko w byłym Województwie teraz departamencie Lubelskim o 8 mil na południe ku zachodowi od Lublina. Ma Kościoł farny murowany, i 162 dymów, położone w pięknej okolicy górzystey. Należy przez połowie do Wiercińskich i Dolińskich.

Modrzew miasteczko w byłym Księstwie Siewierskim teraz departamencie Krakowskim. —

Mogilnica miasteczko w byłym Województwie Rawskim teraz w departamencie Warszawskim na wielkiey drodze z Warszawy do Krakowa, ze stacyą pocztową; Kościołem murowanym. Należy do familii Walickich których pałac iest niedaleko ztąd w Małey wsi.

Mogilnica znaczna wieś w byłey Ziemi Chełmińskiey teraz departamencie Lubelskim między Krasnostawem i Chełmem ma pałacyk nowy i należy do familii Węgleńskich.

Mogiła wielka wieś o milę na wschód od Krakowa z sławnym opactwem cystersskim i szkołą. Nazwisko ma od mogiły pokrywającey zwłoki Wandy.

2. Mogilany wieś o 2 mile od Krakowa z pierwszą posztą na drodze do Wiednia należy do pani z Xiążąt Massalskich Potockiey. —

3. Mogilno otwarte miasteczko w byłym Województwie Inowrocławskim teraz w departamencie Bydgoskim o 4 mile od Gniezna. Mieszkańcy wyżywiaią się rolnictwem. —

1. Mohilów miasto stołeczne Gubernii tegoż imienia rozciągaiące się po obydwóch stronach Dniepru. Nazwisko tego miasta nad Dnieprem leżącego pochodzi od mogił których wiele w tey okolicy. Jest tam 1770 Chrześcianskich, 255 Żydowskich domów ceglane magazyny i inne budowle rządowe

Talkie bis Kupstwa tainskie i Greckie tudz Kollegium Jezuickie, Handel tameczny jest dami ruskiemi, iest bardzo znaczny. Gubernia Mohilowska składa się z następujących okręgów Sennoeckiego, Orszańskiego, Mohilowskiego, Rohaczewski, Mścisławski, Czausyjski, Czyrykowski, i Nowo-Bielicki. —

1. Mohylow małe miasto nad Dniestrem w byłym Województwie Podolskim, teraz stołeczne okręgu Gubernii Podolskiej. —

Mokobody, miasteczko w byłym Województwie Podlaskim, teraz w departamencie Siedleckim; niegdyś miejsce sądów ziemi Drohickiej. —

Mokotów wieś o ćwierć mili od Warszawy na wielkiej drodze do Lublina. Tameczny ogród angielski, dzieło Xiężny Grabskiej Czartoryskiej Lubomirskiej iest iedną z naypięknieyszych okolic Warszawy. —

2 **Mokrotin** kolonia Szwabów w Dobrach
Mierzwicy w Gallicyi cyrkule Żółkiewskim
Są tam plantacye zupełnie dobrego rha-
barbaru. —

1. **Mołczerz** miasteczko w bywszym
Województwie Nowogrodzkim nad rzeką Mi-
kołajem upadającą w Niemen.

1. **Mołodzieczno** miasteczko w by-
wszym Województwie Wileńskim blisko
źródeł rzeki Berezyny —

113. **Mołoga** miasteczko Rossyiskie w Guber-
nii Jarosławskiey ma 11000 mieszkańców tru-
dniących się po większey części żeglugą na Wo-
dze niedaleko ztamtąd. Są tam dwa jar-
marki znaczne.

1. **Mołotyńce** miasteczko w byw-
szym Województwie Kijowskim z pię-
kną cerkwią murowaną —

1. **Monasterszczyzna** miasteczko w byłym Województwie Mścisławskim. —

2 **Monasterzyska** miasteczko w Galicyi Cyrkule Stanisławowskim niedaleko Dniestru w pięknej okolicy. Ma kościół, pałac, i należy do P. Potockiego starosty Halickiego. —

1. **Monasterzyska** miasteczko w byłym Województwie Wołyńskim. Inne w Bracławskim przedtem obronne. —

1. **Monkarowa** miasteczko w byłym Województwie Kijowskim. —

1. **Morawica** miasteczko w departamencie Krakowskim z kościołem parafialnym przedtem pałacem ozdobne. Inne tegoż imienia w byłym Województwie Wołyńskim nad rzeką Ikwą powyżej Dubna. —

2 Morcza miasteczko w Gallicyi w cyrkule Halickim.

Mordy miasteczko w departamencie Siedleckim niedaleko od Bugu.

2 Mościska miasteczko i włość w Gallicyi Cyrkule Przemyślskim na wielkiey drodze pocztowey.—

1. Mosty miasteczko i włość w byłym Woiewodztwie Mińskim w Litwie.—

2 Mosty wielkie miasteczko w Gallicyi Cyrkule Żołkiewskim.—

1. **Moszna** miasteczko w byłym Województwie Kijowskim.

3 **Moszyn** miasteczko o 2 mile od Poznania na 75 domów a 700 mieszkańców.–

3 **Motowidłowka** miasteczko niegdyś obronne w byłym Województwie Kijowskim.–

Mozgawa rzeczka w byłym Województwie teraz departamencie Krakowskim sławna porażką Mieczysława Starego przez braci wpada w Wisłę 7 mil od Krakowa.–

1. **Mozyr** miasto dość znaczne w byłym Województwie Mińskim nad rzeką Prypecią zbudowane. Ma na niej cokolwiek handlu, tu dziś stacyę pocztową.—

Mroga rzeka w bywszym Województwie Rawskim teraz departamencie Warszawskim.

2. Mrzygłód miasteczko szlacheckie w Galicyi cyrkule Sanockim.

1. Mścibów miasteczko w bywszym województwie Nowogrodzkim powiecie Wołkowyskim, z miastem z starostwem.—

1. Mścisław miasto niegdyś stołeczne województwa w Litwie z zamkiem, Zborami, katedrą Ruską, i wielo murowanemi domami, leży nie daleko rzeki Sozy o 7 mil od Smoleńska, Bywsze województwo Mścisławskie niemiało żadnych powiatów Sejmikowało w Mścisławiu.—

Mstów miasteczko z 720 mi[eszkańcami] w byłym Województwie Sieradzkim teraz departamencie Krakowskim. Są tutay Fabryki sukna.—

2\. Mszanna miasteczko z byłym starostwem w dawnym Województwie Krakowskim, teraz w Galliçyi Cyrkule Myślenickim.—

Mszczonów miasteczko w by[łym] Województwie Rawskim teraz departamencie Warszawskim na [...] drodze do Piotrkowa i Wrocławia. Było przedtem Starostwem danym domowi Radziejowskich.

1\. Muchawiec rzeka w byłym Województwie Brzeskim Litewskim [...] Bug płynący z Wisłą do morza Baltyckiego a kanałem połączon[a] iest z Prypecią, uchodzącą do D[niepru] wpadaiącego w morze Czarne; tym [...] sposobem ustanowiony iest związek [...] dwóch mórz, ale nie doszedł wyżej [...]

1. Murachwa miasteczko w byłym Województwie Bracławskim przy granicy Podolskiego. Przedtem było znaczniejsze. —

3. Murowana Goślina miasteczko o 2 mile od Poznania, ma 91 domów i 1000 mieszkańców prze[...]stowe potażów przez ſwtowę i skórców, tudzież wiele gorzelni. — Na przedmieściu z 12 domów złożonym mieszkaią Żydzi. —

2. Muszyna włość Kameralna w Gallicyi Cyrkule Sandeckim nad rzeką Poprad.

2. Myślenice miasto i włość rządowe należące do Starostwa Krakowskiey, teraz stołeczne Cyrkułu w Gallicyi na wielkiey drodze, z Krakowa do Lwowa; z stacyą pocztową, i pięknemi domami. —

1. **Mysz** miasto znaczne w byłym
województwie Nowogrodzkim z szkoła-
mi zało[żonemi] niegdyś od Jana Kar[ola]
Chodkiewicza którego było dziedzictwo
Później Książęta Massalscy się z niego
pisali. – O 9 mil od Nowogródka. –

Myszeniec miasteczko w byłym
Województwie Mazowieckim, powiecie
Ostrołęckim.

Myszkin miasto stołeczne
okręgu w gubernii Jarosławskiej

113. **Mzeńsk** miasto w państwie
Rossyjskim stołeczne okręgu
Gubernii –

111

Mzurki wieś w bywszym Woje
wodztwie Sieradzkim teraz departa
mencie Kaliskim o 2 mile od Piotr
kowa, z stacyą pocztową

N. 1. Nacza rzeka i miasteczko w byłym
Województwie Brzeskim Litewskim. – Tego
imienia rzeka w powiecie Lidzkim przy
granicy Trockiego. Takie w Mińskim
rzeka iestość. –

Nadarzyn miasteczko z 430 mie-
szkańcami w Departamencie Warszawskim
o 3 mile od Stolicy na wielkiey drodze pocz-
towey do Piotrkowa i Wrocławia. Ma
piękny Kościół nowy, wymurowany z fun-
duszu zostawionego przez zmarłego Het.
Ogińskiego do którego wraz z przyległym
Młochowskim pałacem należało to mia-
sto. –

2. Nadworna miasteczko i włość
Kameralna w Galicyi cyrkule Stanisła-
wowskim w tym mieyscu iest główny
urząd solny Cesarski, a w przyległey
wsi [illegible] iest warzelnia. –

Nadziel miasteczko w byłey
Ziemi Chełmskiey. –

Nagłowice wieś w byłym Województwie teraz departamencie Krakowskim o 3 mile od Małogoszcza, w tey pisze się familia Rejów. —

3. **Nakło** małe miasto niegdyś powiatowe w Województwie Gnieźnieńskim teraz departamencie Bydgoskim nad Notecią. Ma 995 mieszkańców Katolickich a 180 Żydowskich. Rolnictwo jest głównym zatrudnieniem mieszczan.

Nakło znaczna i porządna wieś z pałacem między Szczekocinami a Lelowem w departamencie Krakowskim należy do Bystrzanowskich

Nałęczów wieś w Lubelskim z pałacykiem i wodami mineralnemi należy do Małachowskich od któ-rych wziął nazwisko.

1. **Nalibok** miasteczko nad Rzeką Sawą w byłym Województwie Nowogrodzkim ma wielką hutę, należy do Xiążąt Radziwiłłów. —

2. **Najarów** miasteczko w Galicyi w byłym kole Brzezańskim należące wielo przyległemi i samemi Brzezianami do Xżny Izabelli Lubomirskiej Marszałkowej W. Koron.

Naramice wieś w byłym Województwie Sieradzkim teraz departamencie Kaliskim na wielkiej drodze z Warszawy do Wrocławia z stacyą pocztową. —

1. Narew znaczna rzeka Polska po-
czynająca się w Litwie płynie przez Po-
dlasie i Mazowsze a wpada w Bug przy
Serocku. Od Nowegroda Mazowieckie-
go zaczyna być spławna.

1. Narew miasteczko nad Rzeką te-
goż imienia w dawnym Wojewódz-
twie Podlaskim, ma 430 mieszkańców
83 domy i 20 pustych placów. —

1. Narocz miasteczko w dawnym
Województwie Wileńskim nad rzeką
tegoż imienia wpadającą do Wilii

2. Narol miasteczko porządne w daw-
nym Województwie Bełzkim teraz
w Gallicyi cyrkule Żółkiewskim
Ma Kościół Katolicki Cerkiew Gre-
cką i pałac okazały z wielkim
ogrodem i upiększonemi przyległe-
mi miejscami. Dziedzictwo JW. P.
Felixa Łosia Wojewody Pomor-
skiego — —

Nasielsk miasteczko w byłym województwie Mazowieckim w ziemi Ciechanowskiey, teraz departamencie Płockim. — Ma 165 dymów i 1180 mieszkańców. Nabyi zostały tem dobra mi Chrzcinskiemi do familii Dąbskich. —

1. **Nasitow** miasteczko w byłym województwie Wileńskim powiecie Oszmiańskim.

1. **Nastole** miasteczko w byłym województwie Mińskim, powiecie Mozyrskim niegdyś było starostwem. —

2. **Nawaria** miasteczko i wsie z papiernią w Galicyi cyrkule Lwowskim. —

1. **Neshin, Nezbin** miasto Rossyjskie stołeczne Cyrkułu w Guberni Czernichowskiey. Ma 1600 mie szkańców, którą to znaczna ludność pochodzi z mocnego handlu tego miasta. Na tutejsze 3 wielkie Jarmarki przybywają Kupcy, polacy, rossyiacy, Grecy, ormianie, i Tatarzy.—

Newel miasto rossyjskie w Guberni Witebskiey stołeczne okręgu. Ma 855 Mieszczan, 125 Żydów 4 jarmarki i w bliskości wiele jezior.

2. **Niebylec** miasteczko w Gallicyi Cyrkule Pilzińskim niedaleko Wisłoki o milę od Cedra.—

2. **Niebylec** miasteczko i włość w Gallicyi Cyrkule Jasielskim.—

1. **Niechniewice** miasteczko w byłym Województwie Nowogrodzkiem o 2 mile od Korelic.

1. **Niechworów** byłe starostwo w dawnym Województwie Kijowskim, o 2 mile od Katelny. —

1. **Niedźwiedzice** miasteczko w byłym Województwie Nowogrodzkim o 3 mile od Lachowic. —

2. **Niegowice** miasteczko w Galliciji Cyrkule Bocheńskim

1. **Niemen** znaczna rzeka Litewska poczynająca się w byłym Województwie Nowogrodzkim płynie pod Grodnem, Kownem, Memlem; zabiera w siebie wiele większych i mniejszych, między innemi Szczarę, Merecz, Wilię, Szeszupę a wpada przez zatokę Kurische Haff

zwaną w morze Baltyckie. Odtąd płynie przez kray Pruski nazywa się Memel. Pod panowaniem Zygmunta Augusta Mikołay Tarło oczyścił Niemen i ustawił spław na nim własnym kosztem; za co mu był wzniesiony pomnik nad brzegiem tey rzeki; przez tego wieszcz Szredera podał potomności czynów patryotyczny. —

1. **Niemenczyn** włość Xiążąt Maszalskich wszła w posagu w dom Potockich; w Woiewodztwie Wileńskim. —

1. **Niemirów** miasto wybornie w Woiewodztwie Braclawskim powiecie Winnickim pamiętne Kongressem r. 1737 który potkay zawarł między Rossyią Austryą i Turcyą. Ma 400 domów porządnie budowanych po większey części zamieszkanych przez Żydów znaczne fabryki skór na wzór Angielskich wyprawianych tudzież kattunów. Jest tam także pałac i ogród Xięcia Wincentego Potockiego byłego Podkomorzego Koronnego Starosty Lubelskiego dziedzica dóbr tych. —

Niemirów miasteczko w by
łym woiewodztwie Podlaskiem Zie
mielnickiem teraz w departamencie Sie
dleckim.—

1. **Niemonoyce** Królewszczyzna
w byłym Woiewodztwie Trocki
niedaleko rzeki Niemna.

2. **Niepołomice** miasteczko m
leżące o 4 mile od Krakowa w Gal
cyi Cyrkule Bocheńskim - słynące z
ze wielkie lasy w dawnych wieka
ciecze znaczniejsze przeto Niepoło
mice były ulubionym letnim miesz
kaniem Kazimierza Wielkiego i Król
z familii Jagiellońskiey dla wyborny
łowów.—

Nieporent wieś o 3 mile od Warsza-
wy na północ nad Bugiem, była ulubio-
nym mieszkaniem Króla Jana Kazimierza
należy do Imienia Potockich —

1. **Nieśwież** miasto znaczne w Litwie
w byłym Województwie Mińskim, sto-
lica wielkich dóbr Xiążąt Radziwił-
łów w tych stronach. Jest cokolwiek
warowne, dobrze zabudowane, ozdobio-
ne Kościołami, Szkołami i pałacem Xią-
żęcym. — W niedawnych czasach wyni-
szczony z Konfederacyi Barskiej, skar-
biec tameczny ogromne zawierają-
cy Bogactwa wiele był uszkodzony.

3. **Nieszawa** miasteczko przedtem
starościńskie w byłym Wojewódz-
twie Brzeskim Kujawskim teraz de-
partamencie Bydgoskim — Leży nad
Wisłą ma prawo na tey rzece i 830
mieszkańców. —

1. **Niesczerda** miasteczko w[illegible] wrzym Województwie Połockim o [illegible] mil od Połota.—

1. **Nieszawa** miasteczko w tymże Województwie Połockim nadrzeka tegoż imienia.—

1. **Niswięta** rzeka w Litwie wpadająca w Niemen.

Niezdów pierwszy pałacy[illegible] XiąŻąt Lubomirskich przy Opol[illegible] w Lubelskim.—

2. Nizankowice włość i miaste
czko Szlacheckie w Gallicyi Cyrkule
przemyślskim —

2. Niżniów miasteczko i włość
nad Dniestrem, w Gallicyi Cyrkule Sta
nisławowskim; ma fabrykę skałek
do Broni dla woyska. Należy do
Xięcia Jabłonowskiego. —

1. Noryń rzeka w byłym Wo
jewództwie Kijowskim wpada do
Uszy a z tą do Prypeci pod Czarno
bylem. —

1. Nostowice królewszczy
zna w byłym Województwie
Wileńskim, konstytucyą niegdyś
Seymową oddana na fundusz
Artyleryi. —

3. **Notec**, znaczna rzeka polska
poczynająca się z jeziora przy
Sempolnie, w byłym Województ-
wie Jnowrocławskim przy Nakle,
zaczyna być spławna, a wpa-
da w Wartę przy Santoku. Po o-
bydwóch jej brzegach ciągną się rabo-
ny mające torf, a w wielu miej-
scach przez założone groble u-
korzystnione. – Od Nakla idzie
kanał do Bydgoszczy, tędy złą-
czé z Wisłą. Ma on 11 śluz i no-
statki o 600 Centnarach. —

Nowagóra małe miasteczko
o 3 mile na północ od Krakowa; w
okolicy przedtem kruszce mające

Nowaja-Belica nowo
założone miasto Rosyjskie sto-
łeczne okręgu w Guberni Mohi-
lowskiej. – Na północo-Zachód z-
tąd leży miasto Staraja-Belic

Nowe Brzesko miasteczko z stacyą pocztową, na wielkiey drodze z Krakowa do Lublina.

2. Nowemiasto, miasteczko w Gallicyi Cyrkule Sanockim nad rzeką Wiswa.—

Nowemiasto miasteczko nad Pilicą na wielkiey drodze pocztowey z Warszawy do Krakowa. Ma stacyą pocztową, kościoł farny, drugi z klasztorem Kapucynow i pałacyk z ogrodem. Było to przedtem dziedzictwo Granowskich, poźniey Swidzińskich, teraz Małachowskich; dawniey w byłym Woiewodztwie Rawskim, teraz departamencie Warszawskim.

Nowemiasto albo Nowy Korczyn miasto w byłym Woiewodztwie Sandomirskim, stołeczne powiatu przy ujściu Nidy w Wisłę. Kazimierz wielki odbudował na nowo to miasto. Jest tam stacya pocztowa

na drodze z Krakowa do Lublina. Teraz
należy do departamentu Krakowskie
go. —

Nowemiasto miasteczko w byłym
Województwie Sandomirskim ziemi
Ciechanowskiey teraz w departamen
cie Płockim. —

1 Nowogród z przydatkiem Weli
kiy miasto stołeczne Gubernii No
wogrodzkiey tegoż imienia; leży po obu
dwóch stronach rzeki Wołchowa przy
iey wyściu z ieziora Ilmen i iest je
dnem z naydawnieyszych w tych kra
jach. — Od 9go Wieku miało to miasto
własnych Xiążąt w 12 przyięło
kształt Rządu Republikanckiego
pod którym do wielkiey przyszło po
tęgi i panowało nad okolicami
dalekiemi aż do morza Baltycki
go i Białego. W 13 wieku miasta
hanzeatyckie założyły tam Kantor
handlowy dla związku tego z tem
okolicami Rusi. Ten stan prze
trwał dwa wieki i wiele się przyczy
nił do wzrostu tego miasta. — W
16. Car Iwan Wasilewicz podbił je
i iego okolice — Ma arcybiskupstwo
fundowane 1165. Kościół Kate
dralny i pałac Arcybiskupi są w
obrębie zamku zwanego Kreml,
które to miano zostało także po
źniey

nadane i zamkowi w Moskwie. Dziś mało wi=
dać śladów dawney tego mieysca wielkości i po=
tęgi. Ma one w prawdzie obwodu na milę
ale w tem iest wiele pól i placów pustych
jednak ma dotąd 62 cerkwie 6 klasztorów
12 budowli rządowych, 1512 domów i
między którerni 40 murowanych a tyl=
ko 7126 mieszkańców. Kupcy pro=
wadzą handel w kramach niektórem
ayeh. Jest tam wielka fabryka płó=
cien żaglowych, dostarczaiąca coro=
~~cz~~ocznie admiralicyi 4000 sztuk.
Także są w Nowogrodzie garbarnie
skórzane i blechy woskowe. Guber=
nia Nowogrodzka ma 564,000 dusz,
a dzieli się na 7 okręgów.

Nowogród Sewerskoy mia=
sto Rossyiskie nad rzeką Desna, stolica nie=
gdyś przedtem Gubernii od niego na=
zwaney, teraz należney do Czernie=
chowskiey. Handel tego miasta iest
znaczny płodami tey okolicy, ja=
ko to: łoiem, woskiem, lnem, kono=
piami, słoniną, bydłem i t. d.

Nowodwór miasteczko porzą=
dne przy ujściu Bugu w Wisłę o
3 mile na północ Warszawy.
Ma kościół parafialny i kilka do=
mów ozdobnych przez Księcia Stani=
sława Poniatowskiego wymurowa=
nych.

3 **Nowodwór** królewszczyzna w byłym Województwie teraz departamencie Poznańskim. —

Nowogrod miasteczko nad stawa w byłym Województwie Mazowieckim ziemi Łomżyńskiej teraz w departamencie Łomżyńskim — tutay Narew zaczyna bydź spławna dla większych statków —

1. **Nowogrod** zwany Siewierski miasto stołeczne powiatu w byłym Województwie Czernichowskiem od 1686 Rossyi ustąpionym. Seymiki i urzędy tego powiatu przeniesione były do Włodzimierza w byłym Województwie Wołyńskiem. —

1. **Nowogrodek** miasto stołeczne byłego Województwa Nowogródzkiego w Litwie i przedtem znaczne teraz zaś ubogie. —

1. **Nowogród Wołyński** przedtem zwane Zwiahel, miasteczko nieda[le]urno zał[o]żone przed rzeką Słucz wpadaią ca w Horyń, w byłym Województwie Wołyńskiem jest mało znaczące.

Nowopole miasteczko w byłym Województwie teraz departamencie Krakowskim nad rzeką Pilicą, w tey miał być zamek Potok, gniazdo familii Potockich Pilawitów.

Noworzew miasto Rossyjskie nad małym iezior[k]em Pondo w Gubernii Pskowskiey. —

1. **Nowosiołki** imię kilku kro[ć] powtórzone [illegible] jako to w Ziemi byłey Chełmskiey, w Województwie podolskim powiecie Latyczewskim także Nowaymodzekim. —

1. Nowydwór miasteczko w byw-
szym w Woiewodztwie Trockim o 2
mile od Grodna. —

2. Nowytaniec miasteczko i staro-
w Galliçyi cyrkule Sanockim nad rze-
ka Pielnica. —

2. Nowytarg miasteczko [illegible]
z starostwem w górach w Galliçyi
cyrkule Myslenickim —

Nur miasto nad Bugiem przy
ujściu w niego Nurca w byłym
Woiewodztwie Mazowieckim sto-
łeczne Ziemi swego imienia, te-
raz w departamencie Łomży-
nskim —

O

3. Obra Ober miasteczko w byłym Województwie teraz departamencie Poznańskim nad rzeką Obrą z 88 dymami. —

2. Obertyn miasteczko w Galicyi cyrkule Stanisławowskim, pamiętne wygraną tam bitwą wielką przez Tarnowskiego nad Wołochami. —

1. Obodowka miasteczko w byłym Województwie Bracławskim o 3 mile od Niemirowa.

1. Obola rzeka przyrzynająca się z Stat połockich wpada w Dźwinę. —

3 **Oborniki** miasteczko o 3 mi-
le od Poznania i ma 115 domów
a 770 mieszkańców między który-
mi wiele żydów jest stołeczne
powiatu w departamencie Po-
znańskim.—

Obory wieś o 3 mile na połu-
dnie od Warszawy na wielkiey
drodze pocztowey do Lublina, ma
pałacyk w bliskiey wsi Jeziorney
stacya pocztowa. Należy wraz
z tą i innemi przyległościami
do [illegible] Potockich Wielopolskich

3, **Obra** dawne miasto w byłym wo-
jewództwie teraz departamen-
cie Poznańskim; z sławnym op-
actwem cysterskim.—

1. **Obryń** włość w byłym Województwie Nowogrodzkim gniazdo familii Obryńskich.

3. **Obrzycko** miasteczko nad Wartą w byłym Województwie teraz departamencie Poznańskim, ma 210 domów i 1800 samych niemieckich mieszkańców, między którymi jest 90 sukienników. — Należy do familii Raczyńskich.

1. **Ochmatów** miasteczko w byłym województwie Kijowskim przy granicy Bracławskiej, i sławne potyczką tam wygraną przez Koniecpolskiego hetmana. —

1. **Oczaków** twierdza przy ujściu Dniepru w morze Czarne. Wzięta była naprzód przez Rossyan na Turkach R. 1737, ale w następnym po zniesieniu fortyfikacyi dobrowolnie opuszczona. — Turcy obwarowa...

iż nanowo, a 1788 była znowu wzięta [illegible]
mem przez Rossyan i przy pokoju przy
nich zatrzymana; należy teraz do gu-
bernii Mikołajewskiey. — Okolica bezle-
śna a stepowata zamieszkała iest przez
Kozaków i Tatarów. — Miasto zburzone
iest prawie zupełnie. —

1. Oczyce miasteczko w byłym Woje-
wództwie Mińskim o mil 13 na wschód
od Mińska. —

1. Odelsk miasteczko z 172 dyma-
mi i 600 mieszkańcami w byłym
Województwie Trockim powiecie Gro-
dzieńskim. —

Odrowąż, miasteczko bardzo sta-
rożytne i wsi podobne, w byłym
Województwie Sandomirskim powiecie
Opoczyńskim, niegdyś dziedzictwo
familii Odrowążów, która wydała
wielu znakomitych rycerzy i mę-
żów.

i dwóch Kanonizowanych w Kościele Rzym-
skim Świętych, Jacka pogrzebanego u
OO. Dominikanów w Krakowie, i Czesła-
wa u OO. Dominikanów Wrocławskich.
W Kościele parafialnym odrowązkim
jest stary obraz pierwszego, zesła-
ny plebanowi niegdyś tamtejszemu
przez Klasztór Krakowski. —

Odrzywół miasteczko w byłym
Województwie Sandomirskim powiecie
Opoczyńskim, teraz departamencie Ra-
domskim — Leży na wielkiej dro-
dze pocztowej z Warszawy do Krakowa.

1. **Odzielsko** miasteczko w byłym
Województwie Trockim między Kryn-
kami a Grodnem. —

1. **Okaynie** starostwo w byłym
Województwie Wileńskim w posiadaniu
emfiteutycznem familii Końców —

1. **Okmiany** królewszczyzna w bywszym Woiewództwie Wileńskim powiecie Wiłkomirskim. —

1. **Okmiany** królewszczyzna w bywszym Xięstwie Żmudzkim. —

Oksza miasteczko w bywszym Woiewództwie, teraz departamencie Krakowskim niedaleko wielkiey drogi pocztowey z Krakowa do Warszawy.

Okuniew miasteczko z 58 dymami kościołem i stacyą pocztową na wielkiey drodze z Warszawy do Wilna. Należy w przeszłości należało do familii Kuczkich. — przedtem w Woiewództwie Mazowieckiem teraz departamencie Warszawskim. —

Olesin bardzo piękny ogród angielski blisko Kurowa w Lubelskim należy do imienia Potockich.

2. **Olesko** miasteczko, zamek i włości w Galicyi Cyrkule Złoczowskim o 8 mil od Lwowa należy do familii Zielińskich. Tutay urodził się r. 1629 Jan Sobieski, którego matka z domu Daniłłowiczowna odziedziczyła te dobra po swym Ojcu sławnym Stanisławie Żółkiewskim. Król Jan zbudował w bliskości piękny pałac w Podhorcach. Dobra te po Królu dziedziczyła familia Rzewuskich ale je dawno zbyła. —

Oleśnica miasteczko w dawnym Województwie Sandomirskim powiecie Wislickim teraz w departamencie Krakowskim. Jestto miejsce sławne gniazdem familii Oleśnickich teraz należy do Kalinowskich, którzy tu mają pałacyk. Leży na wielkiey drodze pocztowey z Krakowa do Lublina. —

1. **Oleszna** miasteczko w tym Województwie Kijowskim a przy ujściu rzeczki tegoż imienia do Warty. —

2. **Oleszyce** miasteczko w dawnieyszym województwie Ruskim, ziemi Przemyślskiey o 4 mile na wschód Sieniawy, teraz w Gallicyi. Ostatecznym schronieniem pałacyku, umarł r. 1716 Adam Sieniawski Kasztelan Krakowski Hetman Wielki Koronny, który te mięsce lubił i założył tutay ogród ieden z nayprzyjemnieyszych podówczas w Polszcze; ten iest dotąd w naylepszym porządku utrzymywany, a główny szpaler iego naywyższy podobne sposobu utrzymujący się dotąd które do Jana Sobieskiego należały jakoto w Wilanowie, w Piaskowicach w Lubelskiem; i w Wysochu pod Jarosławiem. Dobra Oleszyckie wraz z Sieniawą i innemi ogromnemi weszły w dom Książąt Czartoryskich po córce ostatniego z domu wspomnianego Adama Sieniawskiego. —

1. **Olewsko** miasteczko w byłym Województwie Brzeskim Litewskim powiecie Pińskim w starym [illegible].

1. **Olexiniec** Stary i Nowy dwa miasteczka w byłym Województwie Wołyńskim, blisko siebie leżące przy Granicy Galicyi. –

1. **Olgopol** miasto Rossyjskie stołeczne Cyrkułu w Gubernii Podolskiey. Zwało się przedtem Czeczelnik. –

1. **Olita** otwarte miasto nad Niemnem w byłym Województwie Trockim teraz w Rossyjskiey Gubernii Trockiey z stacyą pocztową. –

1. **Olkieniki** miasteczko i było starostwo w dawnym Trockim Województwie pamiętne Konfederacyą czyli bojem domowym r. 1700.

Olkusz. miasteczko w bywszym Województwie teraz departamencie Krakowskiem stołeczne powiatu o 3 mile na północ od Krakowa — Było przed dwoma wiekami sławne przez obfite kopalnie srebra i ołowiu mieszczan miało bardzo bogatych. Teraz cał podupadłe. —

1. **Olszany** małe miasto w bywszym Województwie Wileńskiem, w Litwie. —

Olsztyn miasteczko niedaleko Częstochowy w bywszym Województwie teraz departamencie Krakowskiem Było przedtem starostwem — Ma opustoszały zamek i kryj w okolicy skalistey. —

1. **Ołyka** miasto w byłym Woje-wództwie Wołyńskim stołeczne ordy-nacyi tegoż imienia Xiążąt Radzi-wiłłów. – Ma Kościoł farny którego proboszcz iest infułatem. Jest tam Zamek murowany. –

1. **Onikszty** miasteczko i było sta-rostwo w dawnym Województwie Wi-leńskim. –

3. **Opalenica** otwarte miaste-czko w byłym Województwie teraz departamencie Poznańskim. Ma 144 domy 1770 mieszkańców. Było to gniazdo sławney familii Opa-lińskich wygasłey 1776 na Woycie-chu Wojewodzie Sieradzkim. –

M. **Opalin** miasteczko w byłey Ziemi Chełmskiey na prawey stronie Buga. — Było to starostwo w posiadaniu familii Potockich. —

Opatów miasto z 480 domami między któremi wiele murowanych w byłym województwie i powiecie Sandomirskim teraz stołeczne powiatu departamentu Radomskim na wielkiey drodze z Krakowa do Lublina z stacyą pocztową. Było to niegdyś dobro zakonu Templaryuszów fundowanych przez Henryka Xięcia Sandomirskiego, Syna Bolesława Krzywoustego, potem nabyte do familii Szydłowieckich teraz do Xiążąt Lubomirskich. Tutay odbywały się Seymiki Województwa Sandomirskiego — Mieszkaiący tu Żydzi trudnią się czynnie rozmaitym handlem aż do naprzykrzenia przejeżdżaiących. —

Opatowek miasteczko z 400 mieszkańcami o półtory mili na wschód od Kalisza. —

Opatowiec miasteczko z 118 domami w byłym Województwie teraz departamencie Krakowskim nad Wisłą przy drodze pocztowej z Krakowa do Lublina. — Należało z przyległościami do Benedyktynów w Tyńcu, teraz do familii Walewskich. —

Opoczno miasto z 262 domami w byłym Województwie Sandomirskim teraz stołeczne powiatu w Departamencie Radomskim leży na wielkiej drodze z Warszawy do Krakowa i ma stacyą pocztową. — Starostwo opoczyńskie od lat blisko 100 zostaie w posiadaniu familii Małachowskich wielkie dobra w tey okolicy posiadającey. —

Opole miasto z 226 domami w byłym Województwie teraz departamencie Lubelskim o 2 mile na wschód od Wisły a o 6 na południe-zachód od Lublina. Założone było przez Władysława Księcia Opolskiego na Śląsku rejenta Królestwa pod Ludwikiem. Należało potem do familii Stupelskich, Tarłów, Książąt Lubomirskich którzy tutay wielki pałac wiele domów wznieśli w mieście i ogród. — Teraz weszło w dom. Rzewuskich. Ta

tutay Pijarzy utrzymuiący parafię szkoły. —

Oporów wtoś w byłym Woiewodztwie Łęczyckim niegdyś gniazdo Oporowskich; ma zamek i Klasztor Paulinów

1. **Opayzypsa** rzeka w byłym Woiewodztwie Wołyńskim połączona z rzeką Iwa przybiera nazwiska Stern. —

1. **Orany** miasteczko maiące 80 domów i stacyą pocztową w byłym Woiewodztwie Trockim w Litwie. —

Orchowek miasteczko i włość nad Bugiem, w byłey ziemi Chełmskiey teraz departamencie Lubelskim należy do dobr Włodawskich Xięcia Czartoryskiego. —

Orle miasteczko szlacheckie w byłym Województwie Podlaskim teraz departamencie Łomżyńskim; ma 240 dymów i 1000 mieszkańców.

Orłów miasto w byłym Województwie Łęczyckiem teraz z tegoż powiatu w departamencie Warszawskim. —

1. **Orsza** miasto w byłym Województwie Połockim stolarne powiatu teraz obwodu w guberni Rossyiskiej Mohilowskiey. – Ma 5 Kościołów Katolickich 3 cerkwie ruskie Kollegium Jezuitów 499 mieszczan i 430 Żydów. —

3. **Osieczno** miasteczko w byłym Województwie teraz departamencie Poznańskim. —

Osiek miasteczko w byłym Wojewodztwie i powiecie Sandomirskim teraz w dypartamencie Radomskim; niedaleko Sandomirza i Wisły. —

Osiek miasteczko w byłym Wojewodztwie Mazowieckim ziemi Czerskiey teraz w dypartamencie Warszawskim. —

2 **Ostawa** mała rzeka w Gallicyi cyrkule Sanockim w San wpadająca.

1. **Osmatów** lub **Oszmiatów** miasteczko w byłym Wojewodztwie Kijowskim nad rzeką Wiczą, bliżko granicy Bracławskiey. —

Osmolice wielka wieś z pięknym pałacem o 2 mile od Lublina na południe przedtem dziedzictwo Rudzinskich teraz Grabowskich. —

Osmolin otwarte miasteczko w byłym Województwie Rawskim ziemi Gostyńskiey teraz w departamencie Warszawskiey.—

3 **Ossa** rzeka w Prussach Zachodnich wpadaiąca w Wisłę powyżey Grudziąza.—

2 **Ossiek** miasteczko zamek i włości w Gallicyi Cyrkule Jasielskim.—

Ossolin wieś o 2 mile od Sandomierza z starożytnym zamkiem gniazdo familii Ossolinskich.—

Ossowiec miasteczko otwar
z 38 dymami w byłym Wojewo
Podlaskiem powiecie Goniadzkim
teraz departamencie Łomżyński

1. Ostrog nad rzeką Horyń mia
sto w byłym Wojewodztwie Woły
skiem stołeczne niegdyś Ordynacyi
żąt Ostrogskich, ktory założyc
przeznaczył, porzyście swego dom
te dobra na ustanowienie orderu
tanskiego w Polszcze. Ale po wy
ginieniu familii Ostrogskiej Xią
ta Zasławscy potrafili odziedzic
cała ordynacyą: potych zaś wy
ginieniu weszła w dom Xiążąt
guszkow, aż dopiero 1773 we 20 po
wie lat po rozdziale tey ordynacy
przyszło do skutku ustanow
nie wielkiego przeorstwa i szere
komenderyi Maltańskich dla
chty Polskiej i Litewskiej. M
sto ostróg ma 765 domów, i 4 bo
mieszkańców.

Ostrołęka miasto z 367 dymami a 1100 mieszkańców przedtem stołeczne powiatu w Województwie Mazowieckim, ziemi Rożańskiey teraz podobnie w departamencie Łomżyńskim. W woynie Francyi z Prusami r. 1807 ważne w tey okolicy zaszły potyczki. — Leży to miasto nad Narwią a tém muy się już znaczna. —

3 **Ostroróg** miasteczko w byłym Województwie teraz departamencie Poznańskim, gniazdo starożytney familii Ostrogów. —

Ostrów miasteczko należące do starostwa Parczowskiego przedtem w Województwie teraz departamencie Lubelskim. —

Ostrowiec miasteczko szlacheckie w byłym Województwie i powiecie Sandomirskim teraz departamencie Radomskim —

Ostrowo miasteczko w byłym
Województwie teraz departamencie K
liskim. Ma 289 domów a 2360 m
szkańców między którymi 350 Ży
Jest tam wiele Sukienników i
ke Professionistów. Należy to
z innemi znacznemi włościami
do Xiążąt Radziwiłłów. —

! **Ostrożek** miasteczko nad rze
czką w byłym Województwie W
skim. —

Ostrzeszów pomimo że ku Szl
miasteczko z prawie zrujnowanym zamkiem
tem stołeczne powiatu i starostwa
województwa Sieradzkiego; teraz
dobrze powiatu w departamencie
Kaliskim. Ma 1020 mieszkańców.

2. **Oświęcim** miasto stołeczne by-
wszego Xięstwa tegoż imienia naby-
tego r. 1457 przez Króla Kazimierza
Jagiellończyka od Janusza Xięcia Oświę-
cimskiego — Leży nad Wisłą o 6 mil po-
wyżej Krakowa, przy granicy Szląską
w Gallicyi. —

1. **Oszmiana** miasto Litewskie
przedtem stołeczne powiatu w Wo-
jewodztwie Wileńskim. —

Otwock wieś z starym zamkiem
nad Wisłą o 3 mile na południe War-
szawy; tam r. 1705 widział się Król
August II z Carem Piotrem I.
należy do imienia Bielińskich. —

1. **Owrucz** miasto w byłym
województwie Kijowskim stołeczne
powiatu z starostwem w ostatnich
czasach posiadanym przez Jana Ste-
ckiego Chorążego Koronnego. —

Ojców miasteczko i starostwo
byłym Województwie teraz departa
mencie Krakowskim z zamkiem nie
mieszkanym niegdyś przez Kazi
mierza W^o^ teraz ruiny tylko. —

Ożarów miasteczko z 197 dym
mi w byłym Województwie i p
wiecie Sandomirskim teraz depa
tamencie Radomskim, gniazd
familii Ożarowskich. Miewa znac
targi nayp[i]ękniejszey pszenicy
Sandomirskiey. —

P

Pabiánice miasteczko w bywszym Województwie Sieradzkim powiecie Piotrkowskim teraz w departamencie Kaliskim. Należało z kilkudziesiąt wsiami i miasteczkiem Rzgowem do Kapituły Krakowskiej, ale później jej odjęte: składają te dobra teraz część narodowych. —

Pacanów miasteczko w bywszym Województwie Sandomirskim powiecie Wiślickim, teraz w departamencie Krakowskim na drodze pocztowej z Krakowa do Lublina. —

Pajęczno miasteczko z 133 domami i 600 mieszkańcami, w bywszym Województwie Sieradzkim teraz departamencie Kaliskim. — Rolnictwo jest jedynym zatrudnieniem mieszkańców. — W tamecznym Kościele fundowanym przez Piotra Dunina pochowani są sławni dziejopisowie Polscy Bielscy Ojciec i Syn.

3. **Pakość** miasteczko w byłym Województwie Inowrocławskim teraz departamencie Bydgoskim. Ma 330 mieszkańców; za miastem klasztor Reformatów przy którym iest 2[illegible] kapliczek wyobrażających odległość Jerozolimskich Stacyi. Do tego miejsca pobożni odbywaią Pielgrzymki. Tutaysze szkoły utrzymane były mocno od szlachty okoliczney

1. **Paniowce** miasto i zamek niegdyś warowny imienia Potockich w byłym Województwie Podolskim pamiętny iest w woynach z Turk[illegible]

3. **Paradis** miasteczko z klasztorem Cysterskim w byłym Województwie teraz departamencie Poznańskim powiecie Międzyrzeckim.

Parczeńców Parzeńców miasteczko z 758 mieszkańcami w byłym Województwie Łęczyckim teraz departamencie Warszawskim.

3. Parczów miasteczko przedtem starostwo w byłym województwie teraz departamencie Poznańskim nad samą granicą dawniejszego województwa Litewskiego Brzeskiego. Miejsce to było częstem mieszkaniem króla Władysława Jagiełły, który tamże składał kilkakrotnie Sejmy dla środkowego tegoż miasta położenia między Polską a Litwą.

Paryssów miasteczko i wieś z kościołem parafialnym w byłym Województwie Mazowieckim teraz departamencie Siedleckim. Przeszło w posagu familii Bielińskich do Krasowskich —

Pawłów miasteczko w byłey Zie-
mi Chełmskiey, teraz w departamencie
Lubelskim – Ma Kościół parafialny
należy do Biskupstwa Lubelskiego.

2 Peczeniszyn miasteczko szla-
checkie i włość w Gallicyi cyrkule
Stanisławowskim. –

Pennice wieś z pięknym pa-
łacykiem imienia Górskich o
2 mile na południe od Warszawy.

1. Perensław miasteczko w by-
łym Województwie Kijowskim.

1. Petryków miasteczko nad
rzeką Prypeć w Rossyiskiey Gubernii
Mińskiey.–

Piaseczno miasteczko z sta
rożytnym Kościołem parafialnym
o trzy mile na południe Warszawy
na drodze do Warki. Było przed
tem starostwo w ostatnich czasach
należące do Ryxa Kamerdynera Kró
la Stanisława Augusta.–

Piaski miasteczko w byłym
województwie teraz departamencie Lu
belskim o 3 mile od Lublina na wiel
kiey drodze na Ruś z stacyą pocz
tową. Ma Kościół Katolicki parafi
alny, Kalwiński Synagogę żydowską
i 1140 domów.– Położone iest w przy
iemney okolicy nad rzeczką Radomir
ką od Woli Sobieskiey płynącą.
Należy do familii Suchodolskich
religii Reformowaney.–

Piaski miasteczko o ćwierć
mili od Lublina ku południo-
wi należy do Starostwa Lubel-
skiego. —

Piątek miasteczko nad rzeką
Bzurą, w byłym Województwie
Łęczyckim teraz departamencie Wa-
rszawskim ma do 1000 mieszkańców
należało przedtem do Arcybiskup-
stwa Gnieźnieńskiego. —

1. Piątek miasteczko w byłym
[Xięstwie] województwie Żmudzkim w okoli-
cy tegoż północnej. —

1. Piatka miasteczko w byłym Województwie Wołyńskim.

Pierzchnica miasteczko w byłym Województwie Sandomirskim teraz departamencie Radomskim z 175 dymami.

1. Pieszczacz miasteczko i wtem w byłym Województwie Brzeskim Litewskim teraz w departamencie Lubelskim niedaleko Bugu.

Piotrkowa miasteczko w byłym Województwie Kujawskim Sandomirskim powiecie Chęcińskim

Pieskowa Skała albo Piasko-
wa Skała, zamek o 3 mile na północ
Krakowa w dziwnie pięknym poło-
żeniu należy do familii Wielopol-
skich. —

3 **Pietrkowa** miasteczko w by-
łym Województwie Kujawskim teraz
departamencie Brzeskim na zachód
od Brześcia. Ma 320 mieszkańców. —

Pietrkowice miasteczko w by-
łym Województwie Sandomirskim po-
wiecie Chęcińskim teraz departamencie
Krakowskim. —

Pilaszkowice bardzo wid-
na wieś w dziwnie pięknym położe-
niu o 4 mile na południe od Lubli-
na, ma dom i ogród założony przez
Króla Jana Sobieskiego. Dziś na-
leży do familii Darowskich. —

Pilica rzeka Polska poczy-
nająca się w byłym Województwie
teraz departamencie Krakowskim nie-
daleko miasteczka Pilicy. Płynie
z początku na północ potem od Su-
lejowa na wschód a wpada w Wi-
słę pod Mniszewem o 7 mil na po-
łudnie od Warszawy. Jest bystra
i tylko o kilka mil od ujścia swe-
go spławna. —

Pilica miasteczko w byłym
Województwie Krakowskim nieda-
leko źródeł rzeki Pilicy. Ma Kole-
giatę, pałac, ogród i 960 mieszkań-
ców między którymi 400 Żydów.
Było to gniazdo dawney familii
Pileckich posiadaiącey znaczne do-
bra w tey okolicy na Rusi i w Lu-
belskim. Z niey była Elżbieta wdo-
wa po Granowskim Kasztelanie
Nakielskim zaślubiona poźniey
Królowi Władysławowi Jagieł-
ło. — Teraz stołeczne powiatu w depar-
tamencie Krakowskim —

Pilzno miasto w byłym województwie Sandomirskim stołeczne powiatu i starostwa, teraz w Galicyi cyrkule Tarnowskim. — Ma stacyą pocztową na wielkiej drodze z Krakowa do Lwowa i piękną okolicę. —

Pińczów miasto z 600 domami w byłym Województwie Sandomirskim powiecie Wiślickim; teraz w departamencie Krakowskim nad rzeką Nidą. Ma kilka kościołów, pałac i na górze przybytkiej zamek spustoszały. Na rynku obszernym ale po większej części drewnianemi i murowanemi domami zabudowanym jest fontanna. — Dobra te rozległe są były niegdyś dziedzictwem potężnej familii Oleśnickich, z której Zbigniew przyjąwszy w 16 wieku religią Luterską w tym mieście założył tu szkołę, drukarnią i dał opiekę tejże stronnikom. — Na początku 17go wieku Pińczów przeszedł w dom Myszkowskich, i został z innemi dobrami oddany prawem ordynacyi, czyli Majoratu rzeczy tak rzadkiej u nas w Polsce. — Po wygaśnieniu tej linii Myszkowskich familia Wielopolskich odziedziczyła ordynacyą, a która z niej swoje imię Margrabiów Myszkowskiego. — . —

1. **Pińsk** znaczne i handlowne miasto w byłym Województwie Brzeskim Litewskim stołeczne obszernego powiatu. Jest tam Biskupstwo greckie unickie i znaczne znajdują się Garbarnie skór juchtowych i czerwonych. Okolicą po nad rzeką Piną nad którą leży to miasto iest częścią Kraju błotnistego i leśnego zwanego Polesiem w Gubernii Mińskiey. —

Piotrowin wieś w Lubelskim nad Wisłą naprzeciw Solca pamiętna w dziejach Polskich cudem S.go Stanisława na zmarłym tameczynym dziedzicu Piotrze z Paniszowa Strzemieńczyku uczynionym. —

Piotrków miasto znaczne w
szym Województwie Sieradzkim stołeczne
wiatu teraz w departamencie Kaliskim
Jest starożytne a podług podobieństwa
założone lub nazwane od sławnego Dun
na mianowanego pospolicie Piotrk
Ten będąc starostą lub Wojewodą Słęp
pod Królem Bolesławem Krzywoustym
często w mieście w Wrocławiu sobie zało
nym, gdzie też i pochowany przebywając
mógł w swym przejeździe do Skrzyn
dóbr swych głównych w Opoczyńskiem
dzadzie wstępować do Piotrkowa, albo
go wcale założyć lub podnieść i nazw
Po pogorzelisku r. 1731 odbudowało
się to miasto dosyć porządnie. Ma
nek choć mały ale przynajmniej po
zagranicznych miast wystawiony
w nim ratusz gdzie niegdyś trybu
ły się sądziły z Woli Wielkopol
Kilka Kościołów i Klasztorów, sz
ły Pijarskie, kilka ulic murow
nych i stacya pocztowa na wie
go ściencu z Wrocławia do Warsza
w 15 wieku było kilka Seymów w
Piotrkowie. — Mało miejsce
domów dobrze choć niedawnym
sobie budowanych 108 próżnych
placów i 2400 mieszkańców
wojskowych. — Żydzi mieszkają
osobnym przedmieściu i dość zna
prowadzą handel. —

1. **Pirietyn** miasto Rossyiskie stołeczne okręgu, przedtem w Guberni Kijowskiey teraz w Półtawskiey.

2. **Pistyn** wieś Kameralna i miasteczko w Gallicyi Cyrkule Stanisławowskim. Ma warzelnie soli.—

Pławno miasteczko szlacheckie z 57 domami w byłym Województwie Sieradzkiem teraz departamencie Kaliskim należy do Karsnickich.—

Płock znaczne miasto Polskie nad prawym brzegiem Wisły o 15 mil poniżey Warszawy — Jest starożytne w ~~XX~~ 11 wieku było często zamieszkane przez Królów Polskich i mieszczą pokłady ciał kilku z nich. — Jest obmurowane i ma bramy — Biskup Płocki posiadał przedtem dobra Pułtusk nad Narwią i pisał się na nich Xiążęciem; tytuł ten dotąd mu pozostał. Podobnie Prałaci katedralny

Płocki, iest Xiążęciem Sieluńskim, o
dwa te Xięstwa pochodzą z darowizny
dawnych Xiążąt Mazowieckich, k
rych iedna linia panowała a oddzie
nie w Płocku.— Po tych wygaśnię
niu Płock przyłączony do Korony na
dał był stołecznym Woiewództwa
Ma wiele Kościołów, 390 domów
których wiele nowych i ozdobnych
r. 1810 doznało to miasto wielkiego
pożaru. Teraz od roku 1807 iest stoł
eczne departamentu w Xięstwie War
szawskim. Wysokie zbyt wyniesie
brzegu Wiślanego trudni wzniesienie w
dy do miasta, który tam brakuje, p
rzecież wielce wygodne do handlu kt
zkąd inąd mogłoby być przez potor
nie tego mieysca znaczny. Departa
ment płocki ma następujące 6 po
tów: Płocki Lipnowski, Pułtu
Mławski, Przasnyski, Ostrołę

Płońsk małe miasto z 1700
mieszkańcami, stołeczne powiatu
w byłym Woiewództwie teraz de
partamencie Płockim.—

1. **Plotele** miasteczko w byłym Xięstwie Żmudzkim [illegible].

1. **Plungiany** miasteczko w byłym Xięstwie Żmudzkim w Litwie.—

3. **Pniewo** po Niem. Pinne, miasteczko w byłym Województwie, teraz departamencie Poznańskim powiecie Międzyrzeckim na wielkiej drodze z Poznania do Berlina z starym [illegible] powiatowe.— Ma pałac ogród i przeszło 1000 mieszkańców. Należy do Margrabiego Lucchesini szambelana Wielkiej Xiężnej Toskańskiej.—

Pniewnik miasteczko w departamencie Siedleckim.—

1. **Pobereze** nazywa się kray przy-
mieżny Turcyi w byłych Województwach
Bracławskich i Podolskim. —

3 **Pobiedziska** miasteczko w
byłym Województwie Gnieźnieńsk

113. **Pobikry** miasteczko w byłym
Województwie Podlaskim na wielkiey
drodze z Warszawy do Wilna na stacy
pocztowey. —

1. **Pobołowo** miasteczko w by-
łym Województwie Mińskim dzie-
dziczne Xiążąt Woronieckich. —

2. **Podgórze** nazywa się okolica
ski przy górach Karpackich i gra-
ny Węgierskiey. —

2. **Podgórze** miasto założone r. 1775
naprzeciw Krakowa na prawym brzeg
Wisły. Wzrosło nagle, i miało handel
bardzo kwitnący póki nie było pod je
dnym panowaniem co i Kraków, od te
go bowiem czasu to ostatnie miasto
przeciągnęło handel do siebie.—

3. **Podgórze** miasteczko z 284 mie
szkańcami naprzeciw miasta Torunia
na lewym brzegu Wisły w departamen
cie Bydgoskim.—

2. **Podhaice** miasteczko w Wschodniej
Galicyi Cyrkule Brzeżańskim, Ma
2 Kościoły, pałac, i należy do familii
Worcellów.—

2. **Podhorce** w Galicyi Cyrk
u Żółkiewskim niedaleko Oleska
Król Jan Sobieski wymurował taki
piękny pałac w którym on i Syn jego
Jakób mieszkiwał często — Jest z cio
sowego Kamienia i jak na owe czasy
ozdobny, przecież nie tak jak Wilanow
ski. Później nabrał do familii Rzew
skich od których dawno zbyty z
przyległą włością —

2. **Podkamień** miasteczko
Galicyi Cyrkułu Złoczowskim z
Kościołem i pałacem należy do
Xiążąt Radziwiłłów. —

1. **Podlasie.** Podlaskie Woje
wództwo teraz składające prawie
tam części małej Polski, prowin
cyi jednej z 3 głównych Królestw
Polskiego. Położony jest między
Polską właściwą i Litwą, dł
mieszka

przez Jadźwingów lub woyny ustawiczne
z Litwą, częściey z tą przeciw Polszcze pro
wadzący. — Z wielkim Xięstwem wcielony do
Polski a r. 1569 wyznaczony Woiewództwem
w Prowincyi Małopolskiey. Na północy ob
lasami i owszem obfity w zboża, osobliwie
sławne żyta; choć po większey części
grunt ma kamienisty. Woiewództwo Po
dlaskie dzieliło się na 3 ziemie Drohicką,
Mielnicką, i Bielską z których każda
osobno się sądziła i sejmikowała. Senato
rów miało 2. Wojewodę i Kasztelana Po
dlaskich. Rzeki nayznacznieysze w Po
dlasiu są Bug i Narew. Teraz Wojewódz
two Podlaskie podzielone jest na depar
tamenta Łomżyński i Siedlecki, część
także należy do Rossyi. Jest w tym Wo
jewództwie szlachta liczna i mniey ma
jętna. —

1. **Podole** Województwo Podolskie
kray składający przedtem część pro
wincyi Małopolskiey na granicy Tu
reckiey nad rzeką Dniestrem się ciągn
ący; ieden z naypięknieyszych i nay
żyznieyszych w Polszcze; — Podlegał
w średnich wiekach udzielnym Xiąż
żętom Ruskim na których go zdoby
li Tatary ale w 14 wieku odbił in
go Olgierd wielki Xiąże Litewski po
tem po przyłączeniu Litwy do Pol
ski Podole zostało zamienione w wo
iewództwo Prowincyi Małopolskiey.
Miało 3 powiaty: Kamieniecki, Latycz
cki, i Czerwonogrodzki Senatorów
także 3. Biskupa Kamienieckiego
starosta Kamieniecki i Latycze
cki

nazywał się Jenerałem Ziem Podolskich. Miasto Kamieniec było stołecznym Województwa — Rzeki wnim znacznieysze były: Bug, Dniestr i Sinotycz — Obfitość tego kraju iest wielka w zboża, pastwiska było pieczoty, iedyny niedostatek w lasów. — Obywatele Podolscy są możni gospodarni i hoyni. Rząd Rossyiski ustanowił Gubernią Podolską. —

Podoliniec po niemiecku Pudlein, miasto w byłym starostwie Spiskim, wolne handlowne, wysokim murem otoczone. Ma Klasztor naydawnieyszy w Polsce — Mieszkańcy trudnią się pszczołą rolnictwem. Leży nad Popradem o 15 mil od Krakowa. —

2 Podhorce wieś w Gallicyi byłe Rzewuskich z bardzo pięknym pałacem mieszkanym niegdyś przez Króla Sobieskiego. —

1. **Podhorwice** albo Podhrzebisze miasteczko w byłym województwie Bracławskim. —

1. **Pohost** miasteczko w byłym województwie Brzeskim Litewskim powiecie Pińskim. —

3. **Powidz** miasteczko przedtem szlacheckie w byłym województwie Gnieznieńskim teraz departamencie Poznańskim. Ma 670 mieszkańców.

3. **Pogorzele** miasteczko szlacheckie z 810 mieszkańcami w byłym województwie teraz departamencie Poznańskim powiecie Krotoszyńskim.

Pokrzywnica miasteczko zg
ctwem Cysterskim w tym Województwie
więcéj Sandomirskim.—

2 Pokucie okolica Gallicyi przy
Granicy Mołdawskiey ponad rzeką Pru
tem.—

3 Polajewo miasteczko w departa
mencie Poznańskim niedaleko grani
Bydgostskiego. Ma 92 domy, z nazwy
dy chmielne, gorzelnie i browary.—

1. Polangen a raczey Połonga
miasteczko w byłym Księstwie Żmudz
kim w Litwie; leży nad Morzem Bał
tykiem zamieszkane od Żydów, było jedy
nym portem morskim bezpośrednio do
Polski należącym aż do ostatnich
czasów.—

Połaniec miasteczko w byłym województwie i powiecie Sandomirskim niedaleko Wisły - Miasto do ostatnich czasow Kasztelania. —

Akademija Jezuicka - iest Grob Jędrzeja Boboliego w Kościele Jezuickim - całe miasto oblane rzeką Połotą -

1. **Połock** miasto przed tem stołeczne Województwa w Litwie nad Rzeką Dźwiną leżące Ma 350 domow 406 mieszczan a 480 żydow cały handel tego miasta w swych Rękach maiących Arcybiskup Połocki wyznania Greckiego ma zwierzchność nad wszystkiemi Biskupami Ruskiemi polskiemi i Małorossyiskiemi - Kollegium Jezuickie iest tam neyokazalsze w Rossyi. —

1. **Połonka** otwarte miasteczko z Stacyią Pocztową w Rossyiskiey Guberni Słonimskiey —

1. **Połonne** miasteczko w Byłym Województwie Wołyńskim niegdyś należące do Xiążąt Lubomirskich teraz w Posagu przeszło w dom Walewskich. —

Półtawa ob. Pułtawa.

Połtew albo Pełtew mała rzeka płynąca przez Lwów i dzieląca część miasta zachodnią od wschodniej.—

2 Pomorzany miasteczko i włość w Galicyi Cyrkule Złoczowskim należące do wielkich dóbr Brzeżańskich Księżny Lubomirskiej Marszałkowej Wielkiej Koronnej.—

w Obwodzie Maryam 11 Poniemon miasteczko szlacheckie w byłym Województwie Trockim teraz w departamencie Łomżyńskim powiecie Maryampolskim.—

1. Poryck miasteczko z Zamkiem w byłym Województwie Wołyńskim należy do sławnego swemi pismy Tadeusza Czackiego.—

1. Postawy miasteczko Litewskie
w byłym Województwie Wileń
skim. —

Potok miasteczko w byłym
Województwie teraz departamencie Kra
kowskim, nie daleko Wiśnicza leżące gniazdem
starożytnej i sławnej familii
Potockich, z której Szczęsław Pila
wita pierwszy pisał się z Potoka
około r. 1220. Ten Potok dla różnicy
od wielu innych podobnych miejsc
znajdujących się częścią przy
tychże familii założonych, częścią
innych tegoż imienia domów gniazdem
będących nazywany bywa w transak
cyach, i różnych zapisach Złotym
Potokiem. —

Potok

Potok wielka wieś z staroży
tnym Kościołem parafialnym mu
rowanym, w byłym Wojewódz
twie teraz departamencie Lubelskim
powiecie Urzędowskim. — Była także
gniazdem Domu Potockich innego
rodzaju herbu od Pilawitów. — Teraz
podzielona jest na kilka części

w ktorych nayznaczniey się należy do familii Sołtyków. —

M. Potszynki albo Poczynki miasto Rossyiskie w Guberni dalnego Nowogradu. Ma 808 domow i do 2000 mieszkańców płci męzkiey. —

2 Potylicz miasteczko w Galicyi w Cyrkule Żołkiewskim, ma wiele garncarzów.

3. Powidz miasteczko w byłym Woiewodztwie Gnieznieńskim teraz Departamencie Poznańskim stołeczne powiatu leży nad iezioram i ma 500 mieszkańców. —

Klasztor z Kościołem nad Niemnem —

1. Pozayście miasteczko w byłym Woiewodztwie Trockim powiecie Kowieńskim, z sławnym Klasztorem Kamedułów fundacyi Paców zwanym Mont-pacis. —

3. Poznań po Niemiecku i Francuzku
Posen, miasto Polskie niegdyś stołeczne
Królestwa pod pierwszemi Piastami Chrze
ściańskiemi; poźniey Księstwa Wielkopolskie
go, nakoniec województwa jednego z naj
obszerniejszych i najznakomitszych
zamożnością mieszkańców i dobrocią
kraju, a w porządku województw
Polskich pierwszego, zaraz po Krakow
skim. Województwo to dzieliło się na
powiaty Poznański, Kościański,
Wałecki, i Ziemię Wschowską. Sejmi
kowało z Kaliskim i Gnieźnieńskim
w Środzie, i obierało posłów 12. Senato
rów miało 9, to jest Biskupa, Woje
wodę, Kasztelana, Poznańskiego,
Międzyrzeckiego, Rogozińskiego,
Śremskiego, Przemęckiego, Krzy
wińskiego, Santockiego. Starosta
Poznański nazywał się Generałem
Wielkopolskim i miał 7 grodów pod
sobą. Biskupstwo poznańskie
założone było jednoż pierwszych w Pol
sce, do niego należała Warszawa
z częścią województwa Mazowieckiego
póki Biskupstwo Warszawskie nie zosta
ło ustanowione. Teraz Poznań jest
stołecznym Departamentu tegoż imie
nia zawierającego obszerne wojewódz
twa Poznańskie i Gnieźnieńskie, całe
części Kaliskiego, Łęczyckiego, Brzeskie
go i Kujawskiego. Początki miasta
Poznania ukrywają się w ciemności
wieków. Już pod Mieczysławem I
musiało być jednym z najznaczniej
szych miast, kiedy w nim ustanowione
było Biskupstwo mimo bliskości Gnie
źnieńskiego Arcybiskupstwa. — Poźniej
to miasto było warowne, a dopiero pod
Królem Przemysławem przeniesione
na drugi brzeg Warty gdzie teraz stoi.
Dawniej bowiem leżało na prawym brze
gu tej rzeki gdzie dziś jest katedra i
przedmieście zaszczone, mały Kościołek
S.go Jana Jerozolimskiego przy drodze

do Swarzendza będący, ma bydź naydawnieysza budowlą między dzisieyszemi, a przenad 600 lat mającą. Poznań iest miastem obszernym, ma 4 bramy, i 3 furty, 1400 domów 34 kościołów, 12 Klasztorów, bardzo rozległe przedmieścia i przeszło 20000 mieszkańców nie licząc Garnizonu. Żydów znayduie się do 4000. Po spaleniu r. 1764 odbudował się Poznań bardzo regularnie, a powtórnym pogorzelisku r. 1803 tyle nowych domów i Ulic powstało że teraz Poznań liczy się między naypięknieysze miasta Polskie a nawet krajów przyległych. Byvszy Zamek Królewski, na pagórku tu przy rynku będący został częścią zniesiony częścią zamieniony w budowle dla różnych urzędów rządowych. Kollegium byłych Jezuitów z okazałym Kościołem, iest naypięknieyszą budowlą w tym mieście. Na wielkim rynku stoi starożytny ratusz. Za Wrocławską Bramą założona iest nowa ulica bardzo długa i szeroka, wysadzona Kasztanami i topolami, między któremi iest piękna przechadzka publiczna. Na boku tey nowo zbudowany Teatr iedna z naypięknieyszych w tym rodzaiu budowla. Kościół Katedralny leżący na przedmieściu za Wartą, iest okazały; w nim prócz innych wielu panuiących pochowany iest Bolesław Chrobry. Obok tego piękny pałac Biskupi z ogrodem. Okolica Poznania iest bardzo przyiemna i żyzna. Ludność tego miasta wzrasta, pomnażaiąca przenosi 22000. Dep.

Departament Poznański dzieli się na następuiące 14 powiatów Poznański, Babimostski, Gnieźnieński Powidzki, Wągrowiecki Wrześniański Wschowski Krobski

Krotoszyński, Międzyrzecki, Pyzdrski, Srodzki, Obornicki i Szremski;

Praga miasto w byłym Woiewództwie Mazowieckiém, teraz w departamencie Warszawskiém, Wisłą oddzielone od Warszawy i leżące przedmieściem tey stolicy, z którą iest połączone dwoma mostami, iednym na łyżwach, drugim z drzewa zbudowanym, ale na wiosnę r. 1809 przez lody uszkodzonym. Roku 1807 Praga została przez Cesarza Napoleona wyznaczona na iedną z twierdz mających Warszawy ostaniać. Dzieło to przez lat 2 prowadzone, okazało całą swą korzyść w woynie r. 1809 gdzie kilka tysięcy woyska Polskiego zupełnie potrafiło otrzymać przewagę nad 40,000 Austryaków, i wysłać oddział na zdobycie południowych okolic Polski od tego przez Austryą posiadanych. Praga pamiętna była w dziejach Polskich sławną bitwą trzydniową stoczoną pod Królem Janem Kazimierzem przeciw Szwedom; tudzież okropnym zdobyciem iéy r. 1794 przez Jenerała Suwarów, po którym niesłychane okrucieństwa wyrządzane były.—

Prasnysz małe miasto w byłym Województwie Mazowieckim ziemi Ciechanowskiey, z tąże nazwą powiatu a teraz podobnie w departamencie Płockim.

Pratulin miasteczko i włość w byłym Województwie Podlaskim teraz departamencie Siedleckim. —

Preny miasteczko z tąże nazwą powiatu w byłym Województwie Trockim; ma 171 domów a 1250 mieszkańców — Teraz leży w departamencie Łomżyńskim — Cesarz Napoleon darował mu r. 1807 starostwo preńskie trzema Xiężętom Sapiehom. —

1. **Prypeć** rzeka najjednak spław[ná] wnaszrzeka w Litwie poczynająca się w byłym Województwie Brzeskim i wpadająca w Dniepr powyżej Kijowa — Kanał przerżnięty od niey do Muchawca łączy morze Baltyckie z Czarnym, lecz spław ten iest trudny rzadko przedsiębrany i tylko na płytkich statkach — Inny kanał

prorżnięty od Jasiołdy będącey odno
gą Prypecia do Szczary, odnogi
Niemna; podobnie łączy dwa wy
żey wspomnione morza, — Ten
drugi kanał był dawniey wyrz
nięty przez Michała Ogińskie
go Het. W. Litewskiego
a r. 1803 na nowo przez rząd
Rossyiski poprawiony — Długi
iest werst 46. i ma 10 śluz —

1. Proskurów miasteczko
w byłym Województwie Podolskim
niedaleko źródeł rzeki Boha —

Prosna, Proszna rzeka
polska poczynająca się w byłym
Województwie Sieradzkim, ziemi
wieluńskiey przy samey granicy
Szląskiey, płynie przy Kaliszu
gdzie zaczyna bydź dla statku
spławną, wpada w Wartę nieda
leko Pyzdrów. —

Proszów wieś z pałacem Imienia Budzińskich w którey ziemi Lubskiey teraz w departamencie Siedleckim.

Proszowice miasteczko stołeczne powiatu w byłym Województwie teraz departamencie Krakowskim; przedtem było miejscem Seymików wspomnionego Województwa. Okolica sławna ze zyzności ziemi ~~[illegible]~~ czarney, zdatney pod naydroższe zasiewy, jakoto anyżu i prosa od którego ostatniego zboża z obfitości tam używanego ma nazwisko. — Gdy przed Królem Zygmuntem I chwalił się Arcybiskup Gnieźnieński Łaski, że cmentarz kollegiacki w swym miasteczku Łasku kazał potrząsnąć ziemią z palestyny wodnie sprowadzoną; Król odpowiedział: Lepiejby to moią ziemią z pod Proszowic potrząsnąć. —

1. **Pruszana** miasteczko w byłym Województwie Nowogrodzkim powiecie Słonimskim. Jest mało znaczące. —

2. **Pruth** znaczna i spławna ale nie zbyt bystra rzeka, poczyna się w Galliciyi cyrkule Stanisławowskim z gór Karpackich niedaleko źródeł Dniestru płynie przy Jassach i wpada w morze czarne między Dniestrem i Dunajem. Rzeka ta płynąca z po wszystkim roskosznym i malowniczym Krajem Pokuckim z chatami nayszczęśliwszemi przeplatanym, poterzyną, nadbrzeżyną pamiętna iest w dziejach Polskich 15. 16 wieku licznemi wspomnianych dziełami. — R. 1711 Piotr I. Car Moskiewski nad tą rzeką otoczony od mnieyszego Woyska Tureckiego winien został ocalenie przytomności umysłu swey matronki Katarzyny.

2 **Przecław** miasteczko w Galliciyi nad rzeką Wisłoką. —

Przedbórz miasto w byłym wojewodztwie Sandomirskim powiecie Chęcińskim —

3. **Przedec** miasteczko przedtem stołeczne powiatu, w byłym Województwie Brzeskim Kujawskim teraz departamencie Bydgoskim na 800 mieszkańców. —

3. **Przement.** miasteczko w byłym Województwie teraz departamencie Poznańskim z opactwem Cysterskim, a przedtem Kasztelanią.

2. **Przemyśl** miasto niegdyś znaczne Ziemi w byłym Województwie Ruskim nad Sanem przy poniżeniu się gór Karpackich w dziwnie pięknej i żyznej okolicy na wielkiej drodze z Krakowa do Lwowa z starą fortecą, biskupstwem Łacińskim Greckim i starym zamkiem na górze. — Teraz jest stołeczne Cyrkułu w Królestwie Gallicyi. Ma także szkoły znaczne. —

2. **Przemyślany** własność miasteczko w Galicyi cyrkule Brzeżańskim. —

Przerośl miasteczko z 230 domami i 1160 mieszkańcami w byłym Województwie Trockiem teraz departamencie Łomżyńskim w powiecie Węgierskim. —

2 **Przeworsk** miasteczko w Galicyi cyrkule Rzeszowskim na wielkiej drodze z Krakowa do Lwowa z stacyą pocztową. Należy od dawnych czasów prawie do familii Lubomirskich teraz do jednego z tych Xiążąt Henryka. —

Przybysławice znaczna wieś z kilku innemi będąca starostwem, w byłym Województwie teraz departamencie Lubelskim na wielkiej drodze pocztowej z Warszawy do Lublina. Jest ona przyjemnym położeniem na pagórkach i ogród z ścieżkami i długiemi przechadzkami drzewem wybijanemi zasadzonemi przez ostatniego posiadacza Michała

Granowskiego Sekretarza Kor-
nego założonemi. —

Przybyszew miasteczko w
wrym Województwie Rawskim
teraz departamencie Warszawskim
nad rzeką Pilicą leżące. Ma 630
mieszkańców. —

1. Przytuba miasteczko w by-
łym Województwie Bracławskim nie-
daleko od Zbaraża. —

Przyrów miasteczko z 800
mieszkańcami w byłym Wojewódz-
twie Sieradzkim powiecie Piotrkow-
skim teraz departamencie Kaliskim

Przysucha miasteczko
180 dymami otoczone, tudzież wo-
ennemi fabrykami żelaznemi,
w byłym Województwie Sandomier-
skim, powiecie Opoczyńskim te-
raz departamencie Radomskim na-
leżące do familii Dziołów —

Przytyk miasteczko z 130 dymami w byłym Województwie Sandomierskim powiecie, a dziś departamencie Radomskim. —

1. **Ptica** mierna rzeka Litewska w byłym Województwie Mińskim wpada w Prypeć. —

Puchaczów — miasteczko w byłym ziemi Chełmskiej teraz departamencie Lubelskim. —

Puławy wielka wieś w byłym Województwie teraz departamencie Lubelskim powiecie Kazimierskim nad prawym brzegiem Wisły na wielkiej drodze z Warszawy do Lublina o 16 mil od pierwszego a 6 od drugiego.

z tych miast a półtory mili od Krain
na z stacyą pocztową. Przyległe dob
zwane Końskowolskiemi od miasteczk
Końskiey woli o milę od Puław leż
ego, należały na początku 17 wieku
Familii Tenczyńskich, potem wyga
śnięciu weszły w dom Lubomirsk
a w posagu dostały się Adamowi Si
niawskiemu Kasztelanowi Kra
skiemu Hetmanowi W[iel]k[iemu] Koronne
Około r. 1700 był tam stary zamek
na górze dla swego położenia przy
wielkiey drodze ważny; a przez Kar
la XII w pierwszych latach 18 wieku z
łony z przyczyny że dom Sieniawskich
sprzyiał Królowi Augustowi - W
tey tey woynie Szwedzkiey Puławy
były mieyscem częstego przechodu
woysk i bitwo, gdy r. 1787 kopa
fundamenta na nowe domy, zna
dowano dużo szczątków z ... le
kich, ale wiadomo mieysce to nale
to do parafii wsi a przedtem spi
... Włostowic, nie miało en
tarze ani kościoła. Od epo
tey woyny aż do końca 18 wie
Puławy były opuszczone dopie
Około r. 1730 Zofia z Sieniawsk
Xiężna Czartoryska, udarzona p
knością tego mieysca na który
natrafiła swego dzieła ozdobie
niem tak że ... Arabinczyni
że w kilka lat Puławy sta
ły mieyscem więcey niż naj
pięknieyszym w Polsce
gdy Około r. 1746 to ... zostaw
Lubieński poeznał Prymas
... się z wielbami przed
Kaniewskiey Geografii - Pała
i ogrody ozdobione były z całe
Kwintnością wieku owego i wsp
... francuskim; ...
wspomnioney Xiężny, a dostatk
mądrem gospodarstwem ... więk
ne Xięcia wojewody Ruskiego ...

ięy Mazowsze, wdów naonczas oraz
w Polszcze dałkaraty. Atoli Puła-
wy jednem z najpiękniejszych
Siedlisk w Europie, zostawiono
było Synowi wspomnionej wyżey za-
cnej pary, Xięciu Adamowi Czar-
toryskiemu generałowi Ziem Podol-
skich Feldmarszałkowi wojsk Au-
stryackich, i małżonce jego Xiężnie
Izabelli z Hrabiów Flemingów, tak
jak oboje ich jest wszystko tey zie-
mi dla dobra, i ozdoby kraju, którego
sami są jedną z pierwszych ozdób.
Do r. 1787 mało co odmieniono było w
Puławach, dopiero podróż Xiężny
do Anglii zwróciła się wyobrażenia
ku tym ozdobom, które w tym tego
kraju wynaleźli i udoskonalili. Wten-
czas pałac został rozszerzony, ogród
ozdobiony coraz piękniejszemi przez-
ny mnóstwo domów rozłożonych mię-
dzy pałacem i wsią właściwie przy-
brało postać porządnego i znacznego
miasta z zatrzymanym [illegible]
nien. Nayznakomitszemi w Pu-
ławach przedmiotami są pałac
wielki a choćiaż z powierzchowno-
ści nie ma regularnej budowy i ozdób
Architektury ale im pewnie przy
obszerności i trwałości, roz-
kazana rada, świetna wybornie
utrzymywana Bibliotekę mno-
stwem pięknych pokojów mię-
dzy którymi samey Xiężny są ra-
zem Muzeum nie mniej szacowne
ni Greckiey, pokoje Xięcia wiele
cają się szlachetną skromnością.
Przy pałacu są oficyny i wiele
inne budowle dały Kaplica

publiczna i wiele pięknych domów
kościelnych i prywatnych, więcey
dziś świątynia Pamiątek Polsk
czyli tempel Sybilli, kilka oran
żeryi i cieplarni, grota iedna z nay
pięknieyszych w Europie, sztuczn
ale w mieyscu szczęśliwie od na
tury usposobionym, a kaskady g
wadne jakoteż fontanny wodo
dy, nabrą do mnogich tegoż mie
sca piękności, których opisanie
tomby poświęcić można. Okolic
a Puław iest iedna z nayrozkosz
nych oraz iedna z klassycznych
narodu naszego. Osobliwie z gó
ry i wierzch pałacu otwiera
my widok, ieden z nayważnieysz
stawia wodległość dobrze okaz
zujący się mazury miasto Kazim
ierz i mieysce pobytu wielkiego
Króla przybytek ogromnego
niegdyś handlu polskiego, Ja
nowiec siedlisko starożytne Fir
lejów, Gardłów Lubomirskich
Gołąb pamiętny konfederacyą na
stronę Króla Michała wszystko
to budzi liczne wspomnienia
zachwycaniem się wspaniałością ob
licza jedne z naypięknieyszych kra
ju naszego. — Puławy podobne
z iednego względu do rezydencyi
kiego panującego, otoczone są
budynkami stołeczna wspaniałą
pałacykami między temi są Mar
li Księżny Maryi Wirtemberskiej
nicy i porząd państwa Dzierżkow
gorane przyjęcie Pałac w za Mi
stę do pana Ostrowskiego, Kon

parafialny Gorski Xiądz [illegible] dzięgo
głośnego w literaturze polskiej.
Te miejsce ozdobione, wszędy dobrany
może świadczyć ~~wiec~~ o niej będąc
w tej okolicy, gdyż w samych przy boku
Puławach wielka liczba szczęśli-
wych familii dobrze żyjących i mniej
majętnych szersze u poru pokolenia
pamięci twórcow swego pomyślnego
bytu. Ze wszystkich stron prowa-
dzą do Puław przecięte drogi
kilkudziesięcioletniemi drzewami
obsadzone, bardzo starannie utrzymy-
wane, którym trudno do równego zna-
leźć. Ogrodnicy do ozdoby tego piękne-
go siedliska wzięci byli z pomiędzy niemiec
już wykształconych, tym ogrodem za-
wiadujący i Anglik Szwarze (Sawidz)
wezwany do nowych urządzeń wyko-
nanych tam od lat kilkunastu. Z
napisów pamiętnych na różnych
budowlach wspomnimy niektóre:
na pałacu z strony dziedzińca: Ista
nobis hac otia fecit — myśl naśla-
dowana z Wirgiliusza zwrotna
do Księżny Zofii z Sieniawskich Czar-
toryskiej: w ogrodzie umieszczone
szczególniej obfitym w bogactwa
roślinne. Drzewom, krzewiom i
Kwiatom których hodowaniu było
to zawsze myśl (Księżny Feldmarszał-
kowej) ulubionem zatrudnieniem. One
wspominają mi lepsze od obecnych
czasy, one doczekają może szczęśli-
wszy przyszłości. — Proroctwa po
większej części spełnione. Na sza-
tcy Księżny z Czartoryskich Wir-
temberskiej: Ille Terrarum mihi
praeter omnes angulus ridet; wyję-
ty z Horacyusza, szczęśliwie prze-
dany przez uczonego plebana Mię-
dzyrzeckiego Pieramowicza: przy

drodze z Pułtawy do Kazimierza le-
żąca wioska Parchatka, tam w
ostatnich czasach Xiężna Feldmar-
kowa przedmiejsca prześliczne natu-
ralne położenie, mnóstwem pięk-
kności, które pomnożone z pała-
cem Sąsiednim ogrodów osta-
tniego z rodu Piastów Króla Pol-
skiego: dziwnie wabią. Składają
obacz artykuły: Klewań, Krze-
wice, Marynki, Międzyrzec,
Sieniawa, Wilanów. —

1. Półtawa. Pułtawa
miasto Rossyjskie, stołeczne okręgu
w Gubernii Pułtawskiej, ma 1200 domów
powiększej części drewnianych 4000
mieszkańców płci męzkiej, wyżywiają-
cych się z jarmarków tamecznych, a-
mianowicie z dobrego rolnictwa. Cyrkuł
czyli okrąg Pułtawski nayludniej-
szy ze wszystkich tej gubernii ma
64000 męzkich mieszkańców. Gubernia
ta od Alexandra ustanowiona dzieli
się na 10 okręgów. R. 1709 zaszła
w bliskości tego miejsca wielka
potyczka między Carem Piotrem I a
Królem Szwedzkim Karolem XII w
pełni nieszczęśliwa dla tego drugie-
go tak iż musiał się schronić do
Turcyi. —

Pułtusk. miasto w byłym Woiewództwie Mazowieckim, ziemi Ciechanowskiey, nad rzeką Narwą, o trzy mile powyżey wpadania się w Bug. Ma 270 domów i 3000 mieszkańców dość zamożnych. Jest to iedno z porządnych miast tey okolicy, teraz stołeczne powiatu w departamencie Płockim. Przedtem z tytułem Księstwa należało do Biskupów Płockich, którzy tam mieli pałac i zwykle mieszkiwali. – R. 1703 Karol XII. poraził w bliskości tego miasta woysko saskie; zaś 1807 Francuzi łącznie z Polakami znamienite odnieśli zwycięstwo nad Rossyanami —

3 **Punic.** miasteczko w byłym Woiewództwie teraz departamencie Poznańskim w powiecie Wschowskim. Ma 254 domy, a 1440 mieszkańców Polaków i Niemców, między temi wiele tkaczów. R. 1706 zaszła tutay niedaleko od granicy Śląskiey bitwa między Szwedami i Sasami. —

1. **Punie. Punsk** miasteczko w byłym Woiewództwie Trockim, teraz departamencie Łomżyńskim powiecie Wigierskim; dawniey starostwo w posiadaniu Brzostowskich.

Pyzdry miasto w byłym wo-
jewodztwie Kaliskim teraz depar-
tamencie Poznańskim stołeczne powia-
tu nad rzeką Wartą, przy wyściu do mi-
Prosny na pół drogi z Poznania
do Kalisza, jest znaczne, zamożne
ma 3100 mieszkańców. —

R.

2. **Raba** rzeka w Gallicyi wpadaiąca w Wisłę niedaleko Niepołomic.

3. **Radolin** miasteczko w byłym Woiewództwie, teraz departamencie Poznańskim, nad Notecią, iest gniazdem familii Leszczyców, w Radolińskich.

Radom miasto przedtem obszernego powiatu stołeczne, w byłym Woiewództwie Sandomirskim, teraz główne w departamencie od niego imię biorącym nad rzeką Radomką, wpadaiącą o 4 mile poniżey w Wisłę. Leży to miasto na wielkiey drodze z Warszawy do Sandomirza prawie w środku między obydwiema temi miastami. Otoczone było to niegdyś murami, ma kilka klasztorów i kościołów. W zimie niekiedy bywa mieysce zgromadzeń obywatelów okolicznych, a w ten czas stawia obraz ludności i gustu owiele stanu zwyczajny przechodzący. Departament Radomski ma 10 powiatów: Radomski, Kozienicki, Opatowski, Solecki, Sandomirski, Staszowski, Szydłowiecki, Kielecki, Konecki, Opoczyński.

Radomsk miasteczko w byłym Województwie Sieradzkim stołeczne powiatu teraz departamencie Kaliskim

1. Radomyśl miasteczko w byłym Województwie Kijowskim należące do Biskupów Kijowskich.—

Radomyśl miasteczko w byłym Województwie teraz departamencie Lubelskim niedaleko Wisły i Sanu. Należy z przyległą włością do familii Suchodolskich.—

1. Radoszkowice miasteczko w byłym Województwie Mińskim należące do familii Xiążąt Radziwiłłów.—

2. Radziechów miasteczko w Gallicyi Cyrkule Bełzkim o 6 mil od Lwowa. Należy do familii Mirów.—

3. Radziejów miasto przedtem stołecznego powiatu w bywszym Województwie Brzeskim Kujawskim w okolicy wspiękne zboża obfitey, teraz w departamencie Bydgoskim iest stołeczne powiatu. —

Radziejowice wieś w bywszym Województwie Rawskim, powiecie Mszczonowskim; teraz departamencie Warszawskim o 6 mil od stołecznego miasta. Jest to gniazdo sławney familii Radziejowskich z którey nayznakomitszemi byli Podkanclerzy Koronny w 17 wieku i prymas syn iego zmarły 1704 w Gdańsku, a pochowany u S. Krzyża w Warszawie. W 50 lat około, potem synowiec iego Kasztelanic Radziejowski utracił nieszczęśliwym przypadkiem syna iedynaka i ostatniego tey familii potomka (ob. Bychawa t. Ma.) Był w Radziejowicach zamek stary, w którym r. 1745 wspomniony Podkanclerzy przyjął dwór w krótce po przybyciu ze Francyi Królowey Ludwiki świeżo Władysławowi IV owdowiałe mużaślubioney. W tenczas już była w tym zamku tablica Marmurowa na którey Imiona wielu panujących, co go w dawnych czasów odwiedzili były wyrażone. Teraz stoi tam dom nowy, z dawnego tylko iedna baszta pozostała. —

3. Radzyń miasteczko w bywszym Województwie Chełmińskiem teraz departamencie Bydgoskim mało znaczące. —

Radzyn miasteczko, z staroży-
tnym Kościołem farnym murowanym
w byłym Województwie Lubelskim zie-
mi Łukowskiey, teraz stołeczne powia-
tu w departamencie Siedleckim, przy
położonym około, dziedzic tego mia-
sta Eustachy Potocki generał Arty-
leryi Koronney zbudował tam pałac ta-
kiey obszerności, i w takim stylu, iż wie-
lu panuiących Niemieckich nic podo-
bnego nie maią; Przy nim tęży ogrod
w dawnym smaku francuskim z
przyległą przeróbką francuzką
angielską. Teraz należy ta włość
do Xięcia Alexandra Sapiehy,
znanego z upodobania w naukach
i podróży swych w celu dogodze-
nia tey miłości odbytych. —

1. Radziwiłłów miasteczko w
byłym Województwie Mińskim
dziedzictwo Xiążąt tegoż imienia.

1. Radziwiłłów miasteczko w
byłym Województwie Wołyńskim
powiecie Włodzimirskim, znaczne
gdyż przez Xiążąt Radziwiłłów
założone, teraz należy do familii
Miączyńskich. —

Raków miasteczko w byłym Wo-
jewództwie Sandomirskim powiecie Wi-
ślickim teraz departamencie Radom-
skim było w 16 i 17 wieku siedli-
skiem sekty aryańskiey czyli Socy-
aniskiey. –

Ratewice wieś w byłym Woje-
wództwie Sieradzkim teraz departamen-
cie Kaliskim powiecie Szadkowskim
z pałacykiem nowym murowanym
należy do Ignacego Jabłonowskiego
i Filipy z hrabiów Schönaich.

3 Ratno miasteczko i starostwo
w byłey Ziemi Chełmskiey.

Rawa, miasto stołeczne niegdyś
udziału iedney linii Xiążąt Mazowie-
ckich, poźniey Województwa w Wiel-
kiey Polszcze teraz powiatu w depar-
tamencie Warszawskim na wiel-
kiey drodze z Warszawy do Wrocła-
wia z stacyą pocztową. Ma kilka
kościołów i zaczyna się z wypadku
pierwości R. 1613 ustanowiona

była Komissya poborowa, przy mie-
ście leży spustoszały Zamek nad bło-
tami, które rzeka Rawa wpadająca
w Bzurę pod Łowiczem tworzy.—

2 Rawa miasteczko w Galicyi z
Kościołem parafialnym i Klasztorem
reformackim w cyrkule Żółkiewskim
na wielkiey drodze z Lublina do Lwowa,
z stacyą pocztową. Należy do familii
Głogowskich.—

Rawa, mieysce nikczemne mia-
steczkiem nazwane, w dobrach Lubar-
towskich o 3 mile na północ od Lu-
blina.—

3 Rawicz znaczne miasto w
byłym Województwie, teraz do
partamentu Poznańskim, na wiel-
kiey drodze z Poznania do Wro-
cławia z stacyą pocztową.— Zało-
żone było na początku 18 wieku
przez familią Mycińskich podług
bardzo regularnego planu tak iż
z Rynku można widzieć 4 bra-
my— Po kilkukrotnem pogorzeli-
sku odbudowane było piękniey
niż kiedy w ostatnich czasach
a teraz może się liczyć między
iednemi z nayozdobnieyszych i nay
zamożnieyszych

miast tey części Polski w którey są
one w lepszym stanie i liczniejsze
niż w innych. Ma 970 domów, z tych
kilka publicznych 8000 mieszkań
ców między którymi wiele fabrykan
tów i rzemieślników prawie samych
Niemców dla swego położenia tuż
przy granicy Polskiey.—

2. Ray miasteczko pałac letni w
dobrach Brzeżańskich, należy do
Xiężny Lubomirskiey Marszałkowey
W. Koronney w Gallicyi Cyrkule Brze
żańskim —

Raygród miasteczko w byłym
województwie Podlaskim.—

3. Reden niemieckie nazwisko mia
steczka Radzynia w byłym Woje
województwie Chełmińskim, teraz depar
tamencie Bydgoskim, zamieszka
nego od wielu Niemców — ob. Radzyń.

1. Rewiatycze starostwo miasteczko w byłym Województwie Brzeskim Litewskim należy do familii imienia Niemcewiczów.-

3 Rogoźno miasteczko w byłym wojewodztwie, teraz departamencie Poznańskim, miało dawniej Kasztelana. Tam Król Przemysław był zgładzony zdradą przez nasłanych od nieprzyjaciół narodu zbójców.-

1. Rohaczów miasto w byłym Wojewodztwie Mścisławskim w Litwie.-

2. Rohatyn, miasteczko w byłym wojewodztwie Ruskim teraz w Galicyi cyrkule Lwowskim.-

1. Rokitno miasteczko w byłym Wojewodztwie Kijowskim. Drugie tego imienia w Brzeskim Litewskim. Trzecie w Wołyńskim.

1. Romanów miasteczko Litewskie w byłym Województwie Mińskim, Powiecie Słuckim, należy do Xiążąt Radziwiłłów. —

1. Romanówka miasteczko w byłym Województwie Kijowskim, było starostwem posiadanym w ostatnich czasach przez Xięcia Józefa Lubomirskiego Kasztelana Kijowskiego —

1. Romni miasto w Ukrainie Rossyjskiey guberniі Kijowskiey osiadłe przez Kozaków będących w służbie woyskowey.

Ropczyce albo Robczyce miasteczko w byłym Województwie Sandomirskim, teraz w Gallicyi Cyrkule Pilzniеńskim.

1. Rosienie miasto stołeczne byłego Xięztwa Żmudzkiego w Litwie było w dawnych wiekach znacznieysze niż teraz iednak dotąd iest stołecznym powiatu.

Rosprza miasteczko w byłym Województwie Sieradzkim powiecie Radomskim, teraz departamencie Kaliskim. Miasto przedtem Kasztelana.—

1 Roś rzeka w byłym Województwie Kijowskim, płynie przy Korsuniu, a wpada w Dniepr przy Kaniowie. Brzegi ma skaliste, i nader malowne.—

Rożań miasto w byłym Województwie Mazowieckim nad rzeką Narwą, stołeczne przedtem Ziemi; teraz powiatu w departamencie Płockim

Rożanka miasteczko w byłym Województwie Brzeskim Litewskim z pięknym pałacem Xiążąt Czartoryskich.

teraz należy do Gubernii Grodzieńskiej Powiatu Słonimskiego – ~~[illegible]~~ wspaniałości ~~[illegible]~~ dawnego Pałacu wraz Teatrem – dzisiaj już tylko w gruzach widzieć –

1. Rożanna bardzo porządne miasteczko w Litwie w byłym Województwie Nowogrodzkim, ozdobione Kościołem wspaniałym pałacem i wielo budowlami znacznemi. Jestto dziedzictwo i zwykłe mieszkanie Xiążąt Sapiehów – Król Stanisław August nawiedził to miejsce Kilkakrotnie.

2. Rozdoł miasteczko w Gallicyi Cyrkule Lwowskim należy do familii Rzewuskich.

2. Rozniatów miasteczko w Gallicyi Cyrkule Lwowskim dość znaczne.

2. Rozwadów miasteczko w Gallicyi cyrkule Pilzeńskim z Klasztorem Kapucynów należy do Xiążąt Lubomirskich.

Hubieszów albo Hrubieszów m
sto w byłey Ziemi Chełmskiey teraz
tamencii Lubelskim sto teraz ne powi

2. Rudnik miasteczko nad rzek
Sanem w Cyrkule Rzeszowskim w G
licyi tam r. 1655 podjazd polski o
to nie pojmał Króla Szwedzkiego
Karola Gustawa jedzącego obiad
Plebanii —

2. Rudnik miasteczko w Gallicyi C
kule Pilzińskim nad Sanem.

~~2.~~ 1 Rudniki miasteczko w Gal
w Cyrkule Pilzińskim nad Sa
w byłym województwie Wileń
przedtem dla [illegible]
zów mieszkanym bywało prz
Królów polskich —

1. Ruś nazywa się w Geografii Polski, ta iey część w ktorey części po większey ludzi znaydzie religią Grecką a nawet mowi po rusku. Mianowicie do Rusi liczyły się w dawnych czasach Woiewodztwa: Ruskie z ziemią Chełmską, Bełzkie, Wołyńskie, Podolskie, Bracławskie i Kijowskie, część Mazowsza i Litwy mowi także po Rusku i wyznaie obrządek ruski. Wszystkie te kraje miały niegdyś udzielnych Książąt ale z czasem [illegible] przez Polskę do niey wcielone i na woiewodztwa podzielone zostały. Była to nayobszernieysza, naybogatsza a fizycznie i topograficznie naypięknieysza część Polski. Szczyci się nawet iż tam czyste [illegible] w wielkiey części kolebce narodu naszego. Obfitość iest znamieniem Rusi Polskiey. Dla tego też skoro tylko podbita została nayznakomitsze familie Polskie tam osiadły i posiadały ogromne krainy, ktore dotąd są nayobszernieyszemi posiadłościami w Europie. Cesarz [illegible] nazwał zatem Hetmańszczyznę Krolestwem.

2. **Rybotycze** miasteczko w Gallicyi cyrkule Samborskim.

Ryczywol miasteczko w powiecie Radomskim na drodze pocztowey z Warszawy do Lublina. –

3. **Rydzyna**, miasteczko w byłym
woiewodztwie teraz departamencie Po-
znanskim nad samą granicą Sląską o
2 mile od znacznego miasta Leszna. U
z tamże było dziedzictwem familii Lesz-
skich. R. 1705 spalone zostało przez Ros-
syan sprzyiaiących Krolowi Augusto-
II przeciw jego współzawodnikowi Sta-
nisławowi Leszczynskiemu. Był tam
podów czas pałac, jeden z nayozdo-
bnieyszych w Polsce składający się z 4
skrzydeł tworzących podobieństwo
litery L. R. 1736 gdy Krol Stani-
sław otrzymał Xięstwo Lotaryngskie
przedał wszystkie swe dobra w Polsce
a po większey części Jozefowi Alexan-
drowi Hrabi poźniey Xięciu Sułkowskie-
mu faworytowi Krola Augusta III Ten
nowy dziedzic przybudował do daw-
nych dwoch skrzydeł potem dwa nowe, tak
tworzą doskonały czworobok i jeden z
nayp[i]ęknieyszych zamków w prowincyi w
ku na 4 piętra mającey w pewnym od-
bie odległości inny okazało budow

Od r. 1764 Radzyna iest miejscem stoło-
cznym ordynacyi tegoż imienia, do wspo-
mnioney familii Xiążąt Sułkowskich
należącey. Dawniey to miasteczko było
gniazdem i dziedzictwem imienia Ry-
dzyńskich – Jest tam stacya pocztowa
na drodze z Poznania do Wrocławia.

Rypin miasto przedtem sto-
łeczne w Ziemi Dobrzyńskiey, te-
raz w departamencie Płockim
miało przedtem Kasztelana.

Rzeczniów znaczna wieś
i włość w byłym Województwie
powiecie Sandomirskim teraz w
departamencie Radomskim o 7 mil
od Sandomierza ku północy. Pałac
tam cenny i kościół piękny podobny
zupełnie Reformackiemu w Warsza-
wie są dziełem Stanisława Skar-
szewskiego Kasztelana Woynickie-
go Starosty Radomskiego pocho-
wanego r. 1683, co prawdobnie przez
siebie wymurowanym Kościele
wspomnionym Warszawskim – Poźniey
dobra te przeszły w dom Małachow-
skich. Sławny poeta Jan Gawiń-
ski wspomniał to wszystkie mieszka-
nie w swey Sielance iedney z wielu
przypisanych wyżey wspomnionemu
dziedzicowi Rzeczniowa.

1. Rzeczyna miasto stołeczne
wiatu w byłym wojewodztwie M
skim w Litwie nad Dnieprem. —

2. Rzeszów miasto w byłym w
jawodztwie Sandomirskim teraz cyrk
od tego miasta nazwanym w Gallicy
Jest to dawne dziedzictwo Xiążąt Lub
mirskich ktory tu mieli zamek ob
szerny — Leży na wielkiy drodze
ney z Krakowa do Lwowa ma stacy
pocztową. —

1. Rzewuski wieś na Wołyni
z ktorey się pisze dom Rzewusk

S

2 **Sadagura** miasteczko w
Gallicyi Cyrkule Bukowińskim
niedaleko miasta Czernowitz.

2. **Sambor** miasto w Gallicyi
Cyrkule od niego nazwanym nad
Dniestrem.

2. **San** rzeka Polska poczynająca się
w Gorach Karpackich płynąca krę-
to ku północy po pod Sanok, Prze-
myśl, Jarosław, Sieniawę, wpada
w Wisłę naprzeciw prawie Sandomi-
rza, które to miasto z tego powodu
wzięło nazwisko. Kray przez kto-
ry rzeka płynąć jest dziwnie uro-
dzajny, rozkoszny i malowany.
San spławny jest od Przemyśla.

2. **Sandecz** albo Sącz dawne
miasto Polskie w byłym Woy-
wodztwie Krakowskim nad rzeką Du-
naycem teraz w Gallicyi, Cyrkule
Myślenickim. Miasto przedtem kaszte-
lana.

2 Sądecz Stary klasztor sławny i bogaty panien Franciszkanek fundowany przez S.tą Kunegundę Matronkę Bolesława Wstydliwego. Przy nim iest małe miasteczko.-

2 Sanok miasto polskie przedtem stołeczne ziemi w byłym Woiewództwie Ruskim teraz w Gallicyi Cyrkule Samborskim. Leży nad rzeką Sanem która tam zaczyna być spławna niedaleko gór Karpackich. Ma zamek starożytny i piękną tudzież żyzną okolicę.

3. Santok miasto w byłym Woiewództwie teraz departamencie Poznańskim miasto przedtem Kasztelania.-

1. Sapiechów miasteczko w by-
tym powiecie Wiłkomirskim. —

1. Sapieżym albo Dryja mia-
steczko w byłym Województwie Wileń-
skim. —

w Królestwie Polskim

Sapieżyszki miasteczko
w byłym Województwie Trockim o 2
mile od Kowna nad Niemnem; ma
pałac Xiążąt Sapiechów. —

Sarnów miasteczko w byłym
Województwie teraz departamencie Po-
znańskim przy granicy Śląskiey, osiadłe
rzemieślnikami. —

2. Sassów miasteczko w Galli-
cyi Cyrkule Lwowskim nad rzeką
jedną z czterech z których się Bug
tworzy —

Schilów miasteczko z zamkiem w Czechach Cyrkule Pilzińskim nad rzeką Wartą

2 Sędziszew miasteczko w Gallicyi Cyrkule Pilzińskim na wielkiey drodze pocztowey z Krakowa do Lwowa

Secymin miasteczko w byłym województwie Sandomirskim powiecie Chęcinskim w okolicy Samcerney dobywano przedtem srebro i kamień lazurowy

2. Seret rzeka w Gallicyi Cyrkule Tarnopolskim wpadaiąca do Dniestru. —

Serock, Sierock miasteczko w byłym Województwie Mazowieckim ziemi Ciechanowskiey przy spływie rzek Bugu i Narwy, w bardzo pięknem położeniu. —

Serocin albo **Seroczyn** miasteczko w departamencie Siedleckim z pięknym kościołem murowanym. —

Srokomla wieś w byłey Ziemi Stężyckiey teraz departamencie Siedleckim z pałacem i piękną austeryą, należy do familii Sypniowów

1. **Serrey, Sereje** miasteczko i włość w byłym Województwie Trockim w Litwie. — Było to dawne dziedzictwo Xiążąt Radziwiłłów, które r. 1687 Xiężniczka Karolina z tego domu, darowała swemu małżonko-
wi;

Margrabiemu Brandeburskiemu od
łączona do Królów Pruskich należały. Pro
miasteczka było w tey włości 26 wsi
i intrata była pobierana na Kamo
rę Królewską w Gumbinen.

1. Serwecz, Sierwicz miaste
czko w Litwie w byłym Wojewódz
twie Wileńskim.

Seyny miasteczko w byłym
Województwie Trockim stołeczne po
wiatu w departamencie Łomżyńskim.

1. Sidra albo Sydra miasteczko
i znaczna włość w Litwie byłym
Województwie Trockim powiecie Grodzień
skim. Należy do familii Potockich.

Sieciechów miasteczko w byłym powiecie teraz departamencie Radomskim z obszernem opactwem.

Siedlce miasto stołeczne departamentu od niego nazwanego; ozdobione pięknym pałacem i ogrodami; przedtem należało do familii Książąt Czartoryskich i Ogińskich. Było to miejsce niejako Chantilly Polskie. Departament Siedlecki dzieli się na następujące 9 powiatów: Siedlecki, Garwoliński, Żelechowski, Węgrowski, Łosycki, Łukowski, Radzyński, Bialski i Włodawski.—

Sieluń miasteczko w byłej Ziemi Różańskiej teraz departamencie Płockim. Należało z tytułem Księstwa do proboszcza Katedry Płockiej.—

Siemiatycze miasteczko w byłym województwie Podlaskiem teraz departamencie Łomżyńskim, ozdobione pięknym pałacem mającym przedtem wyborny gabinet historyi naturalnej przedany po śmierci [illegible]

swey Xiężny z Sapiehów Jabłonowskiey

2, **Sieniawa** miasteczko w Gallicyi by-
łym Przemyślskim nad Sanem; było gnia-
zdem sławnego domu Sieniawskich
po których odziedziczyli te dobra Xiążę-
ta Czartoryscy.

Siennica miasteczko stołeczne
powiatu w departamencie Warsza-
wskim, należy do familii Rudzińskich.

Sienno miasteczko w byłym po-
wiecie teraz departamencie Radomskim
z starożytnym kościołem fundów, przez
Kardynała Oleśnickiego. Jnne tego imie-
nia w byłym powiecie Orszańskim.—

Sierpsk, miasteczko w byłym wo-
jewództwie teraz departamencie Pło-
ckim stołeczne niegdyś powiatu
mające Kasztelana mnieyszego

Siewierz miasteczko w departamencie Krakowskim przy samey granicy Szląskiey. Należało dawniey do Xiążąt Szląskich Cieszyńskich od których je nabył w srodku 15go wieku Zbigniew Oleśnicki Kardynał Biskup Krakowski, i na wieki przyłączył do Biskupstwa Krakowskiego. Od tego czasu Biskupi mieli tytuł Xiążąt i władzę udzielną w powiecie Siewierskim gdzie w ich imieniu odbywała się sprawiedliwość sądzić szlachta bywała kreowana. —

Siewierz byłe Xięstwo w Gubernii Nowogrodsiewierskiey — Miasto stołeczne Nowogród nazywa się od tego powiatu Siewerskoy.

2. **Sireth** dość ludne miasto Gallicyiskie w cyrkule Bukowińskim przy granicy Mołdawskiey —

Skała miasteczko w bywszym wo-
jewodztwie teraz departamencie Krakow-
skim o 3 mile na północ od Krakowa.

2 **Skałat** miasteczko w byłym wo-
jewodztwie Podolskim teraz w Gal-
licyi cyrkule ~~po~~ Tarnopolskim. –

Skalmierz miasteczko w
Departamencie Krakowskim o 3 mi-
le od Krakowa stołeczne powiatu.

Skąpe miasteczko w byłey
Ziemi Dobrzyńskiey teraz departa-
mencie Płockim –

Skarszewo włość z kościo-
łem parafialnym i pałacem
w bywszym województwie teraz
departamencie Kaliskim, była
gniazdem familii Skarszewskich.

Paprocki twierdzi że Jmćstaw Leszczyc
Biskup Wrocławski na Szlązku zmarły
1126 był synem Jmćstawa ze Skarszewa
Duninowski mieni tego ostatniego Wła
dzią i Wojewodą Kaliskim, lecz że w ten
czas ta prowincya niemiała jeszcze
wojewodów przełomożna, raczej rozumieć
że to był Szupan albo Żupan Kaliski.
w 16 wieku Skarszewskich dom, podo
bnie jak tyle innych przenosząc się w
prowincye Małopolskie bliższe
zi starożytne swe gniazda utrzymał Je
szcze :—

2. Skawina miasteczko w Gallicyi
niedaleko Krakowa.

Skierbieszów miaste
czko w departamencie Lubelskim po
wiecie Zamojskim.

Skierniewice miasteczko
w byłym województwie Raw
skim teraz departamencie Wa
rszawskim niedaleko Łowicza Ma
jątek niegdyś przedtem w lecie
przez Prymasów teraz należy do
Księcia Ekmil i Auerstedt marszał
ka francuskiego.—

2 **Skole** miasteczko w Gallicyi Cyrkule Samborskim. —

Skrzynno miasteczko w departamencie Radomskim z gniazdo familii Duninów Skrzyńskich.

1 **Stawatycze** miasteczko w byłym Województwie Brzeskim Litewskim nad Bugiem. —

Sławków miasteczko w byw. szym Xięstwie Siewierskim teraz departamencie Krakowskim miało przedtem Kopalnie srebra. —

1. **Sławuta** miasteczko w byłym województwie Wołyńskim z pałacem Xiążąt Sanguszków. —

Śleszyn miasteczko w departamencie Warszawskim nad wielkim jeziorem z stacyą pocztową do Poznania. —

1. **Słonim** miasto w byłym województwie Nowogrodzkiem nad rzeką Szczarą w Litwie; stołecznem przedtem powiatu i miejscem Sejmików całego województwa. Należy do familii Ogińskich ma pałac tudzież bywsze Kollegium Jezuitów. —

Słońsk miasto nad Zachodnim Brzegiem Wisły w byłej Ziemi Dobrzyńskiej. Miało Kasztelanią. —

i kościół Farny Łaciński z Modrzewiowego drzewa - stoiący przeszło lat 400. —

1. **Słuck** miasto stołeczne Xięstwa tego imienia w byłym województwie Nowogrodzkim w Litwie - Jest iedno z naj znacznieyszych miast tey prowincyi i ma pałac wspaniały Xiążąt Radziwiłłów. —

3. **Słupca** miasteczko w byłym województwie teraz departamencie poznańskim na wielkiey drodze z Warszawy do Poznania z stacyą pocztową. Należało przedtem do Biskupów poznańskich ma pierzei murowy.

Słupia miasteczko w byłym województwie Sandomirskim teraz departamencie Radomskim przy samey gorze Swiętokrzyskiey albo Łysey.

3. **Służew** miasteczko w byłym województwie Brzeskim Kujawskim teraz departamencie Bydgoskim było gniazdem znakomitey familii Służewskich. —

Służew wielka wieś z pięknym
Kościołem murowanym na drodze
pocztowey z Warszawy do Lublina
o ćwierć mili od Wilanowa do których
to dóbr należy. —

3. Śmigiel albo Szmygiel mia-
steczko bardzo porządne po wię-
kszey części Niemcami osiadłe w
byłym Województwie teraz depar-
tamencie Poznańskim na wielkiey
drodze z Poznania do Wrocławia
z stacyą pocztową. Jest to gnia-
zdo familii Śmigielskich, z któ-
rych Starosta Gnieznieński stron-
nik Króla Leszczyńskiego wiele
dokazywał w woynie Szwedzkiey
z oddziałem woyska przez siebie
przyprowadzonym. —

1. Śmiła miasteczko w byłym
Województwie Kijowskim sto-
łeczne wielkich dóbr zwanych
Śmilańszczyzną. —

Smoleń starożytny zamek w byłym Województwie teraz dystrykcie Krakowskim powiecie Lelowskim. -

1. Smolensk, prowincya była w Polsce z tytułem Księstwa potem na Województwo zamieniona. Była przedmiotem długich i krwawych wojen, między Polską i Rossyą w 16 i 17 wieku, pókie pokojem Andruszowskim na rzecz tej ostatniej ustąpiona. Teraz iest Gubernią tego państwa. -

1. Smolensko miasto stolicze byłego Województwa Litewsko-Polskiego teraz w Guberni wyżsiej w okolicy od przyrodzenia warowny nad rzeką Dniepr i błotami, przez które przeciągnięte iest murami z wieżami. Kray przyległy wiele wydaie krzyszto-maitych. ——

1. Smolewice miasteczko w by-
łym Województwie Mińskim nie
daleko miasta Mińska. —

1. Smotrycz rzeka w byłym
Województwie Podolskim pły
nie przy mieście Kamieńcu
Nad nią leży miasteczko Smo
trycz. —

1. Śniatyn małe miasto w
Ukrainie Rossyiskiey o 18 mil
od miasta Pułtawy na zachód.

2. Śniatyn miasteczko z byłym
starostwem długo w familii Po
tockich będącym nad rzeką Pru
tem w dawnym Województwie
Ruskim powiecie Kołomyiskim
okolicy zwaney Pokuciem

teraz w Gallicyi cyrkule Halick
przy granicy Bukowińskiey. Kra
tameczny chciwnie dobry i pół
zawczas przybierać postać zaniedba
ną bliskiey Wołoszczyzny. —

Sobieska wola, wielka
bardzo wieś o 4 mile na połudn
Lublina, nazwana od familii te
goż imienia do którey z tey oko
licy obszerne należały dobra. Tu
tu się rodził się Królewic Jakób So
bieski. Należy teraz do Marcho

Sobieszyn wieś nad
Wieprzem w byłey Ziemi Stęży
ckiey teraz departamencie Sie
dleckim gniazdo sławney fam
ilii Sobieskich.

Sochaczew miasto stołe-
czne w byłym Województwie teraz
powiatu w departamencie Warsza
skim nad rzeką Bzurą. Było da-
wniey miasteczko jedney linii Xią-
żąt Mazowieckich potem miało
Kasztelana. Leży na drodze z
Warszawy do Poznania, i ma
stacyą pocztową. —

2. Soczowa. Suczawa
dawne miasto, w Bukowinie, kra
ju należącym do Gallicyi, otoczone
iest murami i rowami i ma stary
zamek niegdyś rezydencyonalny
hospodarów albo Xiążąt Mołdaw
skich przed r. 1453 w którym
turcy zdobyli Konstantynopol.
Jest tam prócz tego, zamek na
gorze i wiele kościołów teraz
podupadłych. Odtąd Bukowina
należy do Austryi, to miasto
odzyskało część swego dawnego
bytu. —

2. **Sokal** miasteczko w Gallicyi Cyrkule Bełzkim, ma klasztor Bernardyński i w nim cudowny obraz panny Maryi.

Sokolniki starostwo bywszy w województwie Sieradzkim teraz w departamencie Kaliskim przy granicy Szlązkiey o 6 mil od Wartenberga. —

Sokołów miasteczko w bywszym województwie Siedleckim na wielkiey drodze z Warszawy do Wilna z stacyą pocztową należy do familii Ogińskich i ma różne fabryki. —

2. **Sokołów** miasteczko w bywszym województwie Sandomirskim teraz w Gallicyi Cyrkule Rzeszowskim — należy do familii Grabińskich. —

Solec miasteczko w byłym województwie Sandomirskim teraz w departamencie stołecznym powiatu Radomskim nad Wisłą. Było to starostwo na Seymie wieczystym zostawione familii Przebendowskich w sumach które na niem miała, z tą posagu po ostatniej tegoż domu dziedziczce weszło do familii Matusiewiczów. W starożytnym tamecznym zamku mieszkiwali za czas Królowie Polscy; między Stanisławem Szczepanowskim biskupem Krakowskim a sukcesorami Piotra Strzemień zwyka z Janiszowa, a wieś Piotrawin naprzeciw Solca leżąca. Są w tem miasteczku Reformaci. —

1. **Sosa** ~~miasteczko~~ rzeka w byłym województwie Mścisławskim niedaleko miasta Mścisławia wpadająca w Dnieper przy mieście Łojowogrodzie. —

Sosnowica miasteczko w departamencie Lubelskim, z pałacem należy do familii Sosnowskich.

Spicimierz miasteczko był wprzód w województwie Sieradzkim w Wielkopolszcze, teraz w departamencie Kaliskim. Miasto dawniej Kasztelana mnieyszego

3. Srem albo Szrem miasto był wprzód w województwie teraz stołeczne powiatu w departamencie Poznańskim było przedtem starostwem, leży nad Wartą o 4 mile w górę od Poznania. —

3. Sroda, Szroda miasto w pierwszym województwie teraz stołeczne powiatu w departamencie Poznańskim, było przedtem starostwem i miejscem Seymików trzech województw zwanych właściwie Wielkopolskiemi to jest: Poznańskiego, Kaliskiego, i Gnieznieńskiego

Staniątki miasteczko w Gal
licyi o 3 mile od Krakowa z sła
wnym przedtem Klasztorem Ber
nardynów.—

Stanisławów miasteczko w
Czerskim województwie Mazowie
ckim teraz Departamencie Warsza
wskim, było przedtem starostwem
należącym w ostatnich czasach do
familii Woynów teraz stołeczne po
wiatu.

2. Stanisławów miasto w Ky
owyim województwie Ruskim teraz
w Galicyi Cyrkule Halickim. Zało
żone było przez Stanisława Poto
ckiego Hetmana Wielkiego Koron
nego; ma pałac i cokolwiek jest
ufortyfikowane.—

1. Starodub miasto przedtem starostne powiatu w województwie Mścisławskim, teraz jednego okręgu Małorossyi. —

Staszów miasto starostne powiatowe w departamencie Radomskim ma fabrykę szabel, i należy do księżny Marszałkowy Lubomirskiey. —

3. Staw miasteczko w byłym województwie, teraz departamencie Poznańskim Kaliskim niedaleko Kalisza. —

Staw miasteczko w departamencie Kaliskim o 3 mile od Kalisza. —

Stawiska miasteczko w departamencie Łomżyńskim dziedziczne Kramkowskich. —

1. **Stawiscza** dwa miasteczka w byłym województwie Kijowskim.

Stawiszyn miasteczko porządne w departamencie Kaliskim o 3 mile na północ Kalisza. —

1. **Stepań** miasteczko w byłym województwie Wołyńskim, z pałacem familii Worcelów. —

1. **Ster, Styr** znaczna rzeka w byłym województwie Wołyńskim płynie przy mieście Łucku a wpada w Prypeć na Podlasiu.

Stężyca miasto w byłym województwie Sandomierskim stołeczne ziemi teraz w departamencie Siedleckim leży o 11 mil ku północy od Puław nad Wisłą niedaleko uyścia w nią Wieprza.

Stobnica miasteczko w by-
łym, województwie Sandomirskiem,
teraz departamencie Krakowskim,
niedaleko Wisły, ma Klasztor Re-
formacki, była przedtem Starostwem
w familii Morsztynów iest stołe-
czne powiatu. —

3. Stobnica miasteczko w by-
łym województwie teraz departa-
mencie Poznańskim. —

Stradom, przedmieście mia-
sta Krakowa.

1. Strumień rzeka na Woły-
niu wpadająca w Styr. —

2. Strumiłowe miastecz-
ko Gallicyjskie, w cyrkule
Bełzkim —

2. **Struszów** miasteczko Galicyiskie w cyrkule Lwowskim gniazdo dawney sławney familii Strussów.—

2. **Stryidów** znaczne miasteczko w Galicyi cyrkule Samborskim—

Stryjna wieś z pięknym ogrodem Angielskim o 3 mile na południe od Lublina gniazdo i dziedzictwo Stryjeńskich.

Strzyżowice wieś z starym zamkiem o 4 mile na południe Lublina należy do imienia Trzcińskich.

1. **Stubna** rzeka Litewska wpadająca w dawnym woiewództwie Połockim w Dryssę.—

1. Stwołowice dobra w byłym Wo-
jewództwie Nowogrodzkim i Kamen-
deryą Maltańską, należące do Xiążąt
Radziwiłłów.—

Suchedniów dobra narodowe
przedtem Biskupów Krakowskich
w departamencie Radomskim z 2 wiel-
kiemi piecami do topienia żelaza.—

Suchona rzeka Rossyiska
po przyięciu w siebie rzeki Jug
nazywa się Dwina.—

Sulgostów wieś w departa-
mencie Radomskim z pałacem
Imienia Świdzińskich.—

Sulmierzyce miasteczko
w departamencie Kaliskim przy
granicy Szląskiey.—

113 Supraśl bogaty Klasztor
Bazyliański w byłym Woje
wództwie Trockim.—

1. Suraż miasto Litewskie
w byłym Województwie Poło
ckim.—

Suraż miasto w byłym
województwie Podlaskim, powi
ecie Bielskim było starostwem
posiadanym w ostatnich cza
sach przez Czarnockich.—

1. Susza miasteczko w byłym
Województwie Połockim.

Swiątniki wieś blizka Krakowa ma fabryki żelazne —

1. Swięcica jezioro w bytym województwie Trockim —

1. Swierzno albo Swierzyn miasteczko nad rzeką Niemnem w bytym województwie Nowogródzkim w Litwie —

3. Swięte jezioro blizko Gniezna, ma bydź to w którym topiono bałwany przy przyięciu Wiary w Polszcze —

2. **Swirze** miasteczko z starym zamkiem i pięknym ogrodem angielskim w Gallicyi o 4 mile od Lwowa; należy do familii Letnerów.

1. **Swisłocz** miasto Litewskie w byłym województwie Mińskim ma stawne jarmarki. –

m. **Swoszowice** wieś blisko Krakowa z wodami siarczystemi.

Szadek miasto stołeczne powiatu w byłym województwie Sieradzkim teraz departamencie Kaliskim o 5 mil od Kalisza.

3. Szamotuły miasto w depar-
tamencie Poznańskim gniazdo sta-
wnego domu Szamotulskich.—

1. Szawle miasto stołeczne pra-
tem powiatu w byłym Księstwie
Żmudzkim — w Gub: Wileń: R. 1831.

Szczebrzeszyn miasteczko
blisko Zamościa, należące do or-
dynacyi tegoż Imienia.—

Szczekocin miasteczko w
departamencie Krakowskim
z pałacem i Kościołem gniazdo
dawnej familii Odrowążów.—

1. Szkłów miasto znaczne
w Litwie nad rzeką Dnieprem
w byłym województwie Mści-
sławskim.—

3. Szrem miasto w byłym Województwie teraz departamencie Poznańskim nad Wartą o 11 mile w górę Poznania –

Szydłowiec miasto stołeczne powiatu w departamencie Radomskim z obszernym zamkiem Xiążąt Radziwiłłów. –

1. Szydłów miasteczko w Gubernii Wileńskiey w Pow[iecie] Rosieńskim z cudownym obrazem Matki Boskiey – Protektorki Żmudzinów. –

Szydłów miasto stołeczne powiatu w departamencie Krakowskim –

Szymanów wieś z pięknym pałacem o 6 mil na zachód od Warszawy, gniazdo imienia Szymanowskich a dziedzictwo przedtem Xiążąt Sanguszków teraz Cieleckich.

T.

Tarczyn miasteczko w byłym województwie Mazowieckim ziemi Czerskiey, stołeczne przedtem powiatu, teraz departamencie Warszawskim na wielkiey drodze z Warszawy do Krakowa o 4 mile od pierwszego z tych miast, z stacyą pocztową. —

Targonim wieś z kościołem starożytnym, pałacykiem i pięknemi przykładami, a półtory mili od Warszawy naprzeciwko nadwiślą, należy do Imienia Mokotowskiego.

1. **Targowica** miasteczko w byłym województwie Bracławskim w dobrach Humańskich należy do familii Potockich. —

Tarłów miasteczko z kościołem pięknym w byłym województwie Sandomierskiem, teraz departamencie Radomskim, wiadomo z nadania swego Tarłów —

2. Tarnobrzeg miasteczko w by
łym Województwie Sandomirskim
teraz w Gallicyi Cyrkule Rzeszo
wskim z blizkim pałacem w Dzikowie
należy do familii Tarnowskich —

Tarnogród miasteczko
Ordynacyi Zamoyskiey w byłym
Województwie Ruskim teraz stołe
czne powiatu w departamencie
Lubelskim na drodze z Zamościa y
do Jarosławia z stacyą poczto
wą —

2. Tarnopol miasteczko w
Gallicyi stołeczne Cyrkułu
Pokojem Wiedeńskim r. 1810 usta
pione było z przyległym kra
jem i 400000 mieszkańców
Rossyi —

2. Tarnów miasto w Galli-
cyi stołeczne Cyrkułu, ma bisk-
stwo kilka Kościołów, jest zna-
czne i porządne dziedziczne teraz
Xiążąt Sanguszków przedtem
gniazdo familii Tarnowskich

2. Tartaków miasteczko w
Gallicyi Cyrkule Bełzkim, należy
do familii Potockich.

m

1. Taurogi miasteczko i wło[ść]
w Xięstwie Żmudzkim przeszła
posagiem po Xiężniczce Radziwił-
łownie w dom Brandeburski.

1. Telszew miasto stołeczne
powiatu, w byłym Xięstwie
Żmudzkim —

1. Teterew rzeka w byłym
Województwie Kijowskim w Dniepr
uchodząca —

2. Tłumacz miasteczko w Gal
licyi niedaleko Halicza przedte
starostwo do imienia Potockich
należące teraz jest własnością Hen
ryka Dzieduszyckiego. —

Tomaszów miasteczko ordy
nacyi Zamoyskiey stołeczne powia
tu w Departamencie Lubelskim
na wielkiey drodze z Zamościa
do Lwowa z Stacyą poczty
ufundowane było przez
Tomasza Zamoyskiego —

~~4.~~ 1. Tomaszpol miasteczko
w byłym Województwie Bra
cławskim —

2. Toporow miasteczko w byłym województwie teraz Cyrkule Brze-
kim w Gallicyi. –

2. Trembowla miasto w Gal-
licyi Cyrkule Lwowskim, gdzie
był stołeczne powiatu, w Woj-
wodztwie Ruskim R. 1675 w
czasie oblężenia od Turków było
to miasto dzielnie bronione
przez swego Komendanta Chr-
zanowskiego za powodem mę-
żny iego małżonki. –

z Zamkiem na jeziorze

1. Troki miasto stołeczne w by-
wszym województwie tegoż imie-
nia w Litwie, leży nad iezioro
Ma sto domów prawie które wsz-
ystkie drewnianych dwa Zamki
podupadłe – Niedaleko od tego
leży wieś zwana Stare Troki
jest to iedno z naydawnie-
yszych miast Litewskich
Województwo Trockie jak wsz-
ystkie inne było obszerne
ale szczuplejsze niż teraz miało

od siebie innych. Dzieli się na powiaty Trocki, Grodzieński, Upickie i Kowieński. Senatorów miało wojewodę i kasztelana Trockich.

1. Tulczyn miasteczko w byłym województwie Bracławskim o 3 mile od Bracławia. Ma pałac i ogrody dziwnie obszerne i obszerne fabryki karet, chor broni ognistey i inne. Należy do familii Potockich.

Turobin miasteczko w byłey Ziemi Chełmskiey teraz w departamencie Lubelskim należące do Ordynacyi Zamoyskiey.

1. Turów miasteczko w byłym województwie Brzeskim Litewskim powiecie Pińskim miasto przedtem Biskupstwa Greckie przyłączone później do Pińskiego.

1. Turowla miasteczko w by-
tym woiewodztwie Podlaskim —

1. Turzysk miasteczko w
bytym woiewodztwie Wołyn-
skim dziedziczne Massyn-
skich. —

Tykocin miasto nad rze-
ką Narwią w byłym woie-
wodztwie Podlaskim teraz sto-
łeczne powiatu w byłym woie-
wodztwie Łomżyńskim jest
dość porządne ma dawną fun-
dacyę, Ma wystawionych Podmu-
rzy przez sławnego Ste-
fana Czarnieckiego uczynioną
a przez Hetmana Branicckie-
go miejsca i tego męża powię-
kszona — Na rynku stoi posąg
kamienny wielkiego tamtego
Bohatyra co Oyczyznę pod Ja-
nem Kazimierzem ocalił, a
za to otrzymał od Rzeczpolitey
wieczną darowiznę Starostwo
Tykocińskie dziś wraz z bia-
tym Stokiem który przed zawo-
był tylko wioską do 8 milio-
nów złp. szacowan stające. Dzie-
dzicami: Hetmana Branickie-
go są rożne linie Domu Po-
tockich — Zmarły r. 1708 kw

August II ustanowił Order Orła Białego —

2. Tyniec sławny klasztor Benedyktyński w byłym Wojewodztwie teraz departamencie Krakowskim nad prawym brzegiem Wisły o półtory mili w górę od Krakowa — Jeszcze w 11 wieku był tam Zamek często nawiedzany przez Krola Bolesława Chrabrego. Tego wnuk Krol Kazimierz ufundował tam opactwo. —

2- Tyrawa miasteczko w Gallicyi cyrkule Sanockim

2. Tyśmienica miasteczko w Gallicyi cyrkule Halickim w okolicy znajdują się Źrzodła Solne —

Tyśmienica, rzeka Polska, poczynająca się w byłey Ziemi Chełmskiey a wpadająca w Wieprz między Lubartowem a Kockiem —

U

Uchanie miasteczko w byłym
województwie Bełzkim teraz depar-
tamencie Lubelskim powiecie Chełm-
skim — Było gniazdem familii Uchan-
skich których groby dotąd widać
w tameczszym starożytnym ko-
ściele. Później należało do sławne-
go Domu Daniłowiczów. Leży
w piękney okolicy w owoce obfitey.

1. Ukraina wielka okoli-
ca Europeyska między Polską
Rossyą i Turcyą, nad rzekami
Dnieprem i Bohem leżąca jedna
z nayżyźnieyszych na ziemi. Wy-
daie prawie wszystkie potrzeby
życia w dziwney mocney obfitości.
W niey zamieszkały lud zwał
się Kozakami — część iey należa-
ła do Polski i zawierała Wo-
jewodztwo Bracławskie i Ki-
jowskie część do Rossyi. —

1. Ula miasto w byłym
województwie Połockim nad Dźwi-
ną przy ujściu w nią rzeki Ulli.

2, **Ulanów** miasteczko nad Sanem w Gallicyi Cyrkule Sta- nowskim. Należy do familii Mu- ichów. —

Uniejów miasto w by- łym woiewodztwie Łęczyckim teraz w departamencie Kali- skim nad rzeką Wartą o 13 mil powyżej spławną być zaczyna- jącą. — Należało to do arcybisku- pów Gnieźnieńskich — R. 1331. zniszczone było wielkim po- żarem — Ma pałac z murowany

Urusk miasteczko drewnia- ne w byłey Ziemi Chełmskiey, należy do familii Uruskich. —

Urzędów miasteczko prze- tem stołeczne powiatu w by- łym woiewodztwie teraz departamencie Lubelskim. By- to Starostwem należącym do familii Rzewuskich. R. 1573 gdy podczas Elekcyi Krola po śmierci Zygmunta Augu- sta

postawie wzgraniczny musieli się oddalić z Warszawy, Austryacki mu wyznaczony był za miejsce. Urzędów znać pod owczas porządniejszy, a za towarzysza Maciejowski Wojewoda Lubelski posiadający kluczu dobra Chodel. Leży Urzędów w piątkowym i żyznej okolicy o 6 mil od Lublina, dla wielkiej drodze z tego miasta do Krakowa, ma starożytną fortalicyę i 2 murowane Kościoły.—

2.3. Uście albo Uyście miasteczko w byłym Województwie Poznańskim, teraz departamencie Bydgoskim nie daleko miasteczek Piły i Chodzieży. Inne tegoż imienia leży na Pokuciu nad rzeką Dniestrem.

2. Usiatyn albo Usiatyn miasteczko w byłym Województwie Podolskim teraz w Galicyi o 6 mil od Kamieńca Podolskiego.—

1. Uświatcz miasteczko przedtem obronne w dawnym województwie Witebskim w woynach Polski z Moskwą w 16 i 17 wieku było często zdobywane od woysk iednego lub drugiego narodu —

1. Uszacz miasteczko w byłym województwie Połockim z klasztorem Dominikańskim i Bazyliańskim dziedziczne Żaby ostatniego wojewody Połockiego —

1. Uszpole miasteczko w byłym województwie Wileńskim powiecie Wiłkomirskim —

1. Uszyce miasteczko w byłym województwie Podolskim z starostwem posiadanym w ostatnich czasach przez Bryglowskich. —

1. Uzwęty miasteczko w byłym Xięztwie Żmudzkim stołeczne przedtem powiatu i cywunostwa. —

W

Wągrowiec, miasteczko w by-
3. łym Woiewództwie teraz depar-
tamencie Poznańskim, ma sławne
opactwo i iest stołeczne powia-
tu. —

3. Wałcz Wałcz po Nie-
miecku Krone Polnisch
Krone, miasteczko w byłym
woiewództwie Poznańskim
teraz departamencie Byd-
goskim — stołeczne powiatu

Warka miasto nad Pilicą o 2 mile
od iey uyścia do Wisły, na lewym brzegu
w pięknym wyniosłym i [illegible] obfitym
położeniu — Było przedtem stołeczne powia-
tu w byłym Woiewództwie Mazo-
wieckim i Starostwem należącym
w ostatnich czasach do familii Pota-
skich — Teraz, leży w departamen-
cie Warszawskim — Jest to iedno z pię-
knych miasteczek ma kościół
parafialny murowany, w którym
złożone są zwłoki trzech braci
z domu Ciołków, żyiących po-
dług Bielskiego w 13 wieku
a z których ieden był woie-
wodą Mazowieckim — wszyscy
trzey sławni byli nadludzką siłą
ciała — Są tam także 2 klasztory i
kilka domów murowanych — Leży
Warka o 7 mil od Warszawy ku
południowi na wielkiey drodze
do Radomia —

Warszawa po łacinie Varso-
via, po Francuzku Varsovie po Nie-
miecku Warschau miasto polskie
stołeczne, przedtem Województwa Mazo-
wieckiego i Królestwa całego teraz
departamentu i wielkiego Xięstwa
Leży na lewym brzegu Wisły w tem
miejscu bardzo szerokiey na
wyniesionem i obszernem wzgó-
rzu, z jedney strony lekko się przy-
chylającym w drugiej mieniącym
się w równinę kilka mil roz-
ległą. O początkach Warszawy nie
sposobna do dokładney mieć wiadomo-
ści. W końcu 12go wieku był w
tey okolicy zamek Jazdów dziś
Ujazdów, gdzie właściwie przemiesz-
kiwali Xiążęta Mazowieccy
których stolica była w Czersku. Pier-
wsza wzmianka jest o Warszawie w
r. 1224 w papierach, w przywileju
danym w miejscu tego imienia
niejakiemu Ślepowronowi no-
wemu panu w Mazowszu. We
12 lat później jedno nadanie ko-
ściołowi Parafialnemu w Górze
o 4 mile po wyżey Warszawy nad
Wisłą leżącey wyłącza między
wsiami tey parafii i Warszawą.
Nazwisko Warszawy pochodzi
od Warsza, dziedzica itd. —

Warszawice wieś w byłym województwie Mazowieckim ziemi Czerskiey, i powiecie Garwolińskim teraz departamencie Warszawskim należąca do familii Bielińskich. Jest kilka tego imienia w Polszcze od iedney z których dom Warszawickich znakomity i możny brał nazwisko — Osiadły on był w Krakowskim, Mazowieckim, i innych Wielkopolskich, gdzie naywyższe Senatorskie posiadał urzędy —

3. Warta rzeka poczynaiąca się między granicami Mąsliźmi i połyźliemi niedaleko miasta Częstochowy, przy którym zaczyna już bydź spławną; płynie przy miasteczkach Działoszynie, Burzeninie, Sieradzu, Warcie, a o milę poniżey przy wsi Brodni zaczyna bydź spławna dla tratew, dopiero przy Koninie dla łodzi, a przy Śremie dla większych statków, przecież nawet przy powrzesi i poniżey niebez trudności i niebezpieczeństw — Wpada w Odrę niedaleko miasta Kostrzyna w Marchii Brandeburskiey. Płynie po większey części kraiom obfitym i żyzny wybornego — Pod panowaniem Stanisława Augusta Kommissya Skarbowa trudniła się

trudniła się projektem połączenia
Warty z Pilicą w miejscu gdzie te
rzeki odległe od siebie są o mil 7 ale
zamiar ten został bez skutku —

Warta miasteczko w byłym w
województwie Sieradzkim powie=
cie Szadeckim, teraz w departa=
mencie Kaliskim, stołecznego po=
wiatu a 5 mil od Kalisza
a o 2 od Sieradza — Leży nad
rzeką Wartą nad którą tutaj jest
ważna przeprawa i wielki gości=
niec furmański z Warszawy do
Wrocławia — Było to przedtem
starostwo, teraz zamienione uto=
ścią należy do dóbr narodowych.
Ma 5 Kościołów i 3 Klasztory.
w 1757 doznało to miasto wiel
kiego pożaru. Okolica przy tym
miasteczku ku Sieradzu z drugiej
strony ku Uniejowu jest bardzo
piękna, górzysta i w łąki obfi=
ta, tudzież ma dobre pola —

1. Waszliszki miasteczko
Litewskie w byłym Wojewódz
twie Wileńskim powiecie Lidz=
kim —

Wąsosz miasteczko w
byłym Województwie Mazo
wieckim stołeczne powiatu
teraz w Departamencie Łom
żyńskim —

~~Watta~~ Węgrów mi
asteczko dość porządne w byłym
Województwie Mazowieckim teraz
stołeczne powiatu w departamen
Siedleckim, na wielkiej drodze z
Warszawy do ~~wiednia~~ Wilna p
stacyą pocztową — Ma kilka
kościołów i klasztorów i domy
dość ozdobne — Należało przedtem
do familii Krasińskich tera
z Ossolińskich —

1. Welisz miasteczko stołeczne ob
gu od niego nazwanego w Ros
syjskiej guberniji Połockiej n
rzeką Drwiną —

tam się znayduią szczątki Zamku K. Giedymina —

1. **Werki** wieś blisko miasta Wilna w Litwie nad rzeką Wilią — Jest tam bardzo piękny pałac i ogród założony przez Xięcia Ignacego Massalskiego Biskupa Wileńskiego —

Wiązowna bardzo piękna wieś o 3 mile na wschód od Warszawy z pałacem fundacyi Xiążąt Radziwiłłów —

Widawa miasteczko w byłym Woiewodztwie Sieradzkiem teraz departamencie Kaliskim niedaleko od rzeki Warty na wielkiey drodze z Wrocławia do Warszawy przez Piotrków ma stacyę pocztową —

3. **Wilichow** małe miasto w byłym woiewodztwie teraz departamencie Poznańskim powiecie Krzywińskim —

2. **Wieliczka** miasto w bywszym Woiewództwie Krakowskim o półtory mili od Krakowa na wielkiey drodze robioney do Lwowa i stacyą pocztową. Słáwne są tameczne Kopalnie soli, nayobfitsze w Europie. To miasto samo należy wspólnie do Galliczy. Ma w Wieliczka wiele pięknych budowli —

1. **Wielona** miasteczko przedtem stołeczne powiatu w południowey części bywszego Xięstwa Żmudzkiego, teraz iest tylko parafialne w Guberniy Wileńskiey w Powiecie Rossienskim —

Wieluń miasto stołeczne ziemi w bywszym Woiewództwie Sieradzkim, teraz powiatu w departamencie Kaliskim, niedaleko rzeki Warty. Leży w okolicy leśney. —

Wieprz rzeka Polska po-
czynająca się w byłym Wojewódz-
twie Bełzkim niedaleko Zamościa
i Krasnobrodu z jeziora zwane-
go Wieprzowe, poniżej miasta
Krasnegostawa o milę przy wsi
Stężycy zaczyna być spławna
dla małych statków — Płynie dalej
przy Łęcznie i Lubartowie Kocku
Łysobykach, Baranowie Bobrowni-
kach Dęblinie: a przy wsi Między-
rzeczach niedaleko miasta Stężycy
uchodzi do Wisły. — Poniżej Kocka
przyjmuje w siebie Tyśmienicę rze-
kę płynącą z powiatu Chełm-
skiego, i także spławną przez
wody jego są pomnożone, lecz
mimo to spław na Wieprzu jest
bardzo żmudny dla wązkiego
koryta szczupłości tejże i bardzo
krętego biegu, który sprawia że
niekiedy przez cały dzień przy wspię-
nieniu wielkiem odbywają statki
o kilka set kroków od ostatnie-
go — Rzadka w tem którey by
przekopaniem kanału tey mo-
żole zapobieżono — Uczynił to
w swoich dobrach Podlodowie
dziedzic ich P. Nieprzecki —

Wilanów ob. Warsza-
wa na końcu —

1. **Wilia** wielka rzeka Li-
tewska płynąca przy mieście
Wilnie, które od niey ma nazwi-
sko; przy Kownie wpada w rze-
kę Niemen —

1. **Wilno** miasto stołeczne by-
łego Województwa Wileńskiego i ca-
łego Wielkiego Xięstwa Litewskiego
nad rzeką Wilią po wielu pożar-
ach potworzone — Ma dwa zna-
czne Przedmieścia wiele domów
i pałaców murowanych lecz wię-
cey Drewnianych — W zrujno-
wanym podupadłym Wileńskim zamku
był arsenał i sala w którey
zgromadzały się Trybunały Li-
tewskie — Naprzeciw stoi staro-
żytny Kościół Katedralny fun-
dowany wraz z biskupstwem
wileńskim, sufraganem Arcy-
biskupa Gnieźnieńskiego r.
1386. Po tamecznym skarbcu
znayduią się wielkie bardzo

i Mikołay —
dwa zamki Górny i Dolny —
Katedra stoi na miejscu gdzie za czasów
pogańskich stała świątynia ... odbu-
dowany przez Biskupa Massalskiego
z Kaplicą i Grobem Kazimierza Wiel-
kiego — Malowania Szymonowicza —
Kościół S. Anny ~~...~~ Parafialny
dla Niemców i Katolików gotyckiey struk-
tury — Kościół XX. Dominikanów fun-
dowany przez Alexandra Króla — S.
Piotra z Rzeźbą na przedmieściu Anto-
koli — Więzienie teraz Francuzów —

bogactwa — W tym mieście liczy się
do 40 Kościołów, między którymi i Luterań-
ski i Kalwiński, żydowska Synagoga
i meczet tatarski — Żydowstwo tutay
wynosi do 1000 familii, i trudni się
częścią handlem, częścią lekkiemi rze-
miosłami — Nayznacznieyszy tego mia-
sta handel zawisł na zagranicznych
towarach, galanteryach, winie, ka-
wie, cukrze, futrach, drzewie, zbo-
żach i żelazie — Fabryk i rękodzie-
ł mało tutay się znayduie —
Pierwsze potrzeby życia, są tu
bardzo tanie na targach, które
codziennie nawet i w święta się
odbywaią — Tatarzy mieszkający
o półtory mili od Wilna opatruią
to miasto wybornemi ogrodami
na których hodowaniu bardzo się
dobrze znaią — R. 1783 przybrano
3 Luteranów, i iednego Greka do
tamecznego Magistratu, przedtem
zupełnie Katolickiego — Mieszkań-
cy Wileńscy między którymi iest
cokolwiek niemców są bardzo
polerowani i przyiemni w życiu.
Akademia Wileńska, iedna z
głównych szkół, założona przez
Króla Stefana Batorego, ma
bardzo dobrze urządzone Kollegia
i obserwatoryum — Po wszystkie
czasy wydawała ludzi z sławnych
umieiętnościami; iest także przy niey
ogród roślinny — Prócz Kato-
lickiego Biskupa iest tam
Arcybiskup albo metropolita
Greków — To miasto prowadzi
znaczny handel z Rossyą i Pru-
sami — Województwo Wileńskie
miało 3 Senatorów, Biskupa, Wo-
iewodę i Kasztelana Wileńskich —

1. **Windawa** rzeka litewska poczynająca się w byłym Xięztwie Żmudzkim a wpadająca w morze Baltyckie przy mieście Windaw albo Windawie —

1. **Winnica** miasto stołeczne przedtem powiatu w byłym województwie Bracławskim nad rzeką Bohem — Jest drewniane i liche — Miało przedtem sądy powiatowe —

1. **Wirwita** rzeka litewska w Xięztwie byłym Żmudzkim wpadająca w rzekę Weta —

2 **Wiśnia** miasteczko w Galicyi Cyrkule Lwowskim należy do familii Laniów i ma przydomek Sądowa —

Wiśnia bienkowa wieś należąca do Alex. Fredry — w Galicyi w Cyrkule

Wisła po francuzku Vistule
po Niemiecku Weixel (Weichsel) nay
większa rzeka polska, w starożytnych
geografach Ptolomeusza i innych zwa-
na Vistula, Bisula, Istulus, Bisula
gdy się przez środek Sarmacyi płynęła
się też od Germanów dzieliła — Począ-
tek bierze w Szląsku Austryackim w Xię-
stwie Cieszyńskim przy wsi zwaney
Ustronie, płynie przy miastach Pless
Oświecimiu Zatorze, do Krakowa
gdzie dopiero zaczyna być spławna
dla większych statków zbożowych
daley oblewa Nowemiasto, Sandomierz
Józefów, Kazimierz, Puławy, Warsza-
wę, Płock, Toruń, Chełmno — wpada
trzema odnogami w morze Bałty-
ckie, z których nayznacznieysza
przy Gdańsku — Przyymuie w siebie
wielką liczbę rzek, z których nay
znacznieysze są: Dunajec naprzeciw
Nowego miasta w Krakowskiem, Wi-
słok przy Połańcu, San naprzeciw
Sandomirza, Kamienna naprzeciw
Józefowa, Wieprz przy Stężycy, Pili-
ca przy Mniszewie, Bug połączony
z Narwią pod Zakroczymiem, Brda
przy Fordonie — Rzeka ta która do
spławu wszelkiego rodzaju pło-
dów krajowych do Gdańska a z
tamtąd w odległe zagraniczne
kraje — przed 14 wiekiem okręty
wielkie Morskie dawniej przycho-
dziły tą rzeką aż do Torunia, w
późnieyszych wiekach kupcy
Angielscy mieli swe kantory w
Kazimierzu —

Wiślica miasto przedtem stołeczne
powiatu w województwie Sandomir-
skiem teraz departamencie Krakow-
skiem nad rzeką Nidą — Otoczone
było murem przez Króla Kazi-
mierza W[ielkie]go który tutaj zwoływał
sławny Seym — Miasto przedtem są-
dy ziemskie i grodzkie siedziba
Kasztelana — Kościół tameczny
Kollegiacki iest starożytny i
ozdobny —

2 Wisłok rzeka poczynająca się
w górach Karpackich a po wyżej [illegible]
połączona w Wisłę wpadająca w
Gallicyi Cyrkule Tarnowskim —

2. Wisłoka rzeka poczyna-
jąca się w górach Karpackich Ga-
licyiska wpada w San między
Sieniawą i Jarosławiem —

2. **Wiśnicz** miasteczko w Galicyi cyrkule Bocheńskim w górach położone. Na [illegible] nabyte od familii Lubomirskich i nadane tytułem Hrabstwa Rzeszy Niemieckiej przez Fryderyka III Cesarza.

1. **Wiśniowiec** miasteczko w byłym województwie Wołyńskim powiecie Krzemienieckim, było gniazdem dawnej familii Xiążąt Wiśniowieckich od Jagiellonów pochodzącej, z której r. 1669 obrany był Królem polskim Xiążę Michał. Po wygaśnieniu tego domu dobra Wiśniowieckie przeszły w dom Mniszchów do którego dotąd należą. Jest tam pałac i ogród bardzo okazały nawiedzany dwukrotnie przez Stanisława Augusta, Cesarza Józefa II Niemieckiego i Pawła Rosyjskiego pod ówczas wielkiego Xięcia.

Wiśnica

tam urodzony S.ty Józafat

1. **Witepsk**, miasto obszerne drewniane zabudowane z dwoma zamkami nad rzeką Dźwiną przy ujściu rzeki Witepska. Ma znaczny handel z Rossyą i 3 kollegia do wychowania młodzi. Było niegdyś stołeczne województwa witepskiego teraz gubernii Rossyjskiey tegoż imienia.

2 **Witkow**, miasteczko w Gallicyi cyrkule Bełzkim. Jnne tegoż imienia w okolicy Gniezna.

Witów miasteczko w byłym województwie Sieradzkim teraz departamencie Kaliskim z opactwem Norbertańskiem.

Wizna miasto stołeczne przedtem ziemi w byłym Województwie Mazowieckim nad rzeką Narwią, teraz w departamencie Łomżyńskim. Miało przedtem Kasztelana i sądy Ziemskie i Grodzkie.

Włochy wioska opod mili od War-
szawy z pałacykiem i laskiem należą-
ca do imienia Mostowskich.

Włodawa miasto nad Bugiem
w byłey ziemi Chełmskiey ma sławne
jarmarki i iest dziedzictwem Xiążąt
Czartoryskich i stołeczne powiatu
w departamencie Siedleckim —

1. **Włodzimierz** miasto w by-
tym woiewodztwie Wołyńskim na
wielkiey drodze z Warszawy do Ki-
jowa, było przedtem stołecznego po-
wiatu i mieyscem seymików tu-
dzież sądów — Ma stacyą pocz-
towey, kilka klasztorow i ko-
sciołow iest iedno z nayznaczniey-
szych prowincyi tey. —

Włostowicie wieś w by-
tym woiewodztwie teraz depar-
tamencie Lubelskim na wielkiey
drodze z Puław do Kazimierza
Było to niegdyś miasteczko

pod ówczas Wisła płynęła blisko te-
go miejsca, teraz tylko odnoga ięz tą-
chą zwana pozostała. Jest tam pięk-
ny Kościół parafialny murowany
Należy Właściwie do dóbr Konins-
wolskich Xiążąt Czartoryjskich. W
przyległey wiosce Parchatce Xiężna
Izabella z Hr. Flemingów Czartory-
ska ozdobiła wyniosłe góry nad
Wisłą panujące w sposób najwa-
bniejszy. —

2. **Wojnicz**, miasteczko w byw-
szym Województwie Krakowskiem te-
raz w Gallicyi Cyrkule Tarnow-
skim, miasto przedtem Kasztelana
jednego z pierwszych między wię-
kszemi. Leży na wielkiey dro-
dze z Krakowa do Lwowa i ma
stacyą pocztową.

Wola, wieś bardzo porządnie
wo zabudowana z Kościołem paraf-
ialnym murowanym o ½ mili od W-
arszawy na wielkiey drodze do Ło-
cza. Przedtem był tam pałac ię-
Xiążęcia Ponińskiego w czasie oblęże-
nia Warszawy r. 1794 zupełnie spusto-
szony równie jak i Kościół. Między
tą a Warszawą na lewey stronie
idąc do tego miasta jest owo sławne
pole wyboru Królów, który z p-
inego

Mocarstwa z trzech Polskę dalszego wiecznego rodzaju —

Wola wieś pod Krakowem z pięknym Pałacem i Ogrodem Spacernym publicznym.

2. Wola miasteczko w Galicyi Cyrkule Samborskim.

Wolborz miasteczko w byłym województwie Sieradzkim teraz departamencie Kaliskim powiecie Piotrkowskim o 2 mile od Piotrkowa ku Warszawie. Na boku za miastem położony jest pałac bardzo ozdobny z ogrodem i zwierzyńcem. Były to dobra biskupów Kujawskich teraz narodowe. —

1. Wołczyn miasteczko w byłym województwie Brzeskim Litewskim o 3 mile od Miasta Brześcia ozdobione pięknym pałacem i ogrodem Xiążąt Czartoryskich — Tam dnia 17 Stycz. r. 1732 narodził się Stanisław Poniatowski późniejszy Król Polski którego matka była z domu wspomnionych Xiążąt. —

1. **Wołkowysk** miasto Litewskie stołeczne przedtem powiatu i starostwa grodowego w byłym województwie Nowogrodzkim.

1. **Wolna** miasteczko Litewskie w byłym województwie Mińskim.

1. **Wołoczyn** miasteczko w byłym województwie Wileńskim powiecie Oszmiańskim należy do Xiążąt Czar[illegible]toryskich.

2. **Wołoczyce** miasteczko w Ga[illegible]licyi cyrkule Samborskim.

3. **Wolsztyn** miasteczko w byłym województwie teraz dep[illegible]artamencie Poznańskim, o 6 mil od miasta Wschowy. Ma kości[illegible] luterski.

1. Wołyń, województwo Wołyńskie
prowincya była Polska, graniczące na
północ z województwem Brzeskim Li-
tewskim, na wschód Kijowskim i Bra-
cławskim na południe z Podolskiem
i Ruskim, na Zachód z Bełzkim i Zie-
mią Chełmską. — Było iedno z najzna-
komitszych przez swą obszerność, ży-
zność, ludność i zamożnych w wielkiey
liczbie obywateli. Lud wieyski mówi
po Rusku i iest po większey części wy-
znania Greckiego poiednanego, je-
dnak prawie po wszystkich miaste-
czkach i dobrach pańskich, w wielkiey
tam ilości się znayduiących są ko-
ścioły obrządku Łacińskiego. Dzieli
to się to województwo na 3 powiaty
Łucki, Włodzimierski, i Krzemienie-
cki, a miasto Łuck niejako stołe-
cznym. Włodzimierz był wyznaczo-
ny za wyobrażiatną stolicę byłego
województwa Czerniechowskiego, a
raczey powiatu Nowogrodzkiego
w tyyże niegdyś będącego. Najzna-
cznieysze rzeki w tym kraju są: Styr,
Horyń, Prypeć, Słucz. Mundur Wo-
jewództwa był Żupan biały, Kontusz
zielony z czarnemi a przedtem czerwo-
nemi wyłogami — Senatorów miała
5. Biskupa Łuckiego, Wojewodów
Wołyńskiego i Czerniechowskiego. —
a Kasztelanów podobnie Wołyńskie-
go i Czerniechowskiego — Piękność
i rozległość tego kraju będącego u-
stępem do żyznego Podola i Ukra-
iny iest przyczyną owych licznych
i wielkich włości posiadanych i
wielkich włości posiadanych
przez naypamiętnieyszych obywa-
telów w Polsce i Litwie. — Wszystkie
imiona znakomite i starożytne-
mi w kraju zasługami lub

nowo nabytemi ogromnemi bogactwy mają tam obszerne dobra i wyborne pała-ce w których dostatek gust zabawy wszelkiego rodzaju nieustannie i ko-lejąz pobliskich okolicach się przeno-szące, czynią te prowincyą jedną z naj-świetniejszych w Europie; świadectwem wielu cudzoziemców co wydziwić się nie mogą przepychowi z gustem połą-czonemu i tylko w wielkich stolicach się znajdującemu, który w wołyńskich zamkach wiejskich panuje. Dlate-go po wszystkich znacznych miastach wołyńskich są wybornie opatrzone skle-py zbytkowe, a nawet teatra, mniej lub więcej do Warszawskiego zbli-żać się mniemające; a i po domach znajdują się prywatne.—

Wonwolnica miasteczko w byłym województwie teraz depar-tamencie Lubelskim nad małą rzeczką od Nałęczowa do Wisły przez Gelijów płynącą w okolicy górzystej bar-dzo pięknej. Było to starostwo nale-żące w ostatnich czasach do familii Małachowskich.— Ma kościół paro-fialny murowany.—

1. **Woroniec** miasto litewskie w byłym województwie Witebskim —

1. **Worończa** kilka wsi jest tego imienia w Polszcze, między innemi w Podlaskim i Wołyńskim województwach — Podług podobieństwa były dziedzictwem familii Xiążąt Woronieckich pochodzących z domu Jagiellońskiego —

1. **Woronowka** miasteczko nad Dnieprem w byłym województwie Kijowskim. —

1. **Worskla** rzeka Rossyjska poczynająca się przy mieście Wołyżu w Ukrainie płynie przy Pułtawie wpada w Dniepr. —

2. **Wojniłów** miasteczko Galicyi cyrkule Wielickim. —

1. **Woynuta** miasteczko w południowey części byłego Xięstwa Żmudzkiego —

Woysławice miasteczko w byłey Ziemi Chełmskiey teraz w powiecie tego imienia w departamencie Lubelskim, ma kościoł i pałac murowany. Było to niegdyś dziedzictwo familii Zaklików z Woysławic, poźniey Daniłłowiczów, teraz należy do imienia Potockich —

Woyszki miasteczko w byłym województwie Podlaskim powiecie Bielskim —

Wozuczyn piękna wieś w byłym województwie Bełzkim teraz departamencie Lubelskim powiecie Zamoyskim, niedaleko miasteczka Komorowa. Jest tam cerkiew piękna murowana, pałac i ogród imienia Mierow

1. Wsielub miasteczko litewskie w byłym Województwie Nowogrodzkim. —

3. Wschowa po Niemiecku Fraustadt miasto w byłym Województwie, teraz departamencie Poznańskim, przedtem stołeczne ziemi teraz powiatu leży przy samej granicy Szląskiej i ma starzyz pnertowcy 3 Kościoły 1 Katolicki 2 luterskie 2 szkoły tegoż wyznania a oprócz ratusz w obydwóch miastach Starym i nowym domów 807 a 6700 mieszkańców pomiędzy którymi części Niemców $\frac{3}{4}$ luteranów a $\frac{1}{4}$ katolików. Jest tam znaczny handel wełną wielką przędzą całymi suknami w wielkiej ilości tam wyrabianemi. Były Kollegium jezuickie zamienione teraz na koszary. R. 1706 Karol XII Król Szwedzki w okolicy tego miasta poraził Sasów i Rossyan, potem wkrótce wszedł do Saxonii. — R. 1802 doznało to miasto okropnego pożaru —

1. **Wuczków** miasteczko w byłym woiewodztwie Ki-
jowskim. —

2. **Wysock** wieś w byłym
woiewodztwie Ruskim ziemi Prze-
myślskiey dobrach Jarosławskich
czyli Sieniawskich do Xiążąt
Czartoryskich należących — Same-
narod założony przez Króla Jana
Sobieskiego w prywatnym iescze
stanie ma szpaler bez wątpienia
naypięknieyszy między ogrodami po
tem Królu pozostałemi jako to w
Wilanowie, Pilaskowicach, i innych.
Zdaleka wydaie się jak murowa-
nny. Ogród ten utrzymywany iest
nay staranniey dotąd, jako ieden
z naypięknieyszych tego rodzaiu po-
mników podobno nietylko w
Polsce. —

Wysokie miasteczko w byłym
woiewodztwie teraz departamencie
i powiecie Lubelskim, na wielkiey
drodze z Lublina do Jarosławia
i Przemyśla — Jest bardzo maleńkie
ma ozdobny kościół parafialny
murowany, zaczęty przez dziedzi-
cza miejsca tego znanego z swego
światła i patryotycznych mnogi[...]

po swych dobrach przedsięwzięciach Księ-
żny Anny z Sapiechów Jabłonowskiey
Woiewodziny Bracławskiey, którey dziełem
są okazałe budowle w Kocku i Sie-
miatyczach wyborne tamże Ekonomi-
czne urządzenia i fundacye miłosierne. Zo-
stawiła tamże i pisma będące wzorem świa-
tłego gospodarstwa. Okolica Wysokiego
iest szczególniey pod piękną pszeni-
cę zdatna, co czyni że ta zkąd inąd
mała wartość, tyle prawie teraz przy-
nosi rocznego dochodu ile przed kil-
kadziesiąt laty kosztowała, gdy przez
męża wspomnionego Księżny naby-
ta była od Imienia Wyżewskich.
W bliskiey wiosce Targowiszkach
Kościół z modrzewiowego drzewa któ-
rego prezbiterium murowane, by-
ło poświęcone przez Ś. Stanisława
Biskupa Krakowskiego około
roku 1070. W bliższey okolicy iest
Kaplica w Studziankach ma-
iąca takież starożytność znaczną.

Wysokie Mazowieckie

miasteczko w byłym Woiewództwie
Mazowieckim ziemi Nurskiey, po-
wiecie Zambrowskim teraz depar-
tamencie Łomżyńskim

1. Wysokie Litewskie
miasteczko w byłym Województ-
wie Brzeskim Litewskim, na-
leżące z przyległą włością do Xię-
cia Franciszka Sapiehy byłego
Jener: Artyleryi Litewskiey —

Wysokie Koło Klasztor
bny w byłym Województwie Sand-
mirskim, powiecie, a teraz Departa-
mencie Radomskim blisko miasta
Gniewoszowa: albo Granicy na łą-
kuy drodze z Warszawy do Puław
i Lublina. —

Wyszogrod miasto w byłym
Województwie Mazowieckim stoli-
czne ziemi tego imienia, ktorey
tutay odbywały się Seymiki, sądy
grodzkie i Ziemskie — leży nad pię-
knym brzegiem Wisły w okolicy pię-
kney i wyniosłey — Ziemia Wyszo-
grodzka acz mała, mała znaczne
i intratne wsie, lud wieyski
zamożny, ale szczegolniey do pra-
cy i bitwy skłonny — Jednak w
czasie Xiążąt Mazowieckich do-
brych, miała tutay w 15
wieku Dziedzi i mieszkanie —

1 Wyznoy Wołoczok prowincya Rossyiska w Gubernii Nowogrodzkiey miasto Stateczne tegoż imienia —

X. i Y.

Z

1 Żabin miasteczko w byłym Woiewodztwie Minskim w Litwie

1 Żabiecz wołość w byłym Woiewodztwie Wileńskim w Litwie

1 Żabłocie miasteczko Litewskie w byłym Woiewodztwie Wileńskim powiecie Lidzkim

2. Żabłotów miasteczko nad rzeką Prutem w Gallicyi Cyrkule Halickim. —

1 Zabłudów miasteczko li-
tewskie w byłym województwie
Trockim powiecie Grodzieńskim
należy do Xiążąt Radziwiłłów.

Żabno miasteczko Gallicyj-
skie cyrkule Pilźnińskim. —

3. Zaborowa miasteczko w
byłym województwie teraz departa-
mencie Poznańskim niedaleko mia-
sta Leszna z którym razem nale-
ży do ordynacyi Xiążąt Sułkowskich
Mieszkanie niemców i fabrykantów
Sukiennych. —

Zagórów miasteczko w byłym
województwie teraz departamen-
cie Kaliskim —

1 Zagory miasteczko w byłym
[Xięstwa] województwie Żmudzkim, częsci
potrącony w Litwie —

Zakliczyn miasteczko nad Dunaycem w Gallicyi, cyrkule Tarnowskim, ma Kościoł parafialny i drugi z Klasztorem Reformatów — Było to dawne dziedzictwo znakomitey familii Zaklików później Tarłów. —

Zaklików miasteczko w byłym Wojewodztwie teraz departamencie Lubelskim, niedaleko od Sanu i Wisły, w pięknej górzystey i leśistey okolicy. Niegdyś dziedzictwo znakomitego domu Zaklików teraz imienia Sbutratów. —

Zakroczym miasto nad Wisłą niedaleko i poniżey wyścia w nią rzeki Bugu, o 4 mile na północ od Warszawy. Było przedtem stolicą ziemi w byłym Wojewodztwie Mazowieckim teraz jest głownem powiatu w departamencie Warszawskim. Także tam odbywały się seymiki Ziemi Zakroczymskiey, sądy ziemskie i grodzkie, miała także ta ziemia Kasztelana. —

2. **Zaleszczyki** miasto stołeczne cyrkułowe w Galicyi położone na granicy Bukowińskiej. Założył je sławny Stanisław Poniatowski Kasztelan Krakowski, ojciec Króla Stanisława Augusta i osadził rzemieślnikami Niemcami, i po większej części Protestantami. — Robią tam piękne sukna i dobre szkło oboie wyprowadzane do Mołdawii. —

Zambrów miasteczko przedtem stołeczne powiatu w byłym województwie Mazowieckim, ziemi Wizkiej teraz w departamencie Łomżyńskim. —

1. **Zamość** Stary wieś w byłym województwie Ruskim ziemi Chełmskiej od 2 mile miasta Krasnegostawu. — Jest to gniazdo oznakomitej familii Zamoyskich, którzy przodek Herbu Jelita albo Włócznie przeniósłszy się tam z województwa Sieradzkiego lub Łęczyckiego wziął imię miejscowego, podług zwyczaju trwającego do środka 16 wieku w Polszcze. — Jest tam piękny kościół parafialny murowany fundacyi sławnego Jana Zamoyskiego. —

Zamość Nowy jedno z nayznacznieyszych i nayśliczniejszych miast Polskich, na środku drogi pocztowy z Warszawy do Lwowa o 34 mil od pierwszego, a 14 od drugiego w okolicy pięknej położony. — Założony był około r. 1580 przez Jana Zamoyskiego Kanclerza i Hetmana Wielkiego Koron: na wzór miast włoskich z podsieniami sklepów w Rynku, który iest bardzo piękny i obszerny z ozdobnym iednym z czterech boków ratuszem. — Jest tutay bardzo okazały Pałac w 18 dopiero wieku wzniesiony przy nim Kościół Kollegiacki w którym są groby domu Zamoyskich. — Naprzeciwko tego Kościoła widać obszerne budowy Akademii, fundowaney przez tegoż Zamoyskiego. Znaydują się tutay jeszcze kilka Kościołów ozdobnych ze Klasztorami. — Wspomniony Jan Zamoyski założył tutay także fortecę i ordynacyą czyli majorat dla swego imienia — Teraz Zamość iest stołecznym miastem iednego z 10 powiatów departamentu Lubelskiego — To miejsce iedno z nayznakomitszych w Polszcze z tylu względów ma wielkie prawo do oglądania, i samo dostateczne iest do osięgnienia swemu założycielowi imienia wielkiego, które mimo to zyskał tylokrotnemi dla oyczyzny ofiarami i usługami — W każdym narodzie mąż taki między naywiększych byłby policzony. —

Żarnów miasteczko w bytym województwie Sandomierskim teraz departamencie Radomskim powiecie Opoczyńskim. Miała przedtem Kasztelana — Były to dobra Walickich zamienione r. 1789 za zezwoleniem Sejmu przez Bazylego Walickiego wojewodę Rawskiego te miasteczko Mogielnicę przedtem do dóbr duchownych należące. —

Żarnowiec miasteczko w bytym województwie teraz departamencie Krakowskim na wielkiej drodze z Warszawy do Krakowa o 9 mil od ostatniego z tych dwóch miast, z stałej poczty — Ma piękny staw, stary zamek murowany i było starostwem posiadanym w ostatnich czasach przez Piotra Ożarowskiego Kasztelana Wojnickiego. W tym zamku miała sobie wyznaczone Królowa małżonka Kazimierza Wielkiego w czasie swego z nim poróżnienia.

Żarki miasteczko w byłym województwie teraz departamencie Krakowskim o kilka mil na północ od Krakowa w okolicy górzystey. Należy do Imienia Męcińskich.

Zasław miasto w byłym Województwie Wołyńskim, zwane w dawnych wiekach Izasław znać od Założyciela swego Izasława Xięcia Kijowskiego które to miano Rossyanie zwrócili temu mieyscu. Poźniey było gniazdem starożytney familii Xiążąt Zasławskich a którzy w 17 wieku odziedziczyli Ordynacyą Ostrogską po zgasłym domu tegoż imienia. Lecz gdy sami wygaśli za końcu wspomnionego wieku jeden z domu Lubomirskich objął sukcessyą tę ogromną, która znowu w posagu przeszła w dom Xiążąt Sanguszków do których dotąd Zasław należy. Jest tam zamek starożytny obszerny. Leży to mieysce o 8 mil od Ostroga.

Zator miasteczko w byłym Województwie Krakowskim stołeczne powiatu, teraz w Galliyi cyrkule Myślenickim. Leży nad prawym brzegiem Wisły o 3 mile na zachód od Krakowa. Ma domy drewniane tez zamek dość mocny i kościół murowany. Xięstwo Zatorskie

należało do iedney linii Xiążąt Sły-
skoliszyńskich które ią odprzeda-
ły Królom Polskim r. 1494 z
warowanym dożywociem dla osta-
tniego posiedziciela; tego zgon r. 1513
poddał kraik ten w istotne posia-
danie Korony Polskiey, i w ten
czas obrócony został na powiat
Woiewodztwa Krakowskiego.

2 **Zawałów** miasteczko Galliczyiskie
w cyrkule Halickim —

Zawichost miasteczko w byłym
Woiewodztwie i powiecie Sandomirskim
teraz departamencie Radomskim nadle-
głym brzegiem Wisły o 2 mile poni-
żey miasta Sandomirza — Miasto przed
tem Kasztelana mnieyszego, a nale-
ży do Klasztoru xpanien Franciszka-
nek Krakowskich — Tutay o lato
w srodku 13 wieku odniósł wielkie
zwycięstwo od woysk Polskich Ro-
man Xiążę Halicki —

2 **Zbaraż**, miasteczko przedtem
z murowanym Zamkiem w cyrkule
Lwowskim w Galliczyi było nie-
gdyś gniazdem sławnego domu
Xiążąt Zbarazkich.

Zborów miasteczko w byłym województwie Ruskim teraz w Galicyi cyrkule Lwowskim blisko granicy Podolskiey. Było dziedzictwem familii Zborowskich, którey wziąło swoy początek gdy ta z Wielkopolski gdzie inny Zborów swe pierwsze gniazdo posiadała, na Ruś się przeniosszy to miasteczko założyła i od swego imienia nazwała. Był tam w 16 wieku zamek mocny w którym ta wielka familia tak wielki opór miała do złożenia z tronu króla Henryka i wyboru na nim Stefana Batorego. Tutay r. 1649 Kozacy pod wodzą Chmielnickiego na głowę były pobici przez woyska Polskie.

Zbuczyn miasteczko z kościołem Parafialnym murowanym w byłym województwie Lubelskim ziemi Łukowskiey teraz departamencie Siedleckim.

3 **Zduny** miasteczko w byłym województwie teraz departamencie Poznańskim przy samey granicy Śląskiey. Ma kościół Luterski i wiele fabrykantów sukiennych prawie samych Niemców.

Żelechów miasteczko w byłey
ziemi Łukowskiey teraz stołeczne po-
wiatu w departamencie Siedleckim
należało w ostatnich czasach do sła-
wnego patryotyzmem Zakrzewskie-
go prezydenta miasta Warszawy. –

3. Żerków miasteczko w byłym
województwie teraz departamencie Po-
znańskim na lewym brzegu Warty po-
niżey miasta Pyzdrów – Ma kościół i pałac
murowane, przedtem było dziedzictwem
Radomickich –

Zgierz miasteczko w byłym
województwie Łęczyckim teraz sto-
łeczne powiatu w departamencie
Warszawskim. –

Żychlin miasteczko w byłym
województwie Rawskiem ziemi Gosty-
nińskiey teraz w departamencie War-
szawskim – Ma kościół parafialny
było gniazdem imienia Żychlińskich.

Żydaczów miasteczko przed-
tem stołeczne powiatu w byłym woje-
wództwie Ruskiem ziemi Lwowskiey
teraz w Galicyi cyrkule Sam-
borskim –

Złoczów miasteczko było w tym woje-
wództwie Sieradzkim teraz departa-
mencie Kaliskim — Ma pałac przymu-
rowany dziedzica w tem przyległy.

x. **Złoczów** miasteczko w tym
woj. Ruskim teraz w Galicyi
cyrkule Lwowskim ku Łatyczowi
Było to niegdyś dziedzictwo Danił-
łowiczów po których spadło na
Kr. Jana Sobieskiego. Jest tam
Klasztor XX. Pijarów —

1. **Żmudź** Xięstwo Żmudzkie
prowincya była W. X. Litewskiego
jedna z naywaźnieyszych, nayrozleglej-
szych i naybogatszych — oblana
rzeką Niemnem, sprawia nim swe
płody które się zwłaszcza zamożney-
szej szlachty i włościan; miasta
też dla kupców Niemieckich, słyną
się kwitnące niż inne głębsze Litwy.
Ta prowincya nie miała na swym czele
wojewody jak inne Polskie i Litew-
skie lecz starosty mającego krzesło w sena-
cie jedno z wyższych między woje-
wodami — Graniczyła Żmudź na północ
z Kurlandyą na wschód z Wojew.
Trockim, na południe z [illegible] i Pru-
sami, z tamtąd na zachód i Morzem Bal-
tyckiem — dzieliła się na 28 powiat.
z których 16 sądziło się w Rosieniach,
reszta w Szawlach — Obadwa grody
podległy Starostwie który był ge-
neralnym Xięstwa całego a obie-
ranym przez Obywatelstwo nie zaś
mianowanym przez Króla jak inni
wojewodowie — Sejmikowało w
Rosieniach obierało 3 posłów 4
deputatów na Trybunał z tych
2 do Wilna a 2 do Grodna — Herb
X. Żmudzkiego była pogonia litewska
i niedźwiedź czarny w mundur
i kontusz ponsowy z niebieskim

wyłogami, żupan biały - Senatorów miało 3. Biskupa fundowanego r. 1416 przez Kr. Władysława Jagiełłę, Starostę i Kasztelana - Inne rzeki prócz Niemna kray ten oblewające są: Windawa, Dubissa i te obfitują w lasy, rudy, lny i konopie. -

Żnin miasteczko w byłym Województwie Gnieźnieńskim teraz do Departamencie Poznańskim należy; to przedtem do Arcybiskupów Gnieźnieńskich -

Żółkiew miasto w byłym Województwie Ruskim powiecie Lwowskim teraz w Gallicyi Zachodnie Cyrkułu o 4 mile na północ od Lwowa - Było gniazdo familii Żółkiewskich wystawione przez Stanisława Het. Wiel. Koronnego żyjącego pod Zygmuntem III. Tego Córka wydana za Daniłowicza Wojewodę Ruskiego była babką po matce Króla Jana III. i wniosła te dobra z wielu innemi w dom Sobieskich w których zostawały do r. 1737 gdy Królewicz Jakób Sobieski umarł zostawując tylko 2 córki; i w ten czas dobra przeszły w dom Książąt Radziwiłłów nayblizszy spokrewnionych z familią Sobieskich i dotąd do niego należy. - Jest to miasto dość znaczne i oznaczające dawny byt przystoyny gdyż dotąd ma wiele murów, kilka kościołów, pałac wielki gdyż bardzo ozdobny, obszerny teraz zupełnie spustoszały w wszystkich szczątkach widok tkliwie rozrzewniający - Przyjemnie widzi ogród także w zaniedbaniu nigdy stopami tylko stawnych mężów deptany -

dostany. — Okolica miasta Żółkwi
iest bardzo miła, ma góry pię-
knemi gajami porosłe. —

Żółkiewka miasteczko
w byłey ziemi Chełmskiey Woje-
wództwa Ruskiego powiecie Kra-
snostawskim o 3 mile od Krasnego-
stawa — Było to dziedzictwo Żół-
kiewskich którym zapewne win-
no swe założenie — Ma kościół
parafialny nowy murowany
i kilka domów porządnych.
Po Żółkiewskich należały te do-
bra, z wielo przyległemi w tey
okolicy do Króla Jana Sobie-
skiego, a po zgonie synów iego
przeszły podzielone na kilka
części w rożne domy — W ostatnich
czasach Żółkiewka należała do
familii Stamirowskich. —

Zombor Sombor.

1. **Żuków** wieś na Wołyni
niedaleko miasteczka
Kniewania, na których tu
obydwóch miejscach pisać
zwykła, znakomita fami-
lia Książąt Czartoryskich. —

1. **Zuprany** miasteczko w byłym województwie Wileńskim w Litwie —

2. **Żurawno** miasteczko nad Dniestrem w byłym województwie Ruskiem ziemi Lwowskiej, teraz w Gallicyi cyrkule Halickim, było gniazdem familii Żurawińskich, z której Kasztelan Bełzki podpisał pokój Chocimski z Turkami r. 1621.

—

1. **Żwaniec** miasto w byłym województwie Podolskiem powiecie Kamienieckim naprzeciw Miasta Chocimia — Pamiętne jest w dziejach polskich krwawemi w tych stronach bojami z Turcyą.

1. **Zwiakel** miasteczko w byłym województwie Wołyńskim zaczynające się pięknie budować. —

1. Zwinogród miasteczko
przedtem starostwo powiatu w
byłym województwie ~~Podol-~~
~~skim~~ Bracławskim —

2. Zwinogród miasteczko przed
tem starostwo w byłym Woje
wództwie Podolskim powiecie
Trembowelskim teraz w Gali
cyi cyrkule Zaleszczyckim.
Należało do xiąząt Ponińskich.

Zwoleń Zwolin miasteczko
w byłym województwie Sandomir
skim powiecie Radomskim teraz
w departamencie i powiecie tego osta-
tniego imienia o 2 mile na prawo
z drogi pocztowej z Warszawy
do Lublina niedaleko Kozienic. —
Było to starostwo w ostatnich
czasach należące do imienia Dłu
skich — W tamecznym kościele
parafialnym jest nagrobek po
chowanego sławnego poety pol-
skiego Kochanowskiego Jana z
wyobrażeniem tegoż z marmuru.
Nadto widać głowę w piukel
ki ufryzowaną, i włosy do góry a
przecież Jan Kochanowski chodził
po polsku. — Znać w ten czas niero-
żnił się polak od Europejczyków
cywilizowanych których z niemiec
nieuntspował. Dopiero wielkim

późniey gdy utracił zalety przod-
ków przyiął, i stroy iakiś Tatar-
ski im nieznany — wspomnio-
ny Jan Kochanowski żył we wsi
zwaney Czarnylas bliskiey Zwo-
lenia. —

1. Żydyczyn opactwo Ba-
zyliańskie w byłym Wojewódz-
twie Wołyńskim nad rzeką Styrą
o milę od Łucka. —

1. Żynków, Zinkow mia-
steczko z znaczną włością w byłym
województwie Podolskim powiecie
Kamienieckim należy do Xiążąt Czar-
toryskich. —

1. Żyrmuny miasteczko Lite-
wskie w byłym województwie Wi-
leńskim powiecie Lidzkim z pięknym
pałacem Xiążąt Radziwiłłów. —

207

Żyrniki, Żerniki miasteczko w bytym Województwie teraz departamencie Kaliskim.—

| **Żyrowice** miasteczko w bytym województwie Nowogrodzkim nad rzeką Szczarą, z pięknym Klasztorem Xięży Bazylianów i Kościołem w którym jest obraz Panny Maryi Łaski o mile od Słonimia.—

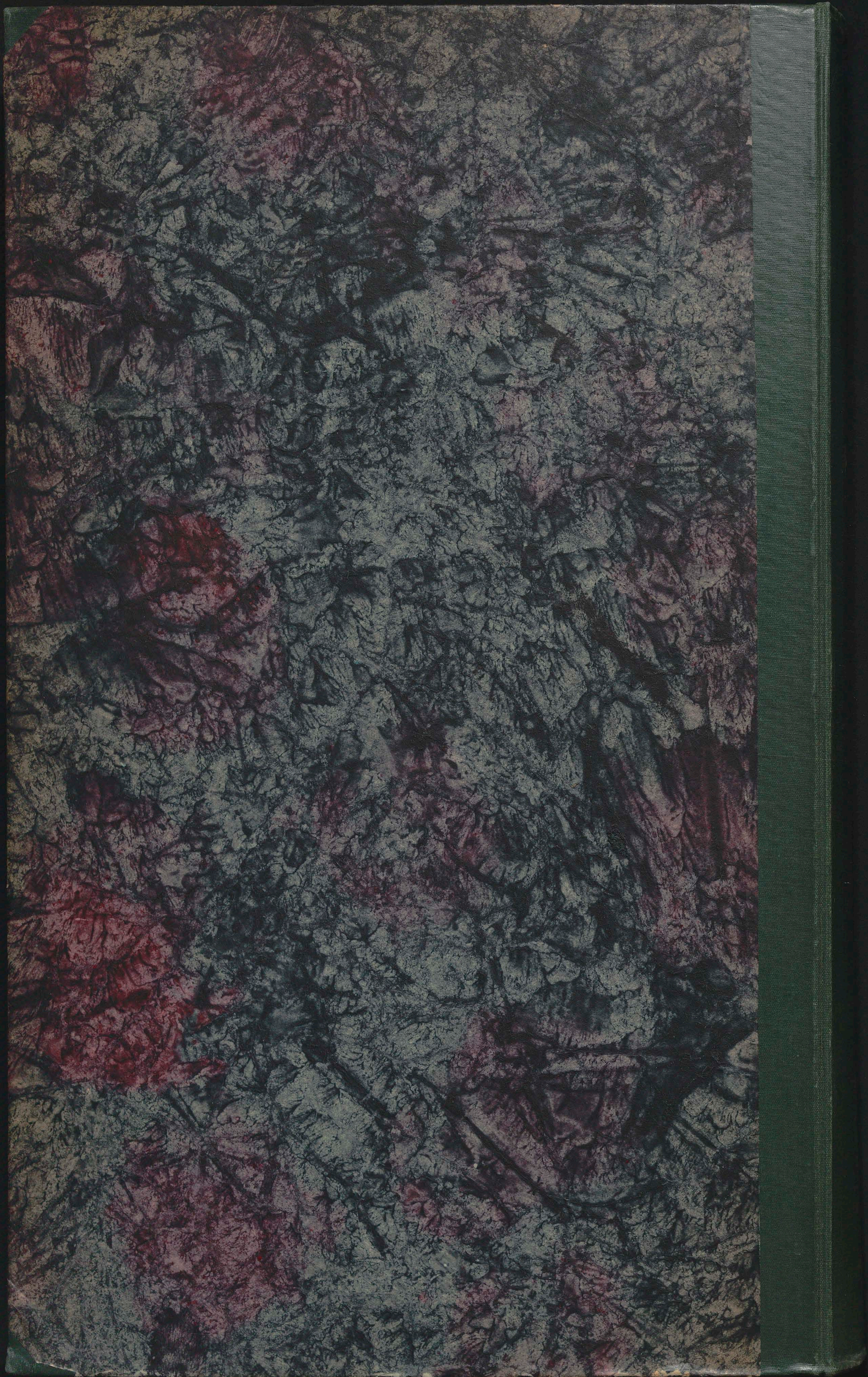
Żytno miasteczko w bytym województwie Sieradzkim teraz departamencie Kaliskim powiecie Piotrkowskim.—

| **Żytomierz** miasto przedtem stołeczne bytego powiatu w dawnym województwie Kijowskim nad rzeką Teterwor rów.—

+1

Żywiec miasto i stolica sty-
tutem Hrabstwa w byłym woje-
wódz: Krakowskim teraz w
Gallicyi w samym rogu między
granicą tejże a Szląskiem Austry-
ackim i Węgrami. Należała przedtem
do Komorowskich teraz do Wielo-
polskich.

/ Żyżemsk miasteczko w by-
tym województwie Wileńskim
w Litwie —

5550